

1975
BIRŽELIS-LIEPA
Nr. 6

KARYS

KARYS

1975
Nr. 6 (1513)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:

S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDEIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajam
Pasaulyje"
BRONIUS BALČUNAS
"Karinės žinios"

Leidžia:
L.V.S. RAMOVS N.Y. SKYRIUS

TURINYS

Paulius Jurkus	viršelis
T. Tyruolis — Durbės mūšis	201
M. Naujokas — Kautynės su lenkais 1923 m. vasario 15 - 23	203
P. Būtėnas — Tautovardis Lietuva	208
A. Skirka — Tėviškės žibutei	212
J. Petrauskas — Karys Nepriklausomybės atkovojojimo laikais	213
TREMTIES TRIMITAS	220
KARINĖS ŽINIOS	234
KRONIKA	236

ATSTOVAI:

Baltimore — M. SIMKUS, Chicago — J. STANKONAS, Cleveland — F. EIDINTAS, Los Angeles — O. ZADVYDAS,
Australia — V. ŠALKONAS

PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MASS. — S. J. Minkus
CHICAGO, ILL. —

"Gifts International", "Parama"
DETROIT, MICH. — V. Perminas,
Čičauskas

OMAHA, NEBR. — J. Kantanavičius
WOODHAVEN, N.Y. — "Romuva"
WATERBURY, CONN. — "Spauda"

KANADOJE

TORONTO, ONT. — Augustinas Kuo-
las, P. Misevičius

MONTREAL, QUE. — "Parish Lib-
rary"

ANGLIJOJE

"DAINORA" — 14 Priory Road, Kew
Surry

V. VOKIETIJOJE — Juozas Venys
6796 Schoenenbert-Kuebelberg 1,
Duererstr. 13 Postfach 242

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas — 44 Slevin St. Gee-
long North, 3215, Vic. Australia
L. Vasilūnas — 3 Wall Street, Nor-
wod 5067

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams — \$10.00, pusmečiui — \$5.00, atskiro nr. — \$1.00

'Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

Subscription \$10.00 per year. Single copy \$1.00 — SECOND CLASS POSTAGE PAID AT BROOKLYN, N.Y.

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgavintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 6 (1513)

BIRŽELIS - LIEPA — JUNE

1975

DURBĖS MŪŠIS

(Iš "Eiliuotosios Livonijos kronikos")

Lietuviai* matė gerai
Kad jų stipriausi kariai
Veltui jėgas eikvotų,
Jei pilį** imti užsimotų.
Tad traukės jie nuo pilies,
Nebepuolę jos iš peties,
Ir neeikvodami jėgų
Tuo pat laiku
Į Kuršą traukė kuo greičiau:
Bet magistras jiems tuojau
Parodė savo galią,
Dviem armijom pastojęs kelią.
Abi tad pusės ruošės ten
Išeiti atviron aikštėn,
Kad tom kautynėm paaiškėtų
Galutinai, kieno laimėta.
Bet kursiai suruošė tada
Kai ką netikėto slapta:
Juk tą valandą rimtą
Iš ten trauktis imta —
Taip nutarė jie seniai,
Tik ryžtą vykdė nūnai.
Nes tarp savęs jie taip kalbėjo:
Jei kryžiečiai bus pralaimėję
Šioj lemiamoj kovoj,
Negaudami pagalbos tuoj,
Mes laisvę vėl atgaustum,
Ir engti vokiečiai mus paliautų,
Kurie dabar gyvena Kurše.
Ir jie traukės su viltim šia,
Ir kai juos estai pamatė,
Darė ir jie tą patį.
Rikiuotei iširus,
Riteriai su savo vyrais
Dar laikės, manydami, kad
Tebeturi tą pat,
Ką buvo atsivedę čion,
Ir stoti ruošės kovon.

*
Ne vienas apsuptas buvo
Ten karžygis ir žuvo,
Sutikęs mirtį, kai
Parklupdė jį Durbės laukai,
Nespėjus apgint savęs.
Pagonys kryžievių minias
Kapote kapojo, kur kliuvo,
Nedaug tesipriešinta buvo.
Ten krito magistras su šimtu
Ir penkiasdešimt riterių kartu,
O ir piligrimų ne vienas
Nebekėlė ten nuo velėnos.
Ir kai jau baigės kova,
Išlikus siela gyva —
Ar riteris ar karys kitas,
Mūšio laike išbaikštytas,
Ar sembas ar piligrimas —
Turėjo bėgti, kol likimas
Jo negriebė be malonės.
Didelį grobį pagonys
Iš tenai vežės tądien.
Vešliais lapais šen bei ten
Puošės medžiai gražiai;
Dėkojo puošmenai šiai.
Visi, kas tik ieškojos
Išeities iš pavojaus:
Ne vienas patraukė mišku,
Kur išsigelbėt nebesunku.

Vertė A. TYRUOLIS

Šįmet vasarą sueina 715 metų nuo lemtingojo Durbės mūšio 1260 metais. Žemaičiai tame mūšyje prie Durbės ežero, Kurše, palaužė kryžiuočių abiejų ordinų — Livonijos ir Prūsų — galybę ir padėjo Lietuvai išlikti vokiečių nepa-

LIETUVOS
NACIONALINĖ
MEMORIALINĖ
BIBLIOTEKA

vergtai, kol 1410 metais Žalgirio mūšyje Vytautas galutinai padarė galą visokiai vokiečių ekspansijai į Lietuvą daugiau kaip 500-oms metų (iki 1914 m. karo). Kuršiai ir latviai po ano mūšio vėliau vokiečių buvo pavergti ir pateko jų įtakon ilgiam laikam, o Lietuva tapo pačia galingiausia Europos valstybe iki nelaimingos uni-

jos su Lenkija. Tebūnie praeities pergalės ateities laimėjimų laidas!

A. T.

* Tai yra: Žemaičiai.

** Georgenburgo (prie Mituvos ir Imsrės upių, ties dabartiniu Jurbarku).

A. Tarabilda, Šaukliai. Iš ciklo "Vilniaus Legendos".

Kautynės su lenkais 1923 m. vasario 15-23 dienomis

MATAS NAUJOKAS

PAĖTIS NEUTRALINĖJE ZONOJE

Kaip žinoma, po Širvintų-Giedraičių kautynių, kuriose lenkai skaudžiai nukentėjo, tuoj įsikišo Tautų Sąjungos Kontrolės Komisija. Komisijai reikalaujant, 1920 m. lapkričio mėn. pabaigoje, karo veiksmai visame fronte buvo sustabdyti, o gruodžio 1 d. buvo pasirašytos paliaubos. Iki gruodžio 3 d. lietuvių ir lenkų kariuomenės turėjo atsitraukti apytikriai po 3 km nuo paliaubų metu turėtų pozicijų. Abi pusės šį nutarimą įvykdė. Tokiu būdu tarp abiejų pusių buvo sudaryta neutralinė zona apie 6 km pločio. Į Vakarus nuo Nemuno panaši zona buvo apie 12 km. nustatyta 1920 m. spalio mėn. Po atsitraukimo, 6 pėst. pulko bare sargybų linija ėjo: Strielciškiai - Kaniukai - Kalnėnai - Spenglininkai - Gudakiemis - Panosiškės - Spindžio ežeras - Strėva - Daugardiškiai. Dešinį pulko baro sparną saugojo Alytaus įgulos daliniai pasitraukę į Kurpiškių-Paakmenės kaimų ribą. Nei vienos nei kitos pusės kariniai daliniai nepriėmė į neutralinę zoną.

Neutralinė zona tapo niekieno žemė su daugeliu gyventojų, daugumoje lietuvių. Abi pusės, ir lenkai ir lietuviai, stengėsi neutralinės zonos gyventojų simpatijas patraukti savo pusėn. Lenkai iš savo šalininkų organizavo Liaudies miliciją (Milicija Liudova), lietuviai — šaulius ir partizanus. Savo priešininkus lenkai įvairiais būdais terorizavo. Vykė nuolatinės kovos tarp lietuvių ir lenkų visoje neutralinėje zonoje nuo Vokietijos sienos iki Daugpilio su dažniais apilėšimais ir žudynėmis. Padėtį neutralinėje zonoje ir bendrai okupuotame Vilniaus krašte aprašė Šemis (M. Biržiška) knygoje "Vilniaus Goltota", 1930 m. Į Lietuvą plaukė neutralios zonos gyventojų lietuvių skundai bei pagalbos šauksmai, bet Lietuvos vyriausybė tegalėjo tik partarti organizuotis ir gintis.

Pravedant neutralinę zoną, dalis Gardino-Vilniaus geležinkelio, tarp Varėnos ir Rudiškių, pateko į neutralinę zoną. Be to, geležinkelio tiltas per Merkio upę prie Pamerkio kaimo buvo susprogdintas. Taip pat, keliose vietose buvo išsprogdinti geležinkelio pylimai ir bėgiai nu-

imti. Todėl, ištiesai Gardino-Vilniaus geležinkeliu lenkai negalėjo naudotis, ir tas jiems sudarė daug nepatogumų ir nuostolių.

NEUTRALINĖS ZONOS PANAIKINIMAS

Po neutralinės zonos įsteigimo ir karo veiks-
mų sustabdymo, Lenkija siekė santykių su Lietuva šunormavimo ir galutinų sienų nustatymo. Lietuva laikėsi nusistatymo, kad bet koks su Lenkija susitarimas, ypač teritoriniais klausimais, būtų tolygus esamos padėties, t.y., Vilniaus srities okupacijos įteisinimui. Pagaliau, Tautų Sąjungos Taryba, norėdama šunormuoti neutralinės zonos padėtį, o gal ir Lenkijos prašoma, 1923 m. vasario 3 d. rekomendavo Lenkijai ir Lietuvai pasidalinti neutralinę zoną, išvedant administracinę liniją. Dalinant neutralinę zoną pusiau, Gardino-Vilniaus geležinkelis, Valkininkų-Rudiškių ruože, turėjo atitekti Lietuvai. Lenkija, priimdama Tautų Sąjungos Tarybos rekomendaciją, reikalavo, kad geležinkelis tarp Valkininkų-Rudiškių būtų priskirtas jai.

Lietuva, laikydamosi savo principo neįsileisti į teritorinius sandėrius su Lenkija, šiai Tautų Sąjungos rekomendacijai nepritarė ir siūlė bylą perduoti Nuolatiniam Tarptautiniam Teismui. Tačiau, Taryba Tarptautiniam Teismui bylos neperdavė. Tuo tarpu Lenkija ruošėsi vienašališkai neutralinę zoną užimti. Ypatingi pasiruošimai buvo pastebimi Varėnos - Valkininkų - Rudiškių ruože, kur Lenkija siekė užsitikrinti sau saugų Gardino-Vilniaus geležinkelio naudojimą.

Apie lenkų pasiruošimus ir puolimus labai vertingų žinių suteikė J. Valickas, neutralinės zonos Molių kaimo gyventojas. Nors tuo metu būdamas vos 10 metų amžiaus vaikas, jis įvykius sekė, klausėsi kitų žmonių pasakojimų ir brolio padedamas, viską užrašė. Vėliau su tėvais grįžo į Ameriką, kaip J.A.V. karys dalyvavo kare šiaurės Afrikoje, tapo 100 proc. invalidas. Ir dabar jis rūpinasi Lietuvos reikalais ir lietuviškus reikalus remia. Patyręs iš spaudos apie K. Ališausko rašomą Lietuvos nepriklausomybės kovų istoriją, J. Valickas savo atsiminimus apie kovas neutralinėje zonoje, prisiuntė K. Ališauskui.

Plk. Itn. Matas Naujokas
(kapitono lpsn. nuotraukoje)

LENKŲ PASIRUOŠIMAI IR PUOLIMAS

J. Valicko liudijimu, 1923 m. vasario 12-14 d. lenkų kariniai daliniai, aprengti tamsiai mėlynos spalvos uniformomis, užplūdo neutralinės zonos kaimus. Lenkų įstaigos tuos dalinius vadino žandarmerija ir pasienio sargybų batalionais (batalioni celne). Tokių batalionų Valkininkų rajone buvo trys: 15-tas, 31-mas ir 43-čias (žr. Draugas, 1923 m. kovo 12 d.). Lenkų reguliari kariuomenė, iki šiol saugojusi neutralinę zoną, pasiliko savo vietose ir tokiu būdu sudarė rezervą pasienio sargybų batalionams.

Su neutralinės zonos gyventojais naujieji lenkų daliniai elgėsi pakenčiamai, tik reikalavo daug pastočių pervežimui karinių reikmenų ir maisto iš Eišiškių į Varėnos glžk. stotį, o kautynėms prasidėjus ir sužeistųjų evakuacijai.

Tuo metu neutralinės zonos apsaugoje buvo 6 p. pulko II batalionas, išsidėstęs:

4-ta kuopa (kuopos vadas vyr. Itn. P. Bobrauskas) Strielciškių-Kalnėnų-Kalniukų bare. Kuopos vadovietė Bytautonių dv.

5-ta kuopa (kuopos vadas Itn. Vytautas Buragas) Spenglininkų-Gudakiemio-Pončiškių-Spindžių bare. Kuopos vadovietė Samninkai.

6-ta kuopa (kuopos vadas vyr. Itn. V.G. (Strėvos-Bagdanonių-Daugirdiškių bare. Kuopos vadovietė — Bagdanonys.

Bataliono štabas — Onuškyje. Bataliono vadas mjr. Jonas Gaudešius buvo iškomandiruotas į Kauną. Jį pavadavo 5-tos kuopos vadas vyr. Itn. Buragas.

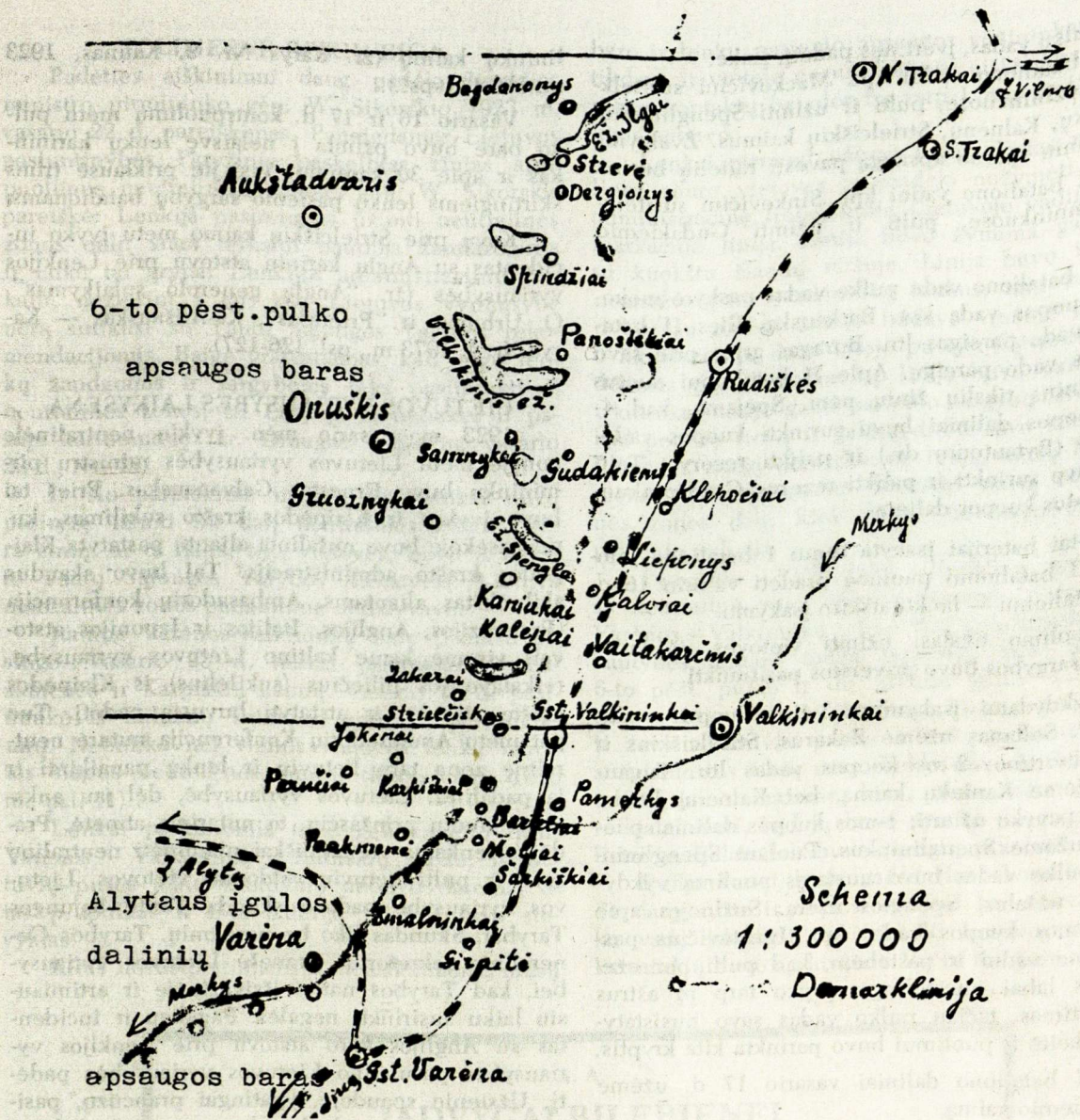
Pulko štabas, I ir III batalionai ir kiti pulko daliniai: Kruonio, Darsūniškio, Lapainės rajone.

Pulko baro dešinėje neutralinę zoną saugojo Alytaus įgulos daliniai Židinėliai - Karpiškiai - Paakmenė bare.

Apie neutralinės zonos vietovių užėmimą ir lenkų pasiruošimus puolimui, baro apsaugos ir mūsų karinė vadovybė be abejo žinojo. Baro apsaugos sargybos, šauliai bei partizanai padidino savo budrumą, tačiau jokių ypatingų mūsų kariuomenės pergrupavimų nebuvo padaryta.

1923 m. vasario 15 d., 6 val. ryto lenkai pradėjo pulti mūsų sargybas. (Žr. Trimitas, 1923 m. vasario 22 d. ir J. Valicko žinios). Iš neutralinės zonos anksčiau užimtų vietovių jie puolė Paakmenės, Karpiškių kaimus Alytaus įgulos apsaugos bare ir Strielciškių - Kalnėnų - Kalniukų, Gudakiemio kaimus 6-to pėst. pulko bare. Taip pat puolė į šiaurę nuo Viekokšnio ežero esančias sargybas Spindžio ir Ilgio ežerų tarpklyje. Pirmieji puolimai buvo atmušti. Tačiau lenkams pakartotinai puolant didesnėmis jėgomis, mūsų silpnos ir retai išdėstytos sargybos buvo priverstos pasitraukti ir lenkai vasario 15 d. užėmė šias vietas esančias neutralinės zonos mūsų pusėje: Paakmenę, Karpiškius, Strielciškius, Zakarus, Kalnėnus, Kaniukus, Spenglininkus, Gudakiemį ir keletą mažesnių gyvenviečių. Ypačiai stiprų pasipriešinimą lenkai sutiko prie Strielciškių ir Paakmenės kaimų. Naktį į vasario 16 d., Alytaus įgulos daliniai iš Jokėnų ir Paručių kaimų kontraatakavo ir Paakmenės kaimą atsiėmė. Lenkai pakartotinai puolė ir vėl kaimelį užėmė. Paakmenė kelis kartus ėjo iš rankų į rankas, kol vasario 18 d. lietuviai liovėsi puolę ir Paakmenė pasiliko lenkų rankose. (J. Valicko žinios).

Į šiaurę nuo Vilkokšnio ežero, 6-tos kuopos bare, kuopos vadas patyręs apie neutralinės zonos užėmimą ir galimą lenkų puolimą, iš vakaro sustiprino iš kuopos rezervo priešakines sargybas. Šis kuopos vado apdairumas žymiai palengvino apginti kuopos barą. Lenkams pradėjus pulti, jie buvo sutikti stipria ugnimi, priversti pasitraukti ir daugiau puolimo nebekartojo. At-

rodo, kad 6-tos kuopos bare lenkai neturėjo ypatingų tikslų užimti lietuvių valdomas vietas.

Vasario 15 d. lenkų puolimų metu vienas pulko karininkas ir keletas kareivių pateko į lenkų nelaisvę. Juos vasario 16 d. žmonės jau matė Vilniuje. Viena lietuvaitė gimnazistė, juos užkalbino ir buvo lenkų už tai suimta. (Žr. Vilniaus Golgota, 211 psl.).

1923 m. žiema buvo šalta. Vasario mėnesį buvo daug sniego. Merkio upė ir ežerai buvo stipriai užšalę ir nesudarė jokių kliūčių. Tik gilūs pusnynai sunkino veiksmus.

LIETUVIŲ KONTRPUOLIMAS

Apie lenkų pradėtą puolimą tuojau buvo pranešta pulko vadui į Kruonį. Pulko vadas plk. lt. Tvaronas pakėlė ant kojų I ir III batalionus ir tą pat vasario 15 d. atskubėjo į Onuškę. Nežiūrint užpustytų kelių, rekordiniu laiku atliko apie 40 km. žygį. Kartu atvyko ir 6-ta baterija, kuri buvo pulko vado žinioje.

Atvykęs į Onuškę pulko vadas rado tokią padėtį: barą saugojusio II bat. 4-tos ir 5-tos kuopų sargybos buvo pasitraukusios, 6-ta kuopa dar tebesilaikė savo pozicijose.

Pulko vadas, įvertinęs padėtį, įsakė:

I bataliono vadui kpt. Mackevičiui susitelkti Gruožininkuose, pulti ir užimti Spenglininkų, Kaniukų, Kalnėnų, Strielciškių kaimus. Žvalgymą ir dešinio sparno apsaugą pavesti raitelių būriui.

III bataliono vadui kpt. Sinkevičiui susitelkti Samninkuose, pulti ir užimti Gudakiemio kaimą.

II bataliono vadu pulko vadas paskyrė mokomos kuopos vadą kpt. Barkauską. Ėjęs II bataliono vado pareigas ltn. Buragas grįžo prie savo kuopos vado pareigų. Apie II batalionui duotus uždavinius tikslų žinių nėra. Spėjama, kad 4-tos kuopos daliniai buvo surinkti kuopos vadovietėje (Bytautonių dv.) ir palikti rezerve. Taip pat buvo surinkti ir palikti rezerve Gruožninkuose ir 5-tos kuopos daliniai.

6-tai baterijai įsakyta remti I bataliono puolimą. I batalionui puolimą pradėti vasario 16 d. III batalionui — laukti atskiro įsakymo.

Puolimo tikslas: užimti vietas, iš kurių mūsų sargybos buvo priverstos pasitraukti.

Vykdydami įsakymus: 3-čios kuopos vadas kpt. P. Soltanas užėmė Zakarus, Strielciškius ir ten įsitvirtino; 2-ros kuopos vadas ltn. Tugaudis užėmė Kaniukų kaimą, bet Kalnėnų kaimo jam nepavyko užimti; 1-mos kuopos daliniai puolė ir užėmė Spenglininkus. Puolant Spenglininkus, pulko vadas buvo nustatęs puolimą vykdyti per užšalusį Spenglos ežerą. Sužinojęs apie tai, 1-mos kuopos vadas kpt. Ignatavičius paskambino vadui ir pastebėjo, kad pulti per ežerą bus labai nuostolinga. Įvyko tarp jų aštrus susikirtimas, tačiau pulko vadas savo nusistatymą pakeitė ir puolimui buvo parinkta kita kryptis.

III bataliono daliniai vasario 17 d. užėmė Gudakiemio kaimą.

Kariuomenės vadas gen. ltn. J. Stanaitis, patyręs apie lenkų puolimą, A. Panemunėje stovėjusį 5-tą pėst. pulką pasiuntė į Aukštadvarį. 5-tas p. pulkas išsidėstė Aukštadvario apylinkėse, bet puolimuose nedalyvavo. Mūsų kariuomenės dalių sustiprinimui sunkiosios artilerijos baterija iš Raudondvario buvo pasiųsta į Žiezmarius.

Vasario 18 d. 6-to p. pulko ir Alytaus įgulos daliniai liovėsi puolę, nors pasiliko dar neatsiimti Paakmenės, Karpiškių ir Kalnėnų kaimai. Reikia manyti, kad gavę atitinkamus įsakymus, lenkai taip pat puolimų nevykdė. Vasario 20-23 d.d. dar įvyko mūsų sargybų susišaudymai su lenkų žvalgiais prie Strielciškių, Kalnėnų ir Speng-

lininkų kaimų (žr. Karys Nr. 9, Kaunas, 1923 m. 110-111spsl.).

Vasario 16 ir 17 d. kontrpuolimų metu pulko bare buvo paimta į nelaisvę lenkų karininkas ir apie 30 kareivių. Visi jie priklausė trims skirtingiems lenkų pasienio sargybų batalionams.

Kovų prie Strielciškių kaimo metu įvyko incidentas su Anglų kariniu atstovu prie Lenkijos vyriausybės (žr. "Anglų generolo sulaikymas", O. Urbonas ir "Prierasas", K. Ališauskas — Karys Nr. 4, 1973 m., psl. 126-127).

LIETUVOS VYRIAUSYBĖS LAIKYSENA

1923 m. vasario mėn. įvykių neutralinėje zonoje metu Lietuvos vyriausybės ministru pirmininku buvo Ernestas Galvanauskas. Prieš tai buvo įvykęs ir Klaipėdos krašto sukilimas, kurio pasėkoje buvo nušalinta aliantų pastatyta Klaipėdos krašto administracija. Tai buvo skaudus akibrokštas aliantams, Ambasadorių konferencija (Prancūzijos, Anglijos, Italijos ir Japonijos atstovai) visame kame kaltino Lietuvos vyriausybę, reikalavo jos piliečius (sukilėlius) iš Klaipėdos krašto atšaukti ir atstatyti buvusią padėtį. Tuo pat metu Ambasadorių Konferencija nutarė neutralinę zoną tarp lietuvių ir lenkų panaikinti ir ją padalinti. Lietuvos vyriausybė, dėl jau anksčiau minėtų priežasčių, tą nutarimą atmetė. Pradėjus lenkams vienašališkai užiminėti neutralinę zoną ir pulti lietuvių valdomas vietas, Lietuvos vyriausybė padavė skundą Tautų Sąjungos Tarybai. Skundas liko be pasekmių. Tarybos Generalinis sekretorius pranešė Lietuvos vyriausybei, kad Tarybos nariai išsivaižinėję ir artimiausiu laiku susirinkti negalės. Pagaliau ir incidentas su Anglijos karo atstovu prie Lenkijos vyriausybės pasunkino Lietuvos vyriausybės padėtį. Užsienio spaudoje, ypatingai prancūzų, pasipylė Lietuvai nepalankūs komentarai ir kaltinimai. Pasaulinė opinija darėsi nepalanki Lietuvai.

Akivaizdoje šitokios padėties, Lietuvos vyriausybė jau pačioje pradžioje konflikto dėl neutralinės zonos, stengėsi jo neišplėsti. Tad 6-tam pulkui buvo įsakyta tik atsiimti mūsų pusėje lenkų užimtas vietas (į neutralinę zoną neįeiti). Vasario 18 d. buvo sustabdyti mūsų kontrpuolimai, nors dar ne visos lenkų užimtos vietovės buvo atsiimtose. 5-tas p. pulkas Aukštadvario apylinkėse buvo tik parengties stovyje ir pozicijų prie neutralinės zonos neužėmė. Bendrai, Lietuvos vyriausybė demonstravo pasiryžimą ginti savo valdomą teritoriją, bet kartu ir padėties neaštrinti.

TOLIMESNĖ ĮVYKIŲ EIGA

Padėties aiškinimui daug padėjo Lenkijos ministro pirmininko gen. W. Sikorskio 1923 m. vasario 22 d. pareiškimas. Paneigdamas Lietuvos pasiuntinybės Paryžiuje paskelbtas žinias apie puolimus neutralinėje zonoje, gen. W. Sikorskis pareiškė: Lenkija pasirengusi užimti neutralinės zonos dalį: šiam reikalui naudoja žandarmeriją ir laiko tai grynai Lenkijos administraciniu reikalui, nežiūrint į tai, kad Lietuvos vyriausybė nėra sutikusi su Tautų Sąjungos Tarybos rekomendacijomis. Baigė grasindamas, kad jeigu lenkų žandarams ir sargyboms teks pasitraukti iš neutralinės zonos, tai Lenkija to nepakės ir pasiųs kariuomenę (žr. Draugas, 1923 m. vasario 22 d., Nr. 45).

Iš šio pareiškimo matyti, kad lenkai buvo pasiryžę užimti tik dalį neutralinės zonos. Nėra žinių, ar ta dalis, t.y., vietovės, buvo iš anksto Tautų Sąjungos Tarybos nustatytos. Lietuva neutralinės zonos padalinime nedalyvavo.

Įtampa Varėnos-Valkininkų bare pamažu atslūgo. Vasario 23 d. lenkai pasitraukė iš Pakmenės ir Karpiškių kaimų. Vasario 25 d. pasitraukė iš Kalnėnų kaimo ir aplinkinių vienkemių. Nebeliko nei vienos vietovės lenkų užimtos šiapus neutralinės zonos. (Karys, Nr., 1925 m., psl. 11).

Lenkai paskubomis taisė geležinkelio tiltus Varėnos - Valkininkų - Rudiškių ruože; iš lietuvių pusės jokių trukdymų nebuvo daroma; 5-tas p. pulkas ir 6-ta baterija grįžo į savo stovyklas.

Kilus nesusipratimams ir neaiškumams, mūsų

baro ir lenkų pasienio apsaugos viršininkai susitikdavo ir vietoje nesusipratimus aiškindavo. Oficialių kontaktų bei derybų tarp Lietuvos ir Lenkijos nebuvo.

Lenkai pirmieji užėmė jiems skirtas neutralinės zonos vietas ir pradėjo nužymėti naują administracinę liniją, kurią Lietuvoje vadino demarkacinė linija. Linija buvo žymima gairėmis su kuokštu šiaudų viršuje. Linija buvo išvesta neatsižvelgiant į ūkininkų laukus, taip kad sodybos su dalimi žemės būdavo vienoje pusėje, o likusi žemės dalis kitoje pusėje. Gyventojų judėjimas per demarkacinę liniją buvo varžomas. Ūkininkai turėjo gauti pasienio sargybų leidimus, kad pereitų sieną ir galėtų dirbti savo laukuose. Pravedus naują demarkacinę liniją, mūsų kariuomenės daliniai užėmė Lietuvai skirtą neutralinės zonos dalį. Kiek vėliau jie buvo pakeisti pasienio policija.

Pamerkio - Valkininkų - Rudiškių rajone visa neutralinė zona atiteko lenkams, o taip pat Varėnos - Valkininkų - Rudiškių geležinkelis. Per kautynes, ginant mūsų teritoriją, žuvo aštuoni 6-to pėst. pulko ir du Alytaus įgulos kareiviai, nors galėjo būti ir daugiau. Vienas karininkas ir devyni kareiviai pateko į lenkų nelaisvę. Apie sužeistuosius žinių nėra. Kokie buvo lenkų nuostoliai šiame mažame kare, žinių nėra, tačiau reikia manyti, kad jų buvo žymiai daugiau negu lietuvių. Belaisviais buvo greitai pasikeista.

Pulko kariai ir jo vadas šiose kovose parodė daug ryžto ir drąsos. Aštuoni karininkai, pulko vadą įskaitant, ir apie 30 kareivių ir puskarininkų buvo apdovanoti Vyčio Kryžiais.

A. A.

JADVYGAI BILERIENEI

mirus, liūdesio valandoje reiškiamo nuoširdžią užuojautą jos sūnui
"KARIO" Administratoriui LEONUI BILERIUI, jo šeimai ir artimiesiems.

Stasė ir Antanas Kenstavičiai

MYLIMAI MOTINAI mirus,
mielam bičiuliui

LEONUI BILERIUI

ir jo šeimai reiškiau nuoširdžią užuojautą.

Juozas Andriušis

Brolį

STASĮ BARTKŲ,

liūdinį Lietuvoj, pačioj jaunystėj mirusio
sūnaus STASIO, giliai užjaučiam ir kartu liūdim.

*"STASIO BUTKAUS" kp. Detroite,
valdyba, sesės ir broliai šauliai*

TAUTOVARDIS LIETUVA

PETRAS BŪTĖNAS

(Pradžia gegužės KARYJE)

4

Kraštovardis - tautovardis *Lietuva*, sakau, pirmiausia yra net kietai susijęs su baltų hidronimija ir iš šios atsiradusia toponimija. O baltų vietovardynas (ir asmenvardynas) yra tikras ir mokslui paslaugus metraštynas - kronikynas, dažnai senesnis net ir už vadinamuosius rašytinius šaltinius — metraščius, kronikas, ar ir kuriuos kitokius senovinius raštus bei spaudinius. Bendrinis ir tikrinis žodis yra vis istorija ir istorija, kad kaikurie jautrieji išdidieji istorininkai mažiau pyktų, tai pasitaisęs pasakysiu mažiabiškai, bet irgi tik reikiamai — istorijėlė ir istorijėlė. Tik, mat, tos istorijėlės šiandieniniame moksle yra, anot taiklaus priežodžio, “mažas keras didelį vežimą verčia”. Iš tų istorijėlių — “mažų kerų” šiais laikais jau ir pati istorija, istorijos mokslas įžengia į reikiamą ir sveiką kelią istoriniams - etnografiniams faktams tyrinėti. Tai naudingiausia ir tiksliausia ir baltų bei Lietuvos istorijai, ne tik rašančiai apie senų senovę, bet ir pvz. apie nepersenus visus tris 1772, 1793 ir 1795 metų valstybinius padalinimus. Šiuose Lietuvos valstybės padalinimuose, rimtai nuosekliai istoriškai - etnografiškai tyrinėjant, gausu medžiagos ne tik vad. grynajai istorijai — politinei istorijai, bet ir ypač etnologijai — tautotyrai su lyginamosios kalbotyros talka. Tai tik tada tie padalinimai būtų vaizdingi istorijos skaitytojams ir itin pravartūs baltų ir kartu lietuvių giminei, nors šitaip vaizduotieji yra jie nepatogūs bei nenaudingi pirmučiausia Lietuvos kaimynams slavams. Lietuvai reikia visos istorijos! O tuo tarpu net mūsų istorininkai rašo apie “svetimas žemes”, bet ir lig šiol to kokių žemių svetimumo dar neįrodydami istoriniu - etnografiniu metodu. Šitaip ištyrinėti visų trijų padalinimų rėžiai tą “svetimųjų žemių” paslaptį turėtų išaiškinti, kad paslapties nebeliktų nei istorininkams bei geopolitikams, nei mums visiems skaitytojams. Negi mūsų enciklopedistams sunku įsakmiai įrodyti, kur tose išgalvotose “svetimos žemės” ištisinai net didžiuliai vis baltų plotai, nors puolusiųjų svetimųjų kada ir užimstyti (Ir čia be chronologijos nė iš vietos!), ir kur jie tolimosiose periferijose iš seniausių laikų tikrai nebaltų. Šios tiesos atskleidimo jau seniai reikalauja ir istorijos

mokslas. Taigi, — žiūrėkime toliau.

Visi skaitytojai ir iš mūsų periodikos žinome, prisiklausome ir iš minėjimų pagrindinių bei šalutinų paskaitininkų, kaip (vis ryšium su tomis įsikąstomis “svetimomis žemėmis”) Sen. Lietuvos valstybės valdovai yra kaltinami, kam, suprask, jie kariavimais ėję į “svetimas žemes”, taigi (anot kaltintojų) tarsi į kokias slavų aborigenines - autochtonines. Tai didelis kaltinimas, tik dar neįrodytas. Prieš kelerius metus pašnekesyje buvau pasiūlęs tautotyriminkams šia “svetimųjų žemių” ir Lietuvos valdovų kaltinimo tema pasinaudoti ir tik istoriškai - etnografiškai - geografiškai (Žinoma, nėra jokio reikalo aplenkti ir politinės istorijos, nes viskas tautos ir valstybės gyvenime atitinkamai ir priežastingai pinasi.) įrodomai aprašyti, kaip kada iš tikrųjų buvo, būta ir yra, t.y. kieno kur ten ta tebegarsinamoji “svetimoji žemė”, ir ar teisinga Lietuvos valstybės valdovus nekaltus kaltinti. Apie tai buvau kiek rašęs ir periodikoje. Ir vėl kurstau: istoriškai - etnografiškai - geografiškai aprašykite tą svetimųjų istoriosofų išgarsintą Sen. Lietuvos valstybės “svetimąją žemę”, — ir viskas paaiškės. Nė iš vietos nejudama net ir dabar. O gal jau ir imama judėti, kaip šį tą nučiumpi iš periodikos, nors ir vis nevienodai rašant, tarsi vis ir vis tik atkiština, nors kartais ir iškilmingai, net triukšmingai. Rodos, ir šitą Lietuvos valstybės periodą kartu su vėlesniuoju periodu dabar aprašysias koks specialistas nelietuvis, užsakytas mūsų specialistų istorikų (Periodikoje nebuvo vienodai ir žmoniškai aiškiai apie tai rašyta. Ar kokių protokolų esama, — kas gi žino?!). Bet ten vistiek reiks dokumentuotai paliesti ir vad. “svetimąją žemę” kartu su valstybės padalinimais, nes be jų išaiškinimo ir nušvietimo apie naujesnius laikus būtų menka kalba. Kai mūsų specialistų nebeatsirandama savosios net kruvinausios ir genocidiškosios istorijos posmams rašyti, tai nebloggeriai padaryta šiam svarbiam reikalui bei darbui ir nelietuvių specialistų talkon pasikviečiant, esą, kaip šio viso darbo išmanytoja ir atlikėja. Ar bus rašoma istoriniu - etnografiniu metodu, politinės istorijos lapus kuriant Lietuvos ir lietuvių tautos reikalams, — pamatysime.

O apie aisčius - baltus ir *Lietuvą* kalbant,

tai reikia būtinai įtraukti į istorinę sandarą ir visų trijų padalinių režius, kartu nuo jų nueinant Baltijos jūros Kuršmarių bei Aismarių linkan, o vaizdą žr. bent Dr. V. Daugirdaitės - Sruogienės Lietuvos istorija. Chicago. 1956 m. 751 p. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos 1772, 1792 ir 1795 metų padalinių žemėlapyje. Žinių iš šios baltų ir Lietuvos žemės reikia ir po minėtųjų padalinių, nes etnikos, istorijos ir geopolitikos atvejai ir įvykiai yra ir pasiliks tarpusavyje net aiškiai ir glaudžiai susipynę. Istorikams šitaip lengviau būtų baltų ir Lietuvos istoriją pilną, prasmingą ir geresnę parašyti.

Lietuva pirmiausia yra kraštovardis, kaip ir *-uv-a* priesaga paliudyja, ir tik paskui mūsų senovinėje besioorganizuojančioje visuomenėje pradėjo netuosekliai, nesustabdomai ir visuotinai eiti tautovardžiu ir galutinai — net valstybės pavadinimu. Šitokia *Lietuva* ir reikalinga tyrinėti bei aprašinėti istorinį - etnografiniu metodu, o šitokiai Lietuvai priklauso ir augščiau minėtosios "svetimosios žemės", kurios reikalingos iš esmės nušviesti, kas jos per vienos etniškai ir koks jų santykis su *Lietuva* kraštovardžiu, tautovardžiu ir valstybiniu pavadinimu. Sen. Lietuvos valstybė ir nuo 1918. II.16 metų Lietuvos valstybė respublika. Magnus Ducatus Lithuaniae "Lietuvos Didžioji Kunigaikštija" ir yra Sen. Lietuvos valstybė. O nuo okupacinių - aneksinių 1940 metų "Lietuvos TSR" jau visiškai kitkas, kai tas "kitkas" kur kas neapima nė šių laikų lietuvių tautos ploto didžiausiame nežabotame panslavizmo siautėjime. Apie tai šįkart nėra reikalo čia rašyti kaip apie vien tik laikinį okupacinio - aneksinio rezultato fenomeną paskutinėje Sov. Rusijos - SSR totalinėje kolonizacinėje velikorusių - rusų - moskvičių imperijoje. Tai dėkingai įsidėmėtina, nes, mat, su visokia žinia būtų lengviau ir įmanomiau pasirinktąsias temas temeles dar ir tyrinėti bei aprašinėti.

5.

Liet-uv-os ir iš šio žodžio kitokių išvestinių žodžių pamatas yra amžiuose visaip įvairėjusi šaknis *Lait-*, *Leit-*, vakarinių pamarinių lietuvių trm. *Lēt-*, dabar visur dažniausia ir universaliai tik *Liet-*, raseiniškių žem. trm. *Lī-t-*, bet telšiškių žem. trm. *Leit-*, ir nuo Lietuvos centro toliau į apgudintuosius rytiečių baltų rytus bei lenkintuosius mozūrintuosius vakariečių ir rytiečių baltų lietuvių pietus jau slaviškai *Lit-*, nors ir šie visi *Lit-* yra irgi iš baltų liet. *Liet-*, ar ir *Leit-*, o su *-uv-* priesaga pvz. *Liet-uv-à*, bet tik su v. priešakniu sen. slavų dar pusėtinai *Lit-uv-á*

(kur priesagoje balsis *u* telikęs trumpiausias, taigi slavams nykstantis, išreiškiamas vad. tverdyj znak "kietaženkliu"), jau naujausiai rus. *Lit-v-á*, lenk. *Lit-w-a*, žinoma, ir tai tik iš liet. *Liet-uv-à* pilnosios žodinės lyties. Šaknies *Leit-* *Liet-* sutrumpėjimas ligi *Lit-* lyties yra pastebimas slavuose, germanuose ir lotyniškuose rašymuose, taigi baltų teritorijoje — į jos rytus, pietryčius ir pietus, bet ir iš dalies į pietvakarius, kur ten visur aiškių — baltų žemė yra amžiais sulaukusi didžiausio slavinio ir germaninio spaudimo kolonizuojamaisiais pėdsakais. Anų kariškai misininkiskųjų laikų antikos ypač lotyniškai (net ir lenkiškai, vokiškai, senoviškai rusiškai...) rašytuose dokumentuose griebiamo ne *Lietuvai* senoji šaknis *Liet-*, ar ir *Leit-*, bet nustrušintoji naujoji šaknis *Lit-*, iš kur ilgainiui štai ir turime svetimaip, nelietuviškai, išriedintą *lit-u-an-ist-as* žodinę lytį, visai toliau nutolusią nuo tikrosios reikalingosios buvusios ir lig šiol sveikos ištvėrusios *Liet-uv-à* žodinės - tautovardinės lyties; toks likęs pasiliko ir *liet-uv-is* tautovardis, o žodis *lituanistas* jokio tautovardiškumo nereiškia. *Latvijos* ir *Estijos* tautovardžiams šiokios nelaimės ir šitokio nepatogumo nėra.

Anokiu pat kalbos garsų raidės keliu net irgi panašia geografinę kryptimi eina ir pvz. *žeim-~žiem-* šaknies *Žiem-ý+gal-a* 1 ~ *Žiēm+gal-a* 1 kraštovardis ir tautovardis bei **žeimā ~ žiēmā* 4 bendrinio žodžio reikalai; ir kt. ir t.t. Čia tikras ir labai vaizdingas istorijos skyrius, duodantis tautotyrinį foną baltų ir Lietuvos istorijai iš istorinio - etnografinio metodo, net neleidžiantis apkaltinti Sen. Lietuvos valstybės valdovų, kūrusių ir plėtusių Lietuvos valstybę tautinę ir net vien tik baltų teritorijoje pirmučiausia. Ypač mūsų, baltų, istorikai tyrinėdami ir aprašinėdami turėtų išeiti iš išeinamojo punkto, taigi konkrečiai iš baltų teritorijos įvairių laikų interesų ir duomenų, norėdami toliau eidami į tolesnius reikalus ir dalykus, esančius jau už baltų teritorijos, — o ne antraip. Jei yra, ar būtų ateityje antraip tebeinama tyrinėjant, tada lig šiol gi tik šitaip ir einama, o kaikurių mūsiškių jais ir sekama, pvz. lengvai apkaltinant ir Sen. Lietuvos valstybės valdovus, tarsi kam jie kartais karais žygiuodavę į "svetimąsias žemes", lyg jiems Lietuvos atstovams ir atsakovams nė nežinojus, kaip į jų baltų žemę jau seniai braute brovėsi svetimieji net iš įvairių pusių ir su visokiomis išmachinuotomis pretenzijomis, jiems net neaplenkiant ir sutartinių sąmokslų prieš Lietuvą ir net prieš visas baltų gimines.

Apie "svetimas žemes" dar žr. "4" skirsnį.

Bet čia nuo *Lietuva* tautovardžio nuošalyje palieku *Lāt+gal-a* 1, *Lat-v-à* 4 ir *Lāt-v-ij-a* 1 tautovardžius kaip ne šio rašinio temos narius, betgi esančius tiesioginius *Liet-uv-ōs* kaimynus, kartais vietomis net randamus lietuvių tautos ploto ribose, apie kuriuos išsamiai niekas netyrinėdamas dar niekaip neparašė, turbūt (kaip jau yra priprasta mūsųose straipsnininkuose bei brošiūriniuose), laukdami, kad vis kitas ištyrinėjęs parašytų ir kad šitaip galėtų poniškai pasisavinti kito atradimus, aiškinimus tarsi savo pačio. Anų *Lat ~ Lat-v-* (plg. ir *Leit-*, *Liet-* bei *Liet-uv-*) šaknies tautovardžių gi irgi svarbus ir reikšmingas klausimas, tik dar kaip reikiant nespręstas nei istorikų, nei etnologų, nei kitokių. Apie tai galgi kas nors iš mūsų mokslaviryių galėtų bent pamėginti kiek galint platesnį ir dokumentuotą tyrinėjimą parašyti, o šiam reikalui net įvairios bei apygausės medžiagos tikrai esama. Gi baltistikai ir tai irgi būtinai svarbu, ir nėra ko bergždžiai belaukti, jei ir taip jau pralaukta, periodikoje ligi nuobodumo besiklausant kvalifikuotųjų specialistų visokių žurnalistikų tik receptėlių.

Įdomu, ką dėl to visko pasakys ar ir parašys kaikurie priekabieji mūsų istorikai ir bažnyčios istorikai, sakysime, save vadina "istorijos nemėgėjais" ir net "istorijos nemylėtojais", o visus kitus apsilaižydami pravardžiuojantieji "istorijos mėgėjais", ar net "istorijos mylėtojais", neapsidairę ir nepasigalvoję šitaip serviliškai pataikaudami slavų istoriosofijai net ir šiais laikais, o save išaugštindami jau ne kaip šiokios, ar kitokios rūšies istorikai, bet kaip lengvo polėkio mandagūs politikieriai ir veik "enkavedistiniai - gestapistiniai" žmonių rūšiuotojai iš nieko buvimo. Kaikurie istorikai, nustokite savo pamokslų kaišioti į savąsias istorijas, o geriau, rimtai įrodydami, ėmę sumalkite ir tų jūsų "istorijos mėgėjų" rašymus atviriausiai, kad būtų jums patiems ir mums skaitytojams tikrai realios naudos, o dar geriau, — kurkite tikrai lemtas ir reikalingas istorijas be pasiaugštinių ir be pasigyrimų, ypač be kitų niekinimo. Kritika reikalinga, ir kritikuokite ad rem, reikiamai, atvirai ir su pavyzdžiais bei šaltiniais. Jei štai istorikas (!) rašo pvz. apie karalių - rex Vytautą Didįjį ir jo žygius periodikoje, o tokiaame jo straipsnyje yra net dešimtimis istorinių - etnografinių nuslydimų ir prakišimų, jei kitas istorikas (!) pagrindinai klysta, irgi periodikoje rašydamas pvz. apie Lietuvos Žemaitiją, ir nesuranda nenurodo lietuvių žemaičių gyvenamo ploto, — tai kaip: ar čia "istorijos nemėgėjų - nemylėtojų", ar "istorijos mėgėjų - mylėtojų" šitaip netikusiai rašyta? Mokslui svarbu tiesa, o ne kokia žmonių

atestacija. Jei žmogus galėtų gauti prōgos, tai šitokių "gudrybių" galėtų prirašyti kiek tik nori net ir iš specialistų autoritetų rašytojų rašinių, ir net, nuostabu, iš LE-ijos tomų. Matai, "lazdelė turi du galiukus". Kiekvienam išsimoka dėl to pasigalvoti, pasisvarstyti ir net smarkiai apsidairyti.

Tam viskam, paženklintam minėtomis *Leit- ~ Liet-* vietovardinėmis šaknimis, yra net daug rimtų vaizdingų pavyzdžių iš laiko ir erdvės, jiems pasiekiant Lietuvą, dusburginę Prūsiją (tautines Prūsą ir Mažąją Lietuvą), Sūduvą su Jotva, uždnieprinius Rytinius galindus.

Viskas remiasi žemėvaizdžiu - gamtovaizdžiu (!) ir baltų mūsų bendriniais žodžiais, tyrinėjant ir rašant lyginamuoju būdu. Čia nėra jokios aiškinimui nereikalingos abstrakcijos (pvz. nei iš šio, nei iš to *lietuvininkas* tautovardį imti ir paversti nonsinsiniu luomavardžiu) ir betkokios rūšies filosofijos, nepaprastybės, ir todėl šių net nė nereikalinga išgalvojinėti turinėjant ir aprašant. Ir gerb. skaitytojus kviečiu neatsisakyti pagalvoti ir įsidėmėti, kad apie kietesnius sunkesnius mokslo reikalus ir dalykus gi yra lengviau ir šmaikščiau rašyti pasifilosofuojant ir bendrorasą — aplamorašą begarbinant ką kalbant, ar rašant, negu konkrečiai atitinkamai susirankiotaisiais faktais įrodyti rašyti apie jau esamus, ar ir dar ketinamus, norimus išaiškinti dalykus, jei rašantysis, lyg tyčia, kaip tik neturi pakankamai reikalingų žinių ir neišmanydamas, kaip moksliskai ir natūraliai prieiti prie kurios nors temos ir jos tūrio bei turinio, šiokiu atveju nė nebandydamas žinių pasijieškoti ir jų rasti dažnai jau esamuose spaudiniuose.

Tai *Lietuvos* šalis proistorėje, istorijos bėgyje ir dabartyje, kaip šitaip pasiliks ir ateityje, nors priešininkų cenzūros arba tai ir toliau nutylės, arba neigs visokiomis išgalvotomis priemonėmis, kaip kad dabar net veik kas savaitę, kas mėnesį prisiskaitome be jokios kontrolės ir be tikusio principo viso ko ligi kāklių prirašinėjančioje periodikoje.

6

Praeitajame skirsnyje išminėtieji kraštovardinės - tautovardinės šaknies variantai žmogų verčia paklausti, tai iš ko gi kilusi ir ką gi reiškianti šaknis *Leit- ~ Liet-?* Galima atsakyti, kad, kaip ką tik buvo čia minėta, tai žemėvaizdžio - gamtovaizdžio tereninis atspindys lietuviškajame vietovardyne ir žodyne. Nihil novo apud solo! Šiokios šaknies vietovardžiai visai buvo bandyti aiškinti, net etimologizuoti. O tolimesnių, nors dar ir negalutinių aiškinimų galima aptikti ir rimtuose tyrinėjimuose, kurių autorių eilė išminėta "1" skirsnyje. Tie, kurie *Lietuvos* kraštovardžio -

tautovardžio visą vietovardyną įvairių laikų ir rūšių žemėlapiams ir kitokiais šaltiniais ištyrinės baltų teritorijoje, ne vien tik Lietuvos valstybės respublikos sienose, tai prie reikiamos ir įtikinančios išvados prieis ir ras visą šaknies *Leit- ~ Liet-* tiesą ir bendrinių atitinkamų žodžių efektyvią paramą iš lietuvių kalbos (visų baltų) žodyno, net vietomis į paviršių išplaukiant ir istorinei — kalbotyrinei chronologijai. Bet jokių slavų ir germanų, ar ir lotynų tarsi “antikos” pasaulio elementų šiame *Lietuvos* net ir kalbiniame klauseme nebus surasta. Visa tiriamoji medžiaga randama yra baltų teritorijoje ir ypač lietuvių tautos gyventame ir gyvenamajame plote. Visiems inžinieriams, technikams, chemikams, matematikams, gydytojams daktarams, menininkams, jurispudentams, žurnalistams, korespondentams, biznieriems... niekas negynė ir negins tai jieškoti, visą reikiamą medžiagą susirinkti ir *Lietuvos* tema baigtinį raštą išspausdinti. Valiái! Kam jiems, ypač kaikiuriems varovams, vis tik kitiems nurodinėti, kitus kritikuoti ir vis iš kitų laukti, kad padarytų?! Jie savo išsaprutašias sustingusias nuomones turi, viską žino, ko ir nežino, ir savaip žiūri į tautai svarbius reikalus bei klausimus. Nors jiems ir nė iš vietos, sakysime, vežimėlis. Iš to visko ir gimsta jiems kaikiuriems imponuojantis kūdikis, — jiems tokiems *lietuviai* ir virsta *liaudaviais*... Šitoks yra jų pačių privačiosios egzistencijos bent tamkartinio pasigartavimo rėksmas.

O Afrika, Azija, Australija, net ir pvz. Vakarų Europa, Skandinavija, kokia Antarktika neįgalins tyrinėtojų lyg ir savintis *Lietuvos* kraštovardžio - tautovardžio, nors jie kiti ten tolybėse net perpigiai ir perdžiaugsmingai prisiranda ir šitaip prisigraibsto tarsi panašių į *Lietuvą* žodžių. Tegali būti ir iš ten anų tolių kokių tik metraštinų ir panašių aiškinamųjų žinių pasirinkta, kas griežtai ir rimtai persijojus kalbotyriškai, bet ir tai, žiūrėk, apie nuo ten tolimą aiškinimą tik baltų žemės *Lietuvą*, o ne apie kokią ten anose tolybėse nerastiną “*Lietuvą*”. Moksle su nerealybėmis ir nežabotomis fantazijomis, net ir niekuo neparemtomis intucijomis betkam, net ir didžiausiems pretendentams į autoritetus, pavojinga ir perdaug slidu bei neatsargu operuoti.

7

Iš *Lietuvos* ir *lietuvio* tautovardžių kaip pirminių ir kaip aisčių - baltų žemės gyventojų noru bei valia atsirado net visas šiokios rūšies žodinis aruodas gyvenimo reikalams ir dalykams pavadinti, atskirti, apibūdinti ir nušviesti iš “5” skirsnyje nurodytosios įvairuojančios šaknies ir kitokių išvestinių žodžių su priešdėliais ir ypač

su priesagomis. Bazė gi *Lietuva* kraštovardis - tautovardis, o apie jį kaip tik ir spiečiasi iš jo išvestinių žodžių masė. Kur už baltų teritorijos šitaip randama?! Šitokiai išvestinukų įvairybei atsirasti kaip tik padeda indoeuropiečių kalbų šeima, taigi ir ide. aisčių - baltų kalbos, nes jos visui visos priklauso žodžių fleksijos - kaitybos kalbinei šeimai. Baltų teritorijos aisčių - baltų kalbos laikomos yra indoeuropiečių seniausių kalbų tarpe. Tad ir aisčių - baltų kalbų žodynas išlikęs yra vienas iš žodingiausių, pasilaikęs ir visą *Lietuvos* bei *lietuvio* tautovardžio priklausomybės žodyną.

Taigi, čia toliau ir eina išvestiniai žodžiai, pvz.:

Liet-uv-ėl-ė 2, liet-ūv-is, -ė 2 ir liet-uv-ait-ė 1 (bet “liet-uv-aič-io” negirdėti), liet-uv-iōk-as, -ė 2, lie-uv-iūk-as, -ė 2, ir kiti, o daugiau žr. “5” skirsnį;

latvių kalbos įvardyno: leītis 2, leišis 2 “lietuvis”, leit-iet-e “liet-uv-ė, die Lit-au-er-in”, dabar liet-uv-is “liet. liet-uv-is, der Lit-au-er”, net liet-uv-iet-is “lietuvis” ir liet-uv-iet-e “lietuvė”;

liet-uv-ėj-im-as 1, liet-uv-ýb-ė 1, liet-ūv-in-im-as 1, liet-uv-in-is, -ė 2, liet-ūv-in-t-oj-as, -a 1, liet-uv-ýst-ė 2, liet-ūv-išk-as, -a 1, ir kt.;

liet-uv-ė-ti, ne-liet-uv-ė-ti, liet-ūv-in-ti, ne-liet-ūv-in-ti, kaip yra ir ne-liet-ūv-is, -ė 2, ap-liet-ūv-in-ti, nu-liet-ūv-in-ti, ir kt.;

did+lietuvis, -ė 1, didž+lietuvis, -ė 1, maž+lietuvis, -ė 1, pūs+lietuvis, -ė 1, ir kt.;

liet-ūv-n-ink-as, -ė 1 bei liet-ūv-n-yk-as, -ė 1 (Bg. III. 85) ir liet-ūv-in-ink-as, -ė 1, turi senąją priesagą *-uv-* (liet-ūv-is, Liet-uv-à) ir būdvardinę priesagą *-in-* bei būdvardinį pošaknį *-n-* ir daiktavardinę priesagą *-ink-*, kuri tarmiškai tariama *-yk-* iš *-ink-*, o vakariečiuose baltuose ir *-ik-* net vietovardžiuose, kaip kad ta *-ik-* priesaga šitaip baltų vietovardžiuose tariama ir slavų bei germanų. Dusburginės Prūsijos pačios Prūsos ir Mažosios Lietuvos vietovardyno nagrinėtojams, žinai, čia pasitaiko daug keblumų, o ir istorikams bei etnologams tai yra svarbu orientuotis, kad pati istorija jiems geriau išeitų.

Bet pvz. ir lietuvių kalba turi aiškia savo priesagą *-ik-*, tik neryšincią su *-ink-* ir trm. *-yk-* priesaga, pvz.: neš-ik-as, -ė 2, tup-ik-as, -ė 2, vain-ik-as 2, pa-vain-ik-is, -ė 2, ir kt.; pavardės: Gald-ik-as 2, Lauž-ik-as 2, ir kt.; vietovardžiai: Ald-ik-is 2, ežeras, Ilg-ik-ė 2, upelė, Sėt-ik-ės ds. vd., upė, Sėt-ik-is 1 ir Sėt-ik-iēt-is 2, ežeras, ir kt.

Tai pravers vis mokslui, įvairiems literatūros atvejams ir dalykams. Ir tik šitaip! (Bus daugiau)

TĖVIŠKĖS ŽIBUTEI

Aš prisimenu žibutę
Prie lazdyno šalia kelio:
Kas pavasarį žydėjo
Ir šypsojos prie upelio.

Dar laukuose šalta, vėjas,
Dar ir ledas paryčiukais,
Bet žibutė skleidžia žiedą,
Kukliai šypsos patyliukais.

Tu žinai, koki laimingi,
Dirbom tėviškėj nuo ryto?
Kai gavino laisvės vėjas,
Horizontalai laime švito . . .

Ak tu mėlynas žiedeli,
Kur pavasariais žydėjai,
Kad skausmuos kentės Tėvynė
Ar galvojai, ar žinojai? . .

Siaubas slinko į mūs šalį,
Melas, kančios ir apgaulė,
Kad lietuviui savoj žemėj
Ne be ta jau šviečia saulė.

Tu matei, žibute miela,
Neužmirštamą Birželį?
Kai geriausius brolius vežė
Mirčiai — į Sibiro šalį . . .

MES NEGALIM UŽMIRŠTI

Žydėjo dobilai ir pievos
Ir noko ant kalno rugiai,
Kai priešas mūs tautą naikino,
Palinko iš skausmo beržai.

Tėvynė palinko po Kryžium
Ir verkė visa Lietuva,
Kai tūkstančius brolių geriausių
Į mirtį lydėjo tauta.

Girdėjome giesmes ir verksmą,
Ir alpo iš skausmo širdis,
Mūs brolis jaunasis prisiekė —
Kovoti, kol laisvė nušvis.

Antanas Skirka

Tu palenkusi galvelę
Vis žiūrėjai nusiminus,
Kai išdraskė mūs sodybą
Į juoduojančius dirvonus.

Ir tą Kryžių, kur prie kelio
Meldės protėviai ir sesė,
Kur suklypęs partizanas,
Laisvės ir pagalbos prašė.

Naktį kryžių tą nugriovė
Ir išniekino aziatai,
Dar kentėk, kuklus žiedeli,
Kol išauš vėl laisvės metai.

Guoski brolius kukliu žiedu,
Savo vargą kad pamirštų,
Kad dvasia nuolat stiprėtų,
Kad suklydę praregėtų . . .

Vis žydek vilties žiedeli,
Vis gairink brolių ryžtą,
Kad tauta nuolat budėtų
Pasitikti laisvės rytą . . .

Pasklido po Sibirą broliai
Ir taigas nuklojo kapai,
Tėvynė jų skundą girdėjo:
— Mes mirštame Tavo vaikai.

Kovokit už laisvę kiekvienas,
Kol priespaudos baigsis laikai!
Mylėkit Tėvynę ir laisvę,
Mes esam didvyrių vaikai . . .

MELDŽIUOSI

*Maldžiuosi Tau, mano Tėvyne,
Tavo laukams, Tavo miškams . . .
Tavo dangaus melsvai žydrynei
Ir gintariniams Jos krantams.*

*Tu man brangi, kaip gėlei saulė,
Nieko brangesnio neturiu.
Esu klajūnas šiam pasauli,
Tėvynę vieną tik turiu . . .*

*Meldžiuosi Kryžiui prie mūs kelio,
Buvai paguoda visada.
Net dienomis baisaus Birželio,
Kai broliai guodės tik malda . . .*

*Meldžiuosi mūs tautos šventiesiems
Ir išžudytiems kankiniams.
Gėda pasaulio išrinktiesiems
Ir pataikaujantiems stabams.*

*Viešpatie! Išgirski mūs maldas,
Ar nepakanka tos aukos?
Atleiski mūs tautos klaidas,
Norim tik laisvės ir taikos . . .*

Karys Lietuvos Nepriklausomybės Atkovojo laikais

J. PETRAUSKAS

(Pradžia gegužės KARYJE)

Kariai savo pasižadėjimu manęs neapvylė. Parado dieną iškrito minkštas sniegas. Einančių pro tribūną karių kojų atatranka ir orkestro garsai kaip ir pranykdavo ore ir nesudarė parado žygio efekto. Reikia pripažinti, kad kuopa duotą žodį išlaikė ir pro tribūną praėjo gerai. Pulko vado majoro Variakojo įsakymu, mokomosios ir 6-tos kuopų vadai, už gerą kuopų paruošimą tam paradui, gavo pagyrimus.

Nuo pat Kretingos kuopos įjungimo į 4-to pulko II batalioną, teko tiesioginiai turėti reikalų su bataliono vadu kpt. Jonu Andrašiūnu. Kaip karininkas ir vadas jis visiems mums labai patiko. Buvo savystovus, humaniškas ir tėviškas. Mokėjo suprasti žmogų-karį.

Kuopos vadas jaun. ltn. Romualdas Vaitkevičius buvo irgi geras žmogus, bet jis savo išvaizda nelabai mums imponavo. Su pensne ant nosies jis daugiau buvo panašus į profesorių negu į karininką ir vadą. Jei neapsirinku, vėliau jis ir buvo Dotnuvos Žemės Ūkio Akademijos profesorium.

Iš artileristų, stovėjusių Žiežmarių dvare, sužinojome, kad Kaune - Panemunėje įvyko kariuomenės sukilimas. Artileristai agitavo ir mūsų karius. Keletas karštagalvių pasidavė agitatoriams ir perėjo jų pusėn. Taip, nei iš šio nei iš to, II batalionas atsidadė lyg sukilėlių pusėje. Kitų kuopų vadų ir bataliono vado kpt. J. Andrašiūno nesimatė. Mūsų kuopos vadas ltn. Romualdas Vaitkevičius buvo

areštuotas. Atrodo, kad viskas ėjo sena tvarka, bet artileristai vis siuvo po Žiežmarius.

Sužinojome, kad Kaišiadorių I batalionas yra pasiūstas mus malšinti ir žygiuoja Žiežmarių kryptimi. Kaip man atrodė, II batalione nebuvo revoliucinės dvasios, bet tiktai ambicija, nepasiduoti I batalionui. Artileristai išvedė savo patrankas į poziciją, bataliono pėstininkai išstatė kulkosvaidžius, kiti kariai irgi užėmė pozicijas. Susidūrimas atrodė neišvengiamas, bet jis neįvyko dėka bataliono vado kapitono Jono Andrašiūno. Jis pasakė tinkamą kalbą, suprantamą karius, kuri nuramino net pačius karščiausius. Po jo kalbos visa revoliucinė dvasia sužlugo lyg pradurtas balionas. Kariai išsivaikščiojo, o I batalionas pasitraukė.

Aš manyčiau, kad karo vadovybė padarė klaidą, pasiūsdama to paties pulko karius vienus prieš kitus, neišbandžiusi kitų priemonių panašiam, gal sakyčiau, nesusipratimui likviduoti.

Praėjus kuriam laikui, kuopa išėjo į administracijos linijos pasienį pakeisti 9-tą kuopą. Būnant pasieny, nieko ypatingo neatsitiko, gyvenimas ėjo įprasta vaga.

1920 metais, vasarą, buvome atkelti į Kauną - Panemunę kareivinėsna "Liubankėn", taip daugelis mūsų vyrų jas vadino. Kaune ėjome šaudymo, rikiuotės ir kitus apmokymus, o drauge ir Kauno įgulos sargybas. Tuo metu buvo blogiausios pareigos tai rundo. Sargybos virš. — karininkas, nenorė-

damas turėti reikalo su esančiais generalinio štabo daboklėje karininkais, išvykdavo tikrinti sargybas, o paliktas viršila — rundas, turėjo susidurti su jam pažįstamais ir nepažįstamais karininkais. Vieni jų prašydavo leisti paskambinti jų šeimoms, bei pažįstamiems, kiti, kaip vyr. ltn. Songaila, buvęs Sedos komendantūros, o vėliau mūsų kuopoje laikinai ėjęs kuopos vado pareigas, prašė paleisti kelioms valandoms į miestą. Žinoma, aš jį paleidau ir jis laiku sugrįžo. Po šio įvykio vengiau kiek galėjau būti rundu. Šiaip, Kaune gyvenimas ėjo sau kaip ir kiekviename didesniame mieste, iki vieną dieną sužinojome, kad ties Kaišiadoriais buvo nuginkluota ir internuota lenkų divizija. Mes buvome užaliarmuoti ir pilnoje kautynių aprangoje išvesti iš kareivinių. Po keletos valandų buvome vėl gražinti. Pasirodo, batalionui buvo duotas įsakymas neleisti lenkams persikelti į kairįjį Nemuno krantą. Tuo laiku ėjo smarkios lenkų su rusais kautynės. Lenkai bėgo lyg galvas pametę.

Vilnius atsidūrė bolševikų rankose. Mūsų karo vadovybė, ilgai nelaukdama, metė lietuvių kariuomenės dalinius prie administracijos linijos.

6-ji kuopa sustojo Rykantuose ir užėmė barą 15-20 km. ilgio. Išstatė užtvaras ir lauko sargybas. Rykantai yra prie geležinkelio ir vieškelio Vilnius-Kaunas. Tuojau gavome iš Vilniaus komendantūros komendanto kpt. Kurkausko valstybinio antspaudo pavyzdį. Pagal antspaude esančią Vyčio kryptį, žinojome ką daryti su asmeniu, patiekusiu leidimą peržengti administraciją liniją. Tokius dokumentus — leidimus išdavinėjo Vilniaus karo komendantas.

Pro Rykantus praėjo visokių tautybių ir užsiėmimų, taip sakant, visokio plauko žmonės. Tikrinant sargybas, kiek prisimenu, miške, netoli kelio, sutikau jauną, aukštą vyrą, panašų į kaukazietį. Jis nešėsi du čemodanus. Sustabdžiau jį ir pareikalavau parodyti leidimą keliauti Lietuvon. Viskas buvo tvarkoje, tik tai jis nenorėjo atidaryti vieno čemodano. Vieną čemodaną atidaręs, radau įvairių valstybių ir įvairiomis kalbomis skelbimų su to vyro paveikslu, gi antras čemodanas buvo pilnas akcijų ir obligacijų. Kiek supratau, tame čemodane buvo sudėta didelis turtas, todėl paprasčiau tą vyrą sekti mane į kuopos raštinę. Vadas, patikrinęs leidimą, jam leido keliauti Lietuvon.

Rykantų apylinkėje buvo paprotys, kad ne vyrai kerta rugius, bet moterys. Jos viena ranka rugius suima saujon ir kita ranka piaučiu nupiauna. Mūsų vyrai iš Žemaitijos tokia darbo tvarka pasipiktino. Susitarė su daugiau rugių turinčių ūkininkų, kad jie žemaitišku būdu nukirs jam rugius. Susitvarkę dalgius, vieną dieną kareiviai išėjo rugių kirsti. Vieni kirto, kiti rinko ir rišo, o dar

kiti statė pėdus į gubas. Darbas ėjo skubiai, bet ūkininkas apgailestavo, kad toks rugių kirtimo būdas jam nesąs geras: girdi, daug rugių nubyra ant žemės. Kadangi šis ūkininkas mūsų darbu nebuvo visai patenkintas, daugiau netalkindavome niekam. Gyvenimas ėjo diena iš dienos be pasikeitimų. Tik tai kartais koks bolševikų karys įslinkdavo į mūsų pusę kaip paklydęs. Jis be jokių ceremonijų būdavo gražinamas atgal, nekreipiant dėmesio į jo pasiaiškinimus, bei norą likti pas mus Lietuvoje.

Vienos dienos vėlyvą vakarą puskarininkis Grauslys atgabeno į kuopos raštinę vieną į petį sužeistą, vieną nebegyvą ir vieną suimtą bolševikus. Kartu atsinešė ir 3 rusiškus šautuvus. Kuopos vadas įsakė sveiką bolševiką paleisti, sužeistą aptvarsdyti, o negyvą paguldyti daržinėn.

Iš puskarininkio Grauslio sužinojom, kad 4 bolševikai atėję iš Vilniaus, pradėjo viename kaime plėšikauti, daryti kratos. Tas kaimas buvo bolševikų pusėje, netoli Trakų. Mūsų sargyba buvo pastatyta priešais aną kaimą. Keletas ūkininkų atbėgo į mūsų sargybos būstinę ir prašė juos apsaugoti nuo bolševikų plėšikų. Grauslys, pasiėmęs dar 3 karius, nuėjo pažiūrėti kas tenai darosi.

Prisiartinus prie trobos, kurioje plėšikavo bolševikai pamatė, kad į juos yra atstatyta bolševikų ginklai. Įvyko susišaudymas ir pasėkos bolševikams buvo nekokios. Iš mūsų vyrų niekas nenukentėjo. Sužeistas bolševikas buvo nusiųstas į pulko ligoninę, o nukautasis pakastas ten pat, Rykantuose, šalia kelio.

Šis įvykis paprastai nepraėjo. Buvo atvykusi bolševikų komisija su lietuvių komunistų vadu Kapsuku priešaky. Puskarininkis Grauslys buvo keleta kartų šaukiamas į pulko štabą tardymui. Šiam įvykiui pateisinti mes turėjome du nenuginčijamus įrodymus. Pas bolševikus buvo rasti kratos metu sidabriniai pinigai ir kiti vertingi daiktai, kuriuos atpažino ūkininkai kaip jų nuosavybę. Sužeisto per petį bolševiko šautuvas rodė, kad tas šautuvas buvo pavartotas. Puskarininkio Grauslio ir bolševiko susitikime likimą nulėmė dalis sekundės. Grauslio pirmiau paleisto šūvio kulipka perėjo per bolševiko šautuvo buožę, padą, ir sužeidė petį.

Bolševikai pareikalavo gražinti jiems nukauto bolševiko lavoną ir jį išsivežė. Neilgai trukus, atvyko į Rykantus mūsų ir bolševikų atstovai. Bolševikų komisijai vadovavo lietuvis, komunistų partijos vadas, Kapsukas. Jis buvo neaukšto ūgio, kresnas, apsivilkęs juoda odine kurtka, prie kurios buvo prisegta didelė balto metalo ar sidabro penkiakampė žvaigždė, perjuosta raudonu kaspiniu.

Su mumis jis kalbėjo lietuviškai. Buvo pasipiktinęs, kad nukautasis bolševikas buvo nepagarbiai palaidotas. Sužinojome, kad nukautasis buvo karo komisaras, Maskvos porceliano fagrikų savininko sūnus, Morozovas, kurio komisarą komunistišką žvaigždę pasiėmė sau, kaip suvenyrą, kuopos vadas.

Po šio įvykio už kelių dienų mes gavome įsakymą keltis į Vilnių. Mes žinojome, kad Vilniuje yra lietuvių karo komendantūra. Tad po tokio atsitikimo su bolševikais, mums atrodė, kad mes einame stačiai velniui į nasrus. Puskarininkis Grauslys buvo padavęs raportą, kad jo nesiųstų. Nieko nepadėjo. Visa kuopa su gurguole išėjome į kelią Kaunas — Vilnius ir pasiekėme Vilnių.

Kur tuo metu buvo mūsų pulko daliniai ir antro bataliono kitos dvi kuopos, nežinojome. Vilniaus miesto gyventojai mus pasitiko su dideliu džiaugsmu ir pagarba. Pražygiavome Gedimino g-ve iki Katedros, pasukome Neries link ir sustojome Gedimino kalno papėdėje baltuose rūmuose. Vieta buvo patogi ir labai graži. Čia pat netoli buvo miesto centras ir gražus parkas, į kurį, turėdami laisvo laiko, dažnai ateidavome. Gedimino kalne plevėsuodavo raudona vėliava, pro angas į visas puses buvo iškišti kulkosvaidžiai. Kalną ir miestą valdė bolševikai.

Visa kuopa stovėjo vienoje vietoje, kaip ir karėvinėse; maitinomės iš lauko virtuvės, kuri stovėjo kieme, prie pat kalno papėdės. Kai kurie bolševikų kariai nusileisdavo nuo kalno ir paprašydavo paragauti lietuviškos sriubos. Gyrė ją ir paprašydavo daugiau, nes, girdi, jų sriuba su vobla, niekam tikusi. Turėjome progą ir mes palipti kiek į kalną. Iš pradžių jie leido tik trupučiuką palypėti, o vėliau mes įsidrąsinę su katiliukais sriubos užlipdavome beveik į kalno viršūnę. Tuo būdu mes sužinojome kur stovi jų sargybiniai ir nakties metu. Į patį bokštą neleido mums įlipti, bet ir to pakako mums susipažinti gerai su aplinka. Gi iš lietuvių, bolševikų dezertyruojančių karių, Gedimino kalne, sužinojom ir apie turimus ginklus ir karių skaičių.

Kuopos gurguolė du kartu savaitėje važiuodavo į Žaslius pasiimti iš pulko ūkio skyriaus maistą. Su ta gurguole išvažiuodavo į Žaslius ir lietuviai bolševikų kariuomenėje tarnaujantys, aprenkti lietuvių karių uniforma.

Nors mums niekas nedavė net užuominos apie kalne esančių bolševikų šnipinėjimą — surinkimą žinių, bet mūsų kuopos kariai lyg ir nujautė, kad mums teks turėti reikalą su Gedimino kalno užėmimu. Kalno žvalgymas ir surinkimas apie

juos — bolševikus žinių, buvo lyg savisaugos ir instinkto vedamas.

Miesto sodo, esančio prie Katedros, mes buvome dažni lankytojai. Visą laiką oras buvo gražus, tačiau, bolševikų įstaigų tarnautojai neateidavo. Miesto gyventojų sode irgi nebūdavo matyti.

Taip vieną dieną prie manęs priėjo nuskuręs, kiek pražilęs žmogus ir lenkiškai paprašė išmaldos. Padaviau jam keletą ost-pfenigių. Jis man ilgai ir nuoširdžiai dėkojo. Vis dar dėkodamas artinosi prie sekančio suolo, kuriame sėdėjo jauna, galima sakyti, graži panelė ar moteris ir vyras. Vyras išsitraukė piniginę ir išėmęs kokį tai pinigą, padavė išmaldos prašančiam. Pastarasis nė žodžio nesakęs pasitraukė. Toks elgesys matyt užgavo išmaldos davėją. Jis, atsikreipęs į mane, gražia lietuvių kalba išbarė mane kaip netikusį buržujų. Prisiminiau, kad šį žmogų kažkur buvau mačius ir atsiminiau, kad jis buvo atėjęs į Rykantus, kalbėjosi su mūsų kuopos vadu dėl žuvusio bolševiko — tai buvo žinomas lietuvių komunistas ir komisaras Kapsukas. Aš, atsikirsdamas, pasakiau, kad nesu joks buržujus ir buožė, o esu Lietuvos kariuomenės karys ir nesu joks turtuolis. Išmaldos prašančiam daviau pagal išgalę, kiek leidžia mano menka alga. Su juo ir buvusią panelę teko toje pačioje vietoje susitikti dar keleta kartų. Sužinojau, kad ji esanti kilusi iš Utenos ir dirba lietuvių bolševikų komisarate kaip asmeninė komisarą Kapsuko sekretorė. Pavardės neteko sužinoti. Tame pačiame sodeparke buvau keleta kartų susitikęs jauną, gražios išvaizdos rusą — bolševiką, su kuriuo mes abu dėstėme savo politines pažiūras į valstybę, socialinę santvarką, religiją ir kita. Žinoma, vienas kito neįtikinome, tik nuomonėmis pasidalinę išsiskirdavome. Nors mužu kartais ir karštai susiginčydavome gindami savo pažiūras, bet išsiskirdavome geruoju, pažadėdami vėl susitikti.

Vieną rytą mūsų 2 patruliai laiku negrįžo į kuopą. Susirūpinome, kad gal jie nepažįstamame mieste paklydo, o gal bolševikai juos suėmė. Prieš pietus jie grįžo į dalinį. Sužinojom, kad gatvėje bolševikų buvo sulaukyti ir nugabenti į kokį tai pastatą, esantį Gedimino gatvėje ir tardyti. Po šio įvykio mes pasidarėme daug atsargesni ir į miestą išeidavome pasikabinę už diržo pora granatų, be turimų kitų ir nešiojamų ginklų.

Vieną dieną, aš iš kuopos vado pasiuntinys, eilinis Vilička, ėjome Gedimino gatve Katedros link. Netikėtai susitikau jau keleta kartų matytą ir pažįstamą rusą-bolševiką. Jis priėjo prie manęs, pasisveikino ir pradėjo provokuoti pokalbį politine tema. Pradėjome ir karščiau kalbėtis bei ginčytis. Vilniaus miesto gyventojai, kurių tarpe ma-

čia ir žydų, susispietė apie mus ratu ir ramiai klausėsi mūsų karštos žodžių kovos. Jų tenai tiek prisirinko, kad šaligatviu jau nebebuvo galima praeiti, o Gedimino gatvė, nors ir plati, atrodė lyg ir dalinai užblokuota. Apsiziūrėjau, kad eilinio Viličkos nėra šalia manęs. Jo tiktai galva kyšojo už žmonių, ratu jį apsupusių. Tuo tarpu, ruskelis piktai pareikalavo, kad eičiau su juo į didelį, kelių aukštų, namą, antroje pusėje gatvės.

Sumečiau, kad mano padėtis yra jau nepavydėtina. Reikia rasti būdą iš jos sveiką kailį išnešti. Skubiai griebiau granatą, užsimojau į priekį ir rusiškai surikau "raschodis" — išsivaikščioti. Žmonės prasiskyrė, padarė man praėjimą ir pradėjo garsiai šaukti: "Ura". Pasiekiau Viličką ir mudu niekeno netrukdomi nuėjome kuopos būstinėn. Taip po šios dienos nežinau kuriam tikslui žmonės šaukė "Ura".

Šie visi aprašyti įvykiai buvo 1920 m. vasarą. Juos aprašiau iš atminties, nes tuo metu aš jokių užrašų nevedžiau, todėl galiu lengvai kur suklysti, tuo labiau, kad tai buvo prieš 54 metus.

Vieną dieną, man bevaikščiojant Gedimino gatve, išgirdau neįprastą ir niekada negirdėtą garsą. Jis buvo panašus į š-š-š... tariamą garsą. Pasiskubinau pažiūrėti kas čia galėtų sudaryti tokį neįprastą garsą. Ties gatvės kampu pamačiau žygiuojančius bolševikų karius. Jų buvo pulkas, o gal ir daugiau. Visi buvo apsiavę vyžomis, pintoimis iš liepų, gal ir iš kitokių medžių žievės. Dėl to, vietoje kojų atatranksi į grindinį, girdėjosi tik šnypštimas. Jų apsiginklavimas buvo apgailėtina menkas. Kas ką kur gavo, tas tą nešėsi. Vieni turėjo šautuvus — berdankas, kiti tik durtuvus, kai kurie kardus, šakes ir kitokius įrankius.

Paklausiau atsilikusio kario kur jie eina, atsakė, kad traukia "na Grodno" — į Gardiną. Tuo tarpu Gardinas jau buvo bolševikų užimtas, o tie nuskurę rezervai ėjo iš Šnipiškių kareivinių.

Iš ryto, datos neatsimenu, kuopos vadas gavo iš Vilniaus lietuvių komendanto slapta įsakymą, kad tą pačią naktį užimtų Gedimino kalną. Jei kalną užimti susidarytų sunkumų, mums į pagalbą ateis artilerija, kurios yra už Neries, prie geležinio tilto. Mums reikia tik iššauti ir artilerija paleis ugnį. Kadangi kuopoje buvo tiktai vienas karininkas — kuopos vadas, tad su juo man teko studijuoti kalno užėmimą su mažiausiais mums nuostoliais. Priėjome išvados, kad puolant kalną nuo jo papėdės mūsų pozicija bus daug blogesnė nei bolševikų ir mes galime turėti didelių nuostolių. Nors kalnas buvo apaugęs medžiais, kurie sudarė mums priedangą, bet vykdant puolimą, mūsų kariai turės išeiti iš priedangos ir bus geras taikyns

bolševikams, pasislėpusiems už mūro sienų. Nutarėme, kad pulsime dviem kryptim. Kuopos vadas, tamsos priedangoje, užims dienos metu pasirinktą kalno papėdėje poziciją, o aš su pasirinktais 6 mikliausiais ir drąsiausiais vyrais pulsiu nuo miesto pusės. Aptarę šį planą, pasiskirstėme po du ir nuėjome savo būstinėn, kad nebūtų įtarimo bolševikams, esantiems kalne. Suėję į kuopos būstinę dar stebėjome kalną ir bokštą iš miesto pusės. Pastebėjome, kad toje vietoje bokštas ir kalnas sudaro lyg ir vieną masyvą, tik su tuo skirtumu, kad žemiau bokšto mūro siena esanti lyg rauplėta, su įvairiais iškyšuliais ir įdubimais. Tie iškyšuliai ir įdubimai, man taip atrodė, bus raktas į pasisekimą.

Pagrindinis mūsų tikslas ir uždavinys buvo stačia kalno siena, bolševikams nepajuntant (turėjome turėti virves) prilipti prie bokšto papėdės, užimti į bokštą įėjimo angą ir mesti granatas į bokšte esančius kulkosvaidžių lizdus. Toliau, užėmus bokštą, iš bolševikų paimtais kulkosvaidžiais dominuoti kalno viršūnėje. Buvo sutarta, kad kuopa, išgirdusi kalne šaudymą, pradeda puolimą. Jei dėl kokios nors priežasties bolševikai būtų pajutę, kad mes ten braunamės, jų kulkosvaidžiai mums, užėmusiems numatytas pozicijas, nebūtų pavojingi, nes jie joku būdu negalėtų pro angas šaudyti 15-10 laipsnių kampu.

Taip išnagrinėję situaciją ir galimybes laukėme nakties.

Vakarop gavome iš karo komendanto kitą įsakymą. Gedimino kalno užėmimas atšaukiamas. Sekančią dieną nuo pat ankstyvo ryto kalne nepastebėjome jokie judėjimo. Palypėję kiek į kalną, jokių sargybų nesutikome ir jų nesimatė. Nebuvo bokšte ir raudonos vėliavos. Supratome, kad tą naktį bolševikai Gedimino kalną paliko. Apžiūrėję nieko neradome išskyrus paliktą jautį, kurį papiovę, kuriam laikui turėjome lauko virtuvei mėsos.

Buvo sumanymas iškelti Gedimino kalne Lietuvos vėliavą. Nuo šio sumanymo turėjome atsisakyti, nes neturėjome tokios vėliavos. Kiek prisimenu, kuopos vadas norėjo kreiptis ir paprašyti vėliavą iš Vilniaus karo komendanto, bet pasėkų nežinau.

Kuriam laikui praėjus, iš Gedimino kalno papėdės buvome perkelti į Šv. Onos gatvės kampe esančius, rodos, kunigaikščio Oginskio palocius-rūmus. Iš tų rūmų mus norėjo išvaryti atėję vokiečių jūrininkai-spartakininkai. Rūmai buvo pilnoj tvarkoj, su baldais ir kitais reikmenimis, — mes jų nenorėjome užleisti. Įvyko gana aštrokais žodžiais apsišaudymas vokiečių kalba tarp sparta-

kininkų ir mūsų kretingiškių žemaičių, kurių dauguma neblogai kalbėjome vokiškai. Dalis jų buvo gyvenę ir dirbę pas prūsus, o kiti buvo išmokę ją kaip pasienio gyventojai. Po karštų ginčų ir grasinimų, bei iš abiejų pusių kulkosvaidžių išstatymo, spartakininkai pasitraukė. Dar kartą mūsiškė kuopa savo pozicijas apgynė ir pasirodė kaip vienalytis, gerai susicementavęs vienetas.

Bolševikai pradėjo Vilniaus miestą evakuoti. Ką tą dieną veikė mūsų 6-ji kuopa, neatsimenu, nes aš gavau įsakymą su mūsų bataliono 4-os ar 5-os kuopos būriu vykti į Antakalnį ir neleisti bolševikų divizijos gurguolei vykti į Vilniaus miestą, bet nukreipti juos keliu į rytus. Bolševikai jau buvo pasiruošę vykti į miestą. Pareikalavau bazės viršininką ir pareiškiau jam mano ir karių atvykimo priežastis. Viršininkas nesutiko vykdyti ir griebėsi ginklo, užkišto už diržo. Jo ginklas buvo padarytas iš paprasto rusiško šautuvo, trumpai nupiautas vamzdis ir nudrožta buožė. Tą pat akimirką išsitraukiau brauningą ir atstaciau į jį, o arčiau buvę kariai atstatė užtaisytus šautuvus. Rusas, pamatęs, kad čia nieko gero nebus, pradėjo prieštarauti, kad mes nesuprantame juoko. Jam pasakiau, kad tokie juokai karo metu yra labai pavojingi ir kad jis tik per plauką liko gyvas. Gurguolė nuvažiavo į rytus, o mes turėjome apžiūrėti ir apsaugoti paliktą laužą. To laužo visur buvo primėtyta. Vietos gyventojai nešė į visas puses ir per trumpą laiką jo mažai kas beliko. Kelis kartus dar šovėm į viršų, kad atbaidytume nepageidaujamus "svečius", bet jie kaip išalkę vilkai, grobė savo grobį ir vilko kur išmanydami.

Kadangi įsakyme man buvo įsakyta nukreipti gurguolę į rytus ir apsaugoti karišką turtą, tai vieną dalį įvykdžiau, o antrosios dalies nevykdžiau, nes turto nebuvo, tiktai laužas. Vakarop grįžome į miestą, būrį perdaviau kuopos vadui. Aš grįžau į kuopą ir parašiau vadui, kada ir kaip įvykdžiau duotą man uždavinį.

Kažkodėl turėjau laimės atkreipti į save bolševikų dėmesį. Kartais mūsų susitikimas baigdavosi nusišypsojimu, o kartais atrodė rimtas įvykis. Vieną tokį įvykį norėčiau nupasakoti, nes jis įvyko su ypatingu bolševikų daliniu.

Sėdėjau įprastoje Vilniaus sodo — parko vietoje ir staiga, išgirdau arklių trypimą. Pamačiau jojančius prie manęs bolševikų kavaleristus. Arkliai parinktos spalvos, gražios išvaizdos, o eskadrono vyrai visi jauni, gražiai nauagę ir linksmi. Jų apsiginklavimas buvo menkas. Pirmos gretos turėjo trumpus kavalerijos šautuvus ir kardus, o maždaug nuo eskadrono vidurio turėjo tiktai kardus. Visi jie nuo galvos iki kojų buvo aprengti, iš ryškiai

raudonos spalvos gelumbės, gražiai pasiūta uniforma. Taip juos man bestebint, nei iš šio, nei iš to, vienas kavaleristų atsiskyrė iš būrio ir prijojęs prie manęs, griebė už mano antpečių. Šioje vietoje turiu pastebėti, kad 1920 m. lietuvių karių laipsniai buvo dedami ant munduro apikaklės, o antpety — kas galėjo ir turėjo, įsisėgdavo skardinį pauksuotą pulko numerį. Mano munduro antpety buvo įsegtas nr. 4. Matyt, bolševikėlis palaikė jį mano laipsniu.

Automatiškai, dešine ranka griebiau jo ranką ir rusiškai sušukau: "Ne tu užsiuvai ir ne tu nuplėši!" Jo ranką taip smarkiai patraukiau žemyn, kad jis staiga nusiramino ir vos tik neatsidūrė ant šaligatvio. Kiti kavaleristai taip garsiai nusikvatojo, kad mano puolėjas, susigėdęs, kuo skubiausiai smuko į gretas ir visi nujojo.

Kas per eskadronas ten buvo, nežinau, bet iš aprangos atrodė, kad jis turėjo tarnauti ypatingai paskirčiai. Šiuo atsitikimu, pirmą kartą Vilniaus mieste man būnant, mano nuotyčiai ir baigėsi.

Iš Vilniaus miesto mūsų kuopa buvo perkelta į Naująją Vilnią eiti sargyboms geležinkelio stotyje ir saugoti prie geležinkelio esantį fabriką. Pirmos kuopos būrys buvo pasiūstas saugoti Molo-dečnos geležinkelio stotį.

Naujojoje Vilnioje teko matyti grįžtančius vokiečių internuotus bolševikus. Du ešalonai buvo sustoję stotyje. Grįžtantieji buvo linksmi ir atrodė gerai nusiteikę. Išsikalbėjus sužinojau, kad jie buvo lenkų kariuomenės atkirsti ir nenorėdami pasiduoti lenkams, perėjo vokiečių sieną ir buvo internuoti. Vokiečiai juos paleido ir jie pro Karaliaučių - Kauną - Vilnių, grįžo į Minską. Ragino ir mus vykti su jais, nes, girdi, anksčiau ar vėliau, vokiečių ir rusų komunistai užkariaus pasaulį.

Taip benklusant bolševikiškos propagandos, traukinys pajudėjo Minsko link, o mes likome saugoti savąją žemę.

Kur buvo ir ką veikė mūsų 4-to pulko daliniai, nežinau. Girdėjau, kad II bataliono 4-ta ir 5-ta kuopos buvo sustojusios Naujosios Vilnios psichiatrinės ligoninės patalpose. Po kurio laiko, datos neatsimenu, visas II batalionas išvyko į Alytų. Ten sutikau iš Kretingos komendantūros buvusį eilinį Juozą Matutį, kuris tada jau buvo 2-ro pėst. pulko 2-ros kuopos viršila. Užklausus kur yra kiti, gavau nemalonų atsakymą: sanitarijos puskar. Antanas Kindulas, eilinis Milevičius ir dar kiti yra lenkų nelaisvėje.

Kiek atsikvėpę, tą pačią dieną pradėjome žygį į Suv. Kalvariją, pakeisti 5-tą pėstininkų pulką. Priėjus netoli Suv. Kalvarijos, buvome pasukti atgal į Alytų. Grįžome pafronte iki Varėnos, kur

pasikrovę vykome atgal į Vilnių. Rodos likimo buvo mums lemta, kad mūsų kuopa nuolat buvo surišta su Gedimino miestu. Varėnos geležinkelio stotyje sutikau eilinį Kovčiką. Jis jau buvo pakeltas į puskarininkius ir tarnavo šarvuotam traukiny "Gediminas". Pastarasis aprodė man "Gediminą". Nepasakyčiau, kad jis būtų man sudaręs gilesnį įspūdį. Buvau matęs Baltijos jūroj rusų karo laivus, tad man jo šarvai neatrodė įspūdingi. Išriedėjome iš Varėnos Lentvario kryptim.

Atvykę į Vilnių, sustojom Bernardinų vienuolyne. Ėjo gandai tarp Vilniaus gyventojų, kad lenkai koncentruoja dideles karines jėgas Lydoje. Iš ten jie pulsią Vilnių. Taip ir atsitiko. Vilniui ginti neužilgo mes buvome mesti ties Jašiūnais. Ten susikovėme su lenkais. Tai buvo pirmas mūsų susitikimas su jais. Jų jėgos buvo daug kartų didesnės negu mūsų, ir jie kovėsi kietai. Buvome priversti užimti nevykusias pozicijas ir po susikirtimo turėjome kelis sužeistus, keli pateko nelaisvėn ir čia krito II būrio būrininkas psk. Gucevičius. Jo visa krūtinė buvo kulkosvaidžio kulipkų suardyta. Jis liko begulys kovos lauke, nes mes, kad ir traukėmės tvarkingai, negalėjome rizikuoti kelių karių gyvybe, kad paimtų būrininką Gucevičių. Taip mes su nelabai dideliais nuostoliais tvarkingai atsipalaidavome nuo lenkų. Dar vienoje vietoje lenkai buvo pastoję kelią, bet po trumpo susišaudymo abi pusės išsiskyrė, o mes paskubintai traukėme Vilniaus miesto link.

Ties Vilniumi mūsų kuopos I būrys, ltn. Songailos vedamas, pasuko Panerių link, o likusieji du būriai, kuopos vado ltn. Vaitkevičiaus vedami, nuėjome į miestą. Ten beveik jokios kariuomenės nesutikome, tik laikas nuo laiko pasigirdavo atskiri šautuvų šūviai.

Taip mes tvarkingai, su poilsiu, traukėmės Maišiogalos kryptimi. Ties Maišiogala susijungėm su I būriu. Šioje apylinkėje įvyko tiktai smulkus susišaudymas, tuomet mes pasitraukėme Kernavės-Musninkų link, 2-3 km. į šiaurės rytus nuo Kernavės.

Jei neklystu, Kunigiškių dvarely apsikasėm ir jau rimčiau laukėme lenkų. Tarp mūsų ir lenkų pozicijų buvo durpynai, pelkės ir iškastų durpių duobės. Apsikasėm aukštumoje, gerai parinktoje vietoje. Matomumas į abi puses buvo labai geras. Mes turėjome ginti dešinį Neries krantą. Ginamas baras buvo labai ilgas — 2-3 km. ir turėjo daug spragų, todėl buvo lengvai pažeidžiamas. Tas pat buvo ir lenkų pusėje, nors jie ir turėjo daug daugiau kariuomenės, — ištiso fronto ir jie neturėjo. Užkišti spragas, nakčiai prieš pozicijas tam tikrose, dienos metu parinktose, vietose buvo

išstatomi slapukai. Vieną naktį puskarininkis Tamošauskas buvo išėjęs juos patikrinti. Išėjo naktį, o grįžo prieš rytą. Buvo paklydęs ir nuėjo į lenkų pusę. Vienoje vietoje įjėjęs į daržinę pamatė daug miegančių vyrų. Atpažino, kad tai lenkai. Tik tada dasiprotėjo, kad esąs toje daržinėje, kuri yra matoma iš mūsų apkasų.

Vieną dieną, atrodo, kad buvo kažkokia šventė, prieš ją lenkai stipriomis jėgomis puolė mūsų pozicijas ir jas užėmė: buvo mūsų kelių sužeisti ir keli pateko nelaisvėn. Pasitraukėme į Kunigiškių kaimą. Susitvarkę, po mūsų artilerijos geros paruošiamos ugnies, vykdėme puolimą ir atsikėmėm prarastas pozicijas.

Man ir keliems mūsų kariams atėjo galvon keista mintis, kad turime reikalą nebe su tokiais agresyviais lenkais, bet su šiek tiek humaniškesniais. Puldami jie mus vijosi ir šaukė: "Pan stoj, pan stoj!" Tuo laiku tarpas tarp paskirų lietuvių ir lenkų karių buvo 30-100 metrų ir mažiau. Iš tokio atstumo labai lengva šaudyti į besitraukiančius, bet man ir šiandien nesuprantama tokia jų taktika. Manau, kad lenkų tikslas buvo pagauti mus gyvus.

Po kelių dienų jie paleido 6-tos kuopos belaisvius ir liepė jiems eiti į mūsų pusę. Visa ką belaisviai turėjo geresnio, iš jų atėmė. Kiek vėliau gavome pranešimą, kad koks tai kavalerijos dalinys yra prasiveržęs į mūsų užnugarį. Turėjome sustiprintai saugoti barą iš priešakių ir iš užpakalio. Neilgai trukus, lenkai, po stiprios artilerijos paruošiamosios ugnies, stipriomis jėgomis puolė į kairę nuo mūsų esančius dalinius. Buvome ir mes aliarmo stovyje, nes gauti pranešimai nieko gero mums nerodė.

Viskas baigėsi gerai. Likome savose pozicijose ir tuo laiku su lenkais karas baigėsi.

Karui pasibaigus, mes stovėjome kaimuose prie Šašuolių, Pabaisko, Deltuvoje ir kitose vietovėse. Ėjome apmokymą ir dalyvavome manevruose. Kitu metuėjome sargybas prie administracijos linijos ties Musninkais ir Giedraičiais.

Buvau atleistas atsargon 1921 m. rugsėjo mėn., nors visi kiti puskarininkiai ir viršilos buvo palikti dar 2 mėn.

1921 m. rugsėjo mėnesį pulko vadas, pulkininkas Tamošauskas, pats vienas, be palydos, atėjo patikrinti kuopą. Turėjome tik vieną karininką, kuopos vadą leit. Romualdą Vaitkevičių. Jis buvo išjėjęs į Ukmergę tarnybiniais reikalais, tad man teko reprezentuoti kuopą. Po raporto, pulko vadas paprašė pademonstruoti rikiuotę. Atrodė, kad jis kuopa yra patenkintas ir paprašė ją palydėti už kaimo. Atsisveikinant, jis pasiūlė man

KAIP TEN YRA SU TUO PASAULINIŲ ŪKIŲ?

Jungtinių Tautų 1974 m. sušaukta Pasaulinė Maitinimo Konferencija Romoje tik sukėlė pletkus apie tai, koki ēdūnai yra tie amerikiečiai ir koki jie yra šykštūs ir pavydūs kitiems kraštams. Jau įprasta girdėti nuolat tebekartojama dainelė, kad "teturėdamos tik 6 proc. pasaulio gyventojų, JAV suvartoja net 30 proc. pasaulio visų išteklių".

Tačiau, suvartodamos tuos gausius išteklius JAV pagamina 48 proc. pasaulinės produkcijos visų gaminių ir be to Amerika yra pats didžiausias pasaulyje grūdų augintojas. Mūsų ūkiuose (farmose) dirba tik vienas dešimtadalis vieno procento viso pasaulio gyventojų, tačiau mes išmaitynime 25 proc. pasaulio gyventojų. Tai viena iš priežasčių, kodėl kitos valstybės su malonumu savas žaliavas keičia į mūsų gaminius ir kodėl mes "suvartojame" tiek daug žaliavų jas perdirbdami.

Dabar pažiūrėkime į kitą pusę: Sovietų Sąjungos pusė visų gyventojų dirba žemės ūkio darbą, o valstybė kviečiams auginti skiria tris kartus didesnį kaip mes skiriame plotą. Rusija kada tai buvo kviečių eksportuotojas, tačiau 1973 m. sovietai įsivežė daugiau maisto produktų už bet kurią kitą valstybę istorijoje, būtent, tris kartus daugiau kaip Indija bado metais 1966 m. ir 1967 m.

Dar iki 1930 m. Kinija buvo beveik viso pasaulio sojos pupelių eksporto šaltinis. Dabar gi, JAV užpildo 90 proc. viso pasaulio sojos pupų eksporto ir ta pati Kinija, tik dabar būdama komunistinė, prievarta suvariusi savo milžiniško gyventojų skaičiaus net 80 proc. į kolchozus) pavirto mūsų sojos pupų

importeris.

Į pietus nuo Sacharos dykumos esanti Sahelio žemė yra niekeno nuosavybė, todėl klajokliai gyventojai ten yra paskatinti negyvai nuganyti ir numišinti žemę, kol dar kiti to nepadarė. To išdava: dykuma kasmet didėja ir plečiasi prisidėdama prie ir taip jau katastrofiškos sausros padarinių. JAV masinės pagalbos rezultatai tai sričiai, pagal Wall Street Journal, liko beveičiai, nes vietinės valdžios viską "nudelsė, nutvarkė ir nukyšininkavo". Trumpai tariant, "išnaudotojų" kapitalistų žemės ūkio nuolat vis daugiau šaukiamasi maitinti žmones, kurių vyriausybių ekonominė politika yra atgrasinti ūkininkavimą.

1930 m. ir sekančiais dešimtį metų Lotynų Amerika, Rytų Europa, Sov. sąjunga, Afrika ir Azija, visi buvo grūdų eksportuotojai — išveždami du kartus daugiau kaip Š. Amerika ir Australija paėmus kartu. Tačiau, po to dešimtmečio visi tie kraštai vis daugiau ir daugiau ėmė priklausyti laisvos ekonomijos kraštų. Mes pajėgiame išpildyti net ir dabartinius smarkiai padidėjusius reikalavimus jei ne mūsų pačių, JAV vyriausybės, uždėtos ūkinės kontrolės ir dirbamos žemės akry apribojimais.

Ūkinė parama, teikta kainų priėdų pavidale, sutelkė masinius ūkio produktų išteklius mūsų Vakaruose, kas tarp kitų dalykų, nukreipė net 30 bilijonų dolerių į JAV "Food for Peace" programą, kuria remiantis išdalinti produktai kitiems kraštams atgrasė ir sutrikdė ūkio produktų gamybą toje programoje dalyvaujančiuose — gaunančiuose kraštuose.

Dabar, kai per pastaruosius du metus kai kur nepaprastai pablogė-

jė žemės produktams auginti sąlygos (o taip pat ir ekonominė politika) pasaulinių išteklių kiekį nukirto pusiau, pasidarė madinga vadinti juos "rezervais", ir staiga, pastebėti koki jie yra maži ir nepakankami palyginus su praeityje buvusiais.

Telkti maisto produktų atsargas brangiai kainuoja ir ūkininkų labai nemėgiama, nes jie bijo kainų kritimo paleidus tas atsargas į rinką. JAV esantis Ekonominio Vystymosi Komitetas yra linkęs turėti tų rezervų tiek, kad "galėtų veiksmingai padengti trumpalaikes blogo derliaus pasekmes čia, arba, užsieniuose", nors visiškai nėra jokios aiškos priežasties, kodėl mes turime teikti laisvą apdraudą visam pasauliui nuo nelaimių.

Iki 1968 m. pasaulinė maisto produktų gamyba kasmet kilo po 3 proc., kai tuo pačiu metu gyventojų skaičius augo tik po 2 proc. Tada, didžiausios grūdus eksportuojančios valstybės, norėdamos sumažinti be sustojimo ir chroniškai augančius išteklius, pradėjo mokėti ūkininkams, kad jie neūkininkautų. Pav. Kanados skirti kviečius auginti plotai 1970 m. buvo pusiau mažesni už 1969 m. plotus, Australijos kviečių plotai 1970 m. sumažėjo 68 proc. nuo 1968 m. JAV 1970 m. kviečių plotai siekė tik 74 proc. 1967 m. plotų.

Reikia atsiminti, kad JAV ir Kanados duodama pasauliui eksportinių grūdų dalis yra didesnė palyginus su Vidurinių Rytų duodamu naftos kiekiu. Kitaip sakant, jei pasaulis negaus arabų naftos — sunkiai versis. Tačiau, jei pasaulis negaus JAV ir Kanados kviečių — pradės mirti bado, pradėdant Indija, baigiant Sovietų Sąjunga. N. R.

neiti atsargon, bet likti kuopoje. Pasakiau, norėčiau gyventi civiliniam gyvenime. Tuo mudviejų pasikalbėjimas ir baigėsi. Mano atsargos knygu-tėje buvo įrašyta, kad tinku naujokų apmokymui.

Civiliniam gyvenime patyriau šilto ir šalto, juoda ir balta. Ir dabar negaliu pasakyti kaip būtų geriau pasielgta.

Kaip savanoris-kūrėjas ir kautynių dalyvis, kovojęs dėl Lietuvos laisvės, buvau apdovanotas:

1. Vyčio Kryžium su kardais; Savanorio medaliu; 10 Metų Nepriklausomybės medaliu, Prancūzų 1st. Medaille de la Reconnaissance Militaire ir Latvių medaliu 1918-1928, su kardais.

Skaitytojai, kurie skaitys šiuos mano atsiminimus, gal ras vieną kitą netikslumą. Praėjo jau daugiau kaip 50 metų, o rašyta iš atminties, todėl labai lengva suklysti.

Redaguoja —
S. Kaunellenė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

IR VĖL PRISIMENAME KRUVINO BIRŽELIO AUKAS

Kaip ir kasmet, minėdami skaudžias birželio sukaktis, prisimename tuos nekaltus lietuvius, kurie, išplėsti iš tėvų žemės, buvo išvežti skaudžioms kančioms ir lėtai mirčiai į tolimąjį Sibirą, Antarktiką ir kitas sovietinės Rusijos sritis. Kad ir atrodo kai kam bereikalingi tie nuolatiniai priminimai, tie vadinami “verkšlenimai”, bet prisimindami juos, mes primenam sau ir kitiems, rusiškojo komunizmo genocidinius darbus ir pavojų, gresiantį laisvajam pasauliui ir kiekvienam žmogui.

Gal minint kruvinąjį birželį, reikėtų paskaityti charakteringesnes ištraukas iš St. Rūkienės

“Vergijos Kryžkeliuose”, Elenos Juciūtės “Pėdos Mirties Zonoj” ar Tautvaišienės “Tautų Kapiynas Sibiro Tundroj”.

Bet prisiminkime ir tuos, kurie žuvo tėvynės miškuose, miestelių aikštėse, ar buvo žiauriai nukankinti NKVD požemiuose.

Ar kada nors paaiškės, kiek iš viso lietuvių žuvo nuo rusiškųjų komunistų rankų, niekas nežinom, tačiau gave žinių, apie kiekvieną skelbsim.

Štai dar viena auka, vienas žuvęs brolis šaulys, žiauriai nukankintas, kurio net paskutinė poilsio vieta nėra žinoma...

VIETOJ GĖLIŲ TAU, BROLI JULIAU, ANT TAVO NEŽINOMO KAPO...

Mano jauniausias brolis a.a. Julius Pempė gimė 1910 m. Filadelfijos m., Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Bolševikų nužudytas 1952 m. pabaigoje Jiezne, Alytaus apskr., Lietuvoje.

Begyvenant JAV, mano tėvelis susirgo širdies liga ir vietos gydytojams patariant, 1912 m. su savo trim mažais sūnumis ir mūsų mamyte grįžo Lietuvon ir apsigyveno Jiezne, Alytaus apskr.

Netrukus, Jiezno miestelio gyventojų ūkininkų žemės, kurios buvo rėžiuose, valdžia išskirstė į vienkiumius, ir gyventojai — ūkininkai turėjo išsikelti gyventi į jiems paskirtus žemės sklypus. Mano tėveliai su savo šeima išsikėlė gyventi į jiems tekusį už 3 km nuo Jiezno miesto 9 ha žemės ūkį.

Neilgai trukus po persikėlimo, tėvelis mirė. Likome našlaičiais mamytės globojami. Prasidėjo sunkus gyvenimas ir negailestingas. Žemę mamytė pavedė dirbti kaimynui iš pusės, ir taip traukėme varganus gyvenimo ratus, iki užaugome. Užaugę ir visi trys atlikę karinę prievolę, aš ir jaunesnis brolis Vladas išėjome į sviatą duonos kąsnio ieškoti, o jauniausias brolis Julius — pasiliko žemės ūkyje gyventi. Beūkininkaudamas išleido ir mūsų sesutę Bronę į marčias. Tuomet pasiliko tik su mamyte vieni du tame ūkyje gyventi. Begyvendamas gražiai susitvarkė savo ūkelį: nusausino didelį raistą ir pavertė jį pui-

kia gyvuliams ganyti ganykla; nedirbamą žemę prie plento (balas) nusausino, užlygino ir pavertė našiomis pievomis ir t.t. Ruošėsi vesti, bet vis atidėjo, aiškindamasis, kad vis dar žemės ūkyje atsiranda nenumatytų darbų, kuriuos turįs pirma atlikti. Ir taip begyvenant, priartėjo ir Lietuvos laisvės netekimas: užgrobė ją Sovietų Sąjunga, ir visa, kas lietuvių buvo sukurta ir užgyventa, pradėjo okupantai naikinti, kas jiems naudinga — grobti, ūkius nusavinti, gyventojus persekioti, juos areštuoti, į Sibirą tremti ir t.t. Vienu žodžiu, prasidėjo Lietuvoje pragaras, kuris buvo daug aršesnis už buvusios carinės Rusijos priespaudą. Pasilikę tėvynėje, jos sūnūs į visa tai bežiūrėdami ir tų komunistinių “išdaigų” negalėdami pernešti, pradėjo organizuotis prieš atėjūnus okupantus; pradėjo spiestis į kovos būrius, ir, pagaliau, prasidėjo partizaninės kovos su neprašytai “svečiais”, su komunizmo biauriomis išperomis. Ir tos kartizaninės kovos su pavergėjais bolševikais tęsėsi iki 1953 m., iki jas okupantai, užgulę visu savo pajėgumu, padedant vietos komunistėliams šnipams, likvidavo.

Lietuviai patriotai, kovojusieji su okupantais, daugumoje žuvo bekovodami vietoj; kiti buvo suimti, sušaudyti, arba ištremti į Sibirą sunkiems darbams ir negailestingai miršiai.

Mano brolis a.a. Julius 1952 m. pabaigoje pateko okupantui į nagus, buvo žiauriai kankintas ir nukankintas iki mirties. Mano pusbrolis V.S. man pirmame savo laiške 1955 m. rašė: “... o Juliaus

jau gyvo nėra. Jį nužudė raudoni vabalai. Nukankino didelėmis kančiomis..." Užklausta mano sesuo Bronė dėl brolio Juliaus mirties, savo laiške man parašė: "Mielas broli, jūs prašėte papasakoti kaip mirė Julius. Aš nežinau nė kaip pasakoti. Parašysiu tik tiek, kad jo mirtis buvo baisi, sunku apie tai daug ir kalbėti. Gaila, labai man jo gaila. Bet ką padarysi. Negalėjome mes jo ir palaidoti ten, kur palaidoti visi krikščionys..."

Tai va, ką padarė Sovietų Sąjungos "didvyriai" komunistai okupavę Lietuvą: sužlugdė gražiai bujojančią Lietuvos laisvę ir jos geriausius sūnus — vienus išžudė tuoj pat, kitus, sugaudę nuteisė ilgimams metams sunkių darbų kalėjimu, dar kitus ištrėmė į Sibiro taigas sunkiems darbams, o likusius — pa-

vertė baudžiauninkais ir suvarė į kolchozus dirbti Sovietų Sąjungos komunizmo gerovei.

Ir šiandien Sovietų Sąjunga yra tokia pati agresorė. Ir šiandien, kur tik ji prikiša savo nešvarius pirštus — visur vyksta pat pat: okupacijos, kalėjimai, koncentracijos stovyklos ir visa kas yra prieš padurių žmonių prigimtį ir sąinę.

Komunizmas — pasaulio žmonijos pati didžiausia nelaimė. Vakarų pasaulio valstybės suteikia teisę ir padeda susikurti naujoms valstybėms iš įvairių puslankinių Afrikos ir Azijos tautų, kurios niekuomet nėra buvusios savystoviomis, nepriklausomomis valstybėmis. O Sovietų Sąjunga daro priešingai — senas ir garbingas valstybes pagrobia, pavergia ir laiko jas sugniaužusi "savomis".

Feliksas Pempė

ŠAULIAM VIENAS PRIEŠAS — RUSAS OKUPANTAS

Šaulys Veteranas

Remiame, padedame ir globojame kiekvienos organizacijos, pavienio asmens pastangas dėl Lietuvos laisvės. Taip gi — kultūros dirvonuose. Šaulių Sąjunga Tremtyje ypatingai rėmė ir remia ateityje senosios kartos lietuvių įsteigtas organizacijas: ALT-ą, BALF-ą, Susivienijimus, Vyčių ir kitas, kurios dirbo ir dabar tęsia Lietuvai laisvės darbus.

VLIK-as, Lietuvoj tragiškuoju matu įkurtas atstovauti Lietuvą Tremtyje, vieningai su diplomatine tarnyba atlieka, kiek tik sąlygos leidžia, labai reikšmingus darbus.

Šaulių Sąjungai agresorių kėslai kultūriniai bendradarbiauti, mums brukant propagandinį šlamštą su "Gimtuojų Kraštu", sudaro pasiūlykštėjimą. Mūsiškiai, važiuodami į okupuotą Lietuvą, jau Maskvos muitininkų apiplėšiami, atimamos maldaknygės, nukabinami nuo kaklo kryželiai, girdi, papiktinsit savo gimines...

Graudu ir šurpu, kada kai kurie tėvai, bėgę nuo mirties, tis bespėję pagriebti gimtos žemės sąują, šiandien savo vaikus siunčia "pasitobulinti" lietuvių kalbos, jaunučiai vežami į pionierių stovyklas. Jau mūsų Dainava, Putnamas, Rako, ir kitos jaunimui stovyklos, mūsų tėveliams nebetinkamos auklėti savo vaikus lietuviškoje dvasioje.

Šaulių Sąjunga savo narius ir lietuvių visuomenę prašo nesileisti į

pasikalbėjimus su okupanto agentais. Kiekvienas mūsų suklypimas prieš okupantą, jau plyta raudonųjų tvirtovėi įsigalėti mūsų tėvynėi.

Šaulių Sąjunga ne silpnėja, bet vis stiprėja, mūsų veiksniai susilauks paramos. Šauliai, kai tėvynėje tragedija ir Amerikoje iš vadovaujančių politikų išgirdome apie Lietuvos galimą pripažinimą rusams, įsijungėme į laišku rašymą ir dar rašome ir siunčiame telegramas.

Lietuvių Bendruomenės šeimoj nesugyvenimas tenaudingas Maskvai. Laukiame vienybės.

Kokius metodus naudoja komunistai, pravartu bus čia suglaustai pakalbėti. Štai atsitikimas 1974 m. Zarasų krašte. Mūsų žymaus visuomenininko dukra lankėsi okupuotoje Lietuvoje, tikslu aplankyti sergančią močiutę, susipažinti su giminėmis tėvo gimtajame kaime. Išsimokslinus, miela, gabi, gražiai kalbanti lietuviškai, sužavėjo močiutę, gimines ir kolūkiečius. Mergaitė iš Vilniaus grįžta į Ameriką. Štai, gauna telegramą, kad mirė močiutė. Mergaitė padedama giminių, pasilieka laidotuvėms. Komunistinis triukas. Mergaitė nustemba — laidotuvėse masė žmonių. Klebonas su didinga procesija, nuo bažnyčios pasitinka už 4-rių kilometrų. Karstas paskendęs gėlėse, iškilmingiausias pamaldos, bažnyčia perpildyta. Foto aparatai blykčioja, nuotraukos į Ame-

riką giminėms — štai kokia religijos laisvė Lietuvoje. Va gi, L.K.B. Kronika, suprask, kaip ji netiesą rašo. Aišku, mergaitė suprato, kokia biauři propaganda panaudota suklaidinti jaunai mergaitei. Kitais keliais atėjo žinia. Laidotuvių dienoje kolūkių vergai buvo atleisti nuo darbo ir paraginti dalyvauti eilinės geros moterėlės laidotuvėse. Kartu juokas ir ašaros.

Štai, po ranka turiu žurnalisto Vytauto Braziulio knygutę, skirtą man — "Aš laikiau pamaldas už Staliną". Išleista Klevelande "Dirvos", 1950 metais. Žurnalistas Braziulis darbovietėje turėjo pasikalbėjimą su estu Anton Kaarson. Bolševikinės propagandos metodai labai panašūs į laidotuves, tad labai sutrauktai papasakosiu.

Kaarsonas caro laikais baigė provoslavų seminariją. Kunigavo Ukrainoje, Kubanės krašte. Išgyveno bausius revoliucijos brolių žudiško karo laikus. Slapstydamasis, atsisakė dvasiško pareigų, tapo sodininku ir komunistu. Reikėjo gelbėti šeimą, nes žmona buvo aukšto rango karininko dukra. Kaarsonas daug kartų kalintas, per stebuklą išvengė mirties. N.N. apygardoj NKVD žiauriausias skerdikas buvo Navalovas. Jis skynė priešus ir draugus.

Maskvos-Hitlerio karas. Kaarsonas nakčia pakviečiamas į Navalovo įsitaigą. Navalovas klausia:

— Tu, pilieti, popas?
 — Jokiū būdu, ne, draugas komisare! ..
 — Ar tu pilieti pažįsti šitą baidyklę? Rodo Kaarsono byloje nuotrauką popo rūbuose.
 — Ar tu žinai, pope, kas tau gresia už tavo praeities nuslėpimą? Kodėl tu, kalės vaike, nuslėpei savo praeitį?
 — Kad aš... drauge komisare, nebetikiu, senai nebetikiu! ..
 — Tai, šit kas, batiuška, ateinančių sekmadienį tu atlaikysi Nevskio cerkvėje provoslaviskas pamaldas už sovietų Sąjungos gerovę, narsios armijos pergalę, ir už mūsų visų mylimą tėvą, pasaulio darbo žmonių vadą, draugą generalisimą Josifą Visirianovičių Staliną, jo sveikatą. Supranti?
 Kaarsonas:
 — Neįmanoma drauge komisare,

dėl to, kad Nevskio cerkvė dabar... pamaldoms netinka. Ji visiškai apleista, iki sekmadienio jokiū būdu negalima jos sutvarkyti...

Navalovas:

— Na, sakyk, ko tau reikia?

Kaarsonas išdėstė ko reikia, begalės darbų, cerkvė tuščia. Navalovas tik juokėsi. Cerkvė žibės, viskas bus paruošta. Šeštadienį Navalovas padarė generalinę repeticiją.

Iškilmų dieną cerkvėje minia žmonių, visai Kaarsonui nematyti.

Kalba Kaarsonas:

— Ir kai atėjo momentas žengti pro Dievo Vartus į cerkvę, aš, su kryžiumi rankose... Mečiau žvilgsnį pro žmonių galvas ir sustingau vietoj... Erdvi cerkvė pilnutėlė žmonių. Pirmose eilėse buvo daug uniformuotų kariškių. Dešinės pusės pirmose eilėse ramiai stovėjo puošniomis uniformomis santarvininkų —

amerikiečių, anglų, prancūzų ir kitokių kraštų karininkai. Navalovas stovėjo iškilmingai, darė ritmingus nusilenkimus ir ant pulkininko uniformos dėliojo provoslavų kryžiaus ženklus. Štai, kodėl suruoštos pamaldos, ir štai, kam Navalovas grąsino įrodysiąs, kad ir Sovietų Sąjungoje yra religijos laisvė.

Mielos sesės ir broliai, argi nužibėjusi čia, Amerikoje, bolševikinių dvasiškių ekskursija su baltarusiu Krivaičiu ir kitais popais nepanaši į atpasakotas komunistų komedijas?

Žinokime, komunistai nepasikeitė, jie dabar labiau išdresiruoti silpnuosius sugundyti. Atsisakykime asmeniškų ambicijų, dirbkime ir kovokime prieš bendrą mūsų visų ir viso pasaulio klastingiausią priešą — rusiškąjį komunizmą.

— Ir metai eis, sužydės laukai prie kelio, laisvę atgaus Lietuva!

MŪSŲ ŽUVUSIEJI UŽ LAISVĘ

O ŽADVYDAS

(Pradžia gegužės KARYJE)

Apie Dusetų valsč., Zarasų apskr. žuvusius, nukankintus kalėjimuose ir Sibire mirusius šaulius, pradėdant 1940 m. rusams okupavus Lietuvą, iki šių dienų, maža gauta žinių.

Viena motinėlė suteikė žinių apie Dusetų šaulių būrio dalį šaulių. Tai jos artimieji, pažįstami, kaimynai. Ji suteikė žinias su platesniais aprašymais, čia talpinama tik santrauka.

Šiuo metu, kada raudonieji žudikai stengiasi savo nusikaltimus primesti kitiems, nekaltiems mūsų broliams ir sesėms, labai svarbu šios žinios surinkti ir paskelbti.

Tad visi daliniai prašomi tokias žinias atsiųsti.

1. **Barzda, Antanas**, sūnus Antano, gimęs apie 1912 m. Vainiūnų kaime. Šaulys. Atsitarnavęs kariuomenėj išėjo puskarininkio laipsniu. Liko Kaune. Dirbo "Maisto" krautovėje. Kaune pasireiškė kaip aktyvus šaulys. 1940 m. rusams okupavus Lietuvą suimtas, sunkiai kankintas. Spėjama, kad A. Barzda buvo sušaudytas prie Červenės.

2. **Kibirkštis, Juozas** iš Dumblynės kaimo. Trėmimo metu buvo apie 50 metų. Išstremtas su šeima. Juozas 1941 m. mirė badu Sibire. Šeimos likimas iki šiol nežinomas.

3. **Ruzga, Pranas** iš Bileišių km. Mažžemis,

batsiuovys. Trėmimo metu, 1941 m., buvo apie 55 m. Išstremtas su šeima. Sibire numarintas badu.

4. **Urbanas, Balys**, gim. 1886 m. Vazgelių km. Mokytojas, tautosakininkas. 1941 m. baisiojo birželio auka. Išstremta ir šeima. Sibire mirė badu.

5. **Kuzmickas, Petras**, gimęs Sibire, Čiorna Padinuj. Suėmimo metu galėjo turėti apie 45 metus. Buvo Dusetų pradžios mokyklos vedėjas. Visą laiką buvo Dusetų valsč. šaulių būrio vadas. Jo pastangomis Dusetose buvo pastatyti gražūs, dideli šaulių būrio namai. 1940 m., prieš bolševikinius liaudies seimo rinkimus, su dešimčia geriausių Zarasų krašto patriotų nakčia suimtas. Pradžioj kalintas Utenos kalėjime. Išstremtas į Sibiro mirties lagerius. Buvo labai stiprios sveikatos. Po Stalino mirties amnestuotas, grįžo pas šeimą į Dusetas. Nei Dusetose, nei kitur negavęs darbo, grįžo į Sibirą, kur tuoj ir mirė.

6. **Mažiulis, Vladas**, gimęs apie 1912 m. Žukliškių km. Pogrindininkas. Vokiečiams okupavus Lietuvą tarnavo Zarasų policijoje. Ginklavo lietuvius. Liko kovoti okupanto užnugaryje. 1944 m. Vladą Kaune suėmė ir 1945 m. sausio mėn. kalėjime sušaudė.

7. **Mažiulis, Osvaldas**, gimęs apie 1913 m.; Žukliškių km. Vlodo brolis. Pogrindininkas. Iš

savo tėvo išmoko dirbti granatas. Tėvas buvo caro laikų revoliucionierius, lietuvybės šauklys. Osvaldas su šeima 1945 m. suimtas ir ištremtas į Sibirą. Amnestuotas grįžo į Lietuvą palaužta sveikata ir 1971 metais mirė Kaune.

8. **Maskoliūnas, Vacys**, kilęs iš Jasų kaimo. 1941 m., žuvimo metu, buvo apie 40 metų. Sušaudytas Zarasų miesto gatvėj, degant miestui. Miesto padegėjai ir šaudytojai buvo milicijos pareigūnai, kompartijos popai su Rugieniu, tuo metu milicijos viršininku, priešaky. Rugienius Maskvos vėliau paaukštintas Lietuvos "popiežium". Žmonių žudyme ir miesto deginime dalyvavo: politrukas Ausiejus, Petrovas, Kovšovas, Kunčtin, Archipov, Levinas, Kačerginskas, Paradnikas, Melinis ir kiti.

9. **Šukys, Jeronimas**, gimęs 1913 m. Vildžiūniškių km. 1941 metų sukilimo aktyvus kovotojas. 1944 m. rudenį žuvo kovose su okupantu netoli savo namų, miškelyje. Kiti kovotojai pasitraukė.

1. **Braukyla, Jonas**, Dusetų miestelio. Žuvo 1946 m. Dusetų miesto laukuose, prie Skugrų miško, kovodamas su rusų armijos kariais ir vietiniais sribais.

11. **Krivicikas, Alfonsas**, mažžemis iš Šeškamiesčio. Žuvo drauge su Braukyla, būdamas apie 45 metų.

12. **Merkelis, Antanas**, žuvimo metu buvo apie 33 metų. Tarnavo pas Mierkius Sniegiškių vnk. Pogrindžio veiklus kovotojas. Į Vakarų nesitraukė, paliko kovoti su priešu užfrontėj. 1945 m. kovos metu pateko į bolševikų rankas ir kalėjime buvo sušaudytas.

13. **Merkelis, Antanas**, gimęs 1908 m. Eivenių km. Žuvo kovoje 1945 m. Šlapių miške.

14. **Kuzma, Alfonsas**, gimęs 1898 m. Sniegiškių km. Zarasų policijos raštvedys. 1945 m. kaip kovotojas, bolševikų suimtas ir kalėjime sušaudytas.

15. **Girėys, Motiejus**, kooperatininkas Dusetose. Suėmimo metu buvo apie 40 metų. 1940 metais, prieš liaudies seimo rinkimus, suimtas su kitais lietuviais. Kankintas kalėjimuose. Mirė Sibire iš bado.

16. **Matiukas, Alfonsas**, gimęs 1898 m. Salos km. Mokytojas, laikraščio "Zarasų Kraštas" redaktorius. Sulenkėjusių atletuvintojas. Visiems malonus ir labai paslaugus. 1941 m., per baisų birželį, suimtas ir Sibire tuojau nukankintas.

17. **Kecorius, Juozas**, gimęs 1900 m. Marcioniškių km. Kooperatininkas ir ūkininkas. 1919 m. kovojo prieš bolševikus, buvo lietuvių partizanų gretose. Antroji okupacija buvo žiauresnė. 1941 m. per baisų birželį suimtas. Sibire am-

nestuotas. Grįžo palaužta sveikata. Tegalėjo Žagarės apylinkėj, Šiaulių apskr. apsisototi, bet neilgam. Mirė 1971 m.

18. **Kairys, Jaroslavas**, gimęs apie 1914 m. Vainiūnų km. Jo tėvas Izidorius buvo šaltkalvis, kovotojas prieš baltąjį carą. Nuo pirmųjų okupacijos dienų veiklus pogrindininkas, kovotojas. Kovų metu pateko bolševikams ir nelaisvę, kurie 1945 m. kalėjime jį nužudė.

19. **Liesys, Jonas**, suėmimo metu buvo apie 60 metų. Eivenių km. kooperatininkas. Pogrindis dirbdamas rūpinosi apginkluoti jaunus vyrus. 1945 m. Liesys buvo suimtas ir su daugeliu tokių pačių lietuvių kalėjo Utenos kalėjime. Dusetiškės moterys 1945 m. vežė maisto savo suimtiems vyrams. Davainių km., Dusetų vlsč. pakliuvo į kryžminę mūsų kovotojų ir bolševikų ugnį. Lietuviams vadovavo to kaimo rezistentas Paškonis. Mūsų vyrai, kovoję bunkeriuose ir kovą pralaimėję, nusižudė. Raudonieji turėję labai daug nuostolių. Žmonių kalbama, kad tai buvusios didžiausios kautynės Dusetų valsčiuje. Moterys Utenos nepasiekė, grįžo į namus. Liesys nužudytas Utenos kalėjime 1945 m.

20. **Karlaitė, Apolionija**, 17-os metų, iš Krioviškių vienkiemio. Tėvas Jonas savanoris-kūrėjas. Kaip bežemis gavo sklypą. 1943 m. rudenį, jau pašalus, išėjo į talką pas kaimynus su vyresniu ju sūnumi. Motina šėrė gurbuose gyvulius, melžė karves. Troboje buvo Apolionija su 13-mečiu Vytautu. Staiga, trobą apsupo ginkluoti bolševikų partizanai. Su jais buvo ir viena moteris. Tuojau Apolioniją, prie savo palydovės, rusai išprievartavo. Jų juoką girdėjo Vytautas, kuris spėjo užsokti ant lubų. Pasitenkinę, keliais šūviais Apolioniją nušovė. Grupei vadovavo vietinis rusas Atajevas, dabar paskelbtas Zarasų krašto garbės piliečiu. Atajevo grupė nebuvo nei vieno lietuvių, bet kad suklaidintų žmones, grupė pasivadino Kęstučio partizanų grupe. Išeidami padegė Karlių trobą. Vytautas nušokęs nuo lubų sėstę ištraukė laukan. Atajevas su grupe turėjo uždavinį išsprogdinti Obelių ruožė geležinkelį, bet nepasisekė.

Tai tik dalelė dusetiškių, žuvusių nuo komunistų rankų, nes motinėlė tik tiek galėjo atsiminti. Bus paskelbti daviniai iš kitų šaltinių.

Dusetiškiai, turintieji pataisymų ar papildymų, prašomi žinias siųsti "Tremties Trimito" redaktorei.

Šiuo kart nuoširdi padėka motinėlei už atvežtas žinias. Būtų gera, kad įvairūs bendradarbiautojai, kursantai, pionierių stovyklų labkotojai, vietoj kėlę vodkos taures, pasirūpintų mūsų žuvusių Laisvės Kovotojų dokumentacijos sudarymu.

(Bus daugiau)

LIETUVOS ŠAULIŲ SAJUNGOS VEIKLA 1940 M PRADŽIOJE IR LIKVIDAVIMAS

(Pradžia sausio KARYJE)

Turėdamas tokių žinių, Šaulių Sąjungos štabas paskubomis pradėjo ruošti naują Šaulių Sąjungos statuto projektą. Iš pradžių buvo manyta paimti pavyzdžiu rusų Osoaviochim'o organizaciją, bet paskiau buvo paimtas pagrindus veikias Šaulių Sąjungos statutas. Jis buvo žymiai pertvarkytas, ištaisytas, pritaikytas naujiems uždaviniais ir naujoms politinio gyvenimo sąlygoms, ir, kaip naujasis projektas, buvo iš pradžių apsvarstytas Šaulių Sąjungos taryboje. Į šį, deja, jau paskutinį, posėdį visi tarybos nariai negalėjo susirinkti. Taryba pareiškė pageidavimą, kad Šaulių Sąjunga būtinai būtų palikta, ir, atsižvelgdama ir visai naujas sąlygas Lietuvoje, naujam statuto projektui pritarė. Vėliau plk. ltn. Žukas naująjį statuto projektą įteikė kariuomenės vadovybei (per Kariuomenės Štabo viršininko padėjėją b. gen. Karvelį). Labai gaila, kad bolševikų okupacijos metu ir per šį karą daug brangios ir svarbios archyvinės medžiagos dingo, todėl nepasisėkė rasti ir čia kalbamojo statuto projekto.

Kiek vėliau buvo paskelbtas Liaudies vyriausybės vidaus reikalų ministerio M. Gedvilos įsakymas uždaryti visas organizacijas Lietuvoje. Buvo neaišku, kaip tas įsakymas gali atsilipti į tolesnį Šaulių Sąjungos darbą. Nors Šaulių Sąjunga veikė ne vidaus reikalų ministerio leidimu, bet visai atskiru Šaulių Sąjungos įstatymu, ir todėl tas įstatymas jos nelietė, tačiau tada naujosios tvarkos kūrėjai ir vykdytojai su veikiančiais Lietuvoje įstatymais jau ne visada norėjo skaitytis. Kadangi tuo reikalu Šaulių Sąjunga iš savo kariuomenės vadovybės jokių nurodymų neturėjo ir negalėjo gauti, todėl Šaulių Sąjungos tarybos keli nariai (plk. ltn. Žuko atsiminimais, rodos, R. Skipitis, P. Gužas ir A. Graurogkas) buvo nuvykę pas vidaus reikalų ministerį M. Gedvilą šiam klausimui išsiaiškinti. Su pačiu ministru jiems nepasisėkė pasimatyti, ir jie buvo priimti tik ministerio padėjėjo A. Guzevičiaus. Per pasikalbėjimą A. Guzevičius davė suprasti, kad ir Šaulių Sąjunga busiant uždaryta.

Taip ir įvyko.

ŠAULIŲ NUGINKLAVIMAS

Po ultimatumo, birželio 15 d. ir kitomis dienomis žygiuodami į Lietuvą visi rusų kariuo-

menės komisarai ir politiniai vadovai turėjo kišeninio formato informacinę knygutę-brošiūrę apie Lietuvą. Šio straipsnio autoriui savo laiku teko tą knygutę matyti ir skaityti. Deja, dabar jos niekur nepasisėkė gauti, ir todėl negalima pasinaudoti jos ištraukomis. Knygutė buvo skiriama, kaip žinynėlis, paskaitoms bei informacijoms rusų kariams apie Lietuvos praeitį, jos geografiją, valstybinį susitvarkymą, ginkluotąsias pajėgas, ūkinį ir kultūrinį gyvenimą. Iš pasikalbėjimų su raudonosios kariuomenės kariais, karininkais, komisarais ir kareiviais būdavo labai aišku, kad jie visi yra vienodai painformuoti apie Lietuvą ir, kaip tik taip, kaip toje knygelėje buvo parašyta. Knygelė buvo tarnybinė, viešai nepardavinėjama. Mūsų Šaulių Sąjunga joje buvo aprašyta, kaip stipri ginkluota fašistinė organizacija, turinti ne tik šautuvus, kulkosvydžius, bet ir motorizuotus dalinius, kavaleriją ir aviaciją. Gal tos knygutės paveikti, o gal ir tarnybinių nurodymų turėdami, rusų okupacinės kariuomenės vadai ir žygiuojančių vorų viršininkai daug kur provincijoje reikalavo iš šaulių rinktinių vadų — apskričių komendantų ir iš atskirų šaulių būrių vadų nurodyti, kur yra jų ginklai, kur jie laikomi, kiek tų ginklų yra. Daug kur buvo labai griežtai reikalaujami šaulių sąrašai ir duomenys apie tai, kur ir kiek šaulių yra. Šaulių vadai atsiskaidavo tokių žinių suteikti. Iš to kildavo įvairių nesusipratimų ir incidentų. Tokių incidentų buvo Biržų, Telsių ir kitose šaulių rinktinėse. Buvo atsitikimų, kada net bolševikų šarvuočiai būdavo nukreipiami į šaulių būrio vado butą, reikalaujant atiduoti ginklus arba bent nurodyti, kur jie buvo laikomi. Buvo keli ir tokie atsitikimai, kada vienas kitas (labai nedaug) bailesnis būrio vadas šaulių sąrašus rusams parodydavo ir dažniausiai atgal jų nebegaudavo. Apie tokius incidentus šaulių rinktinių vadai skambindavo į centrą, klausdami, kas daryti. Būdavo atsakoma, kad nesusipratimų su rusais reikia vengti, bet nei ginklų nei šaulių sąrašų negalima atiduoti. Apie visus tuos incidentus Lietuvos Kariuomenės Štabas buvo painformavęs SSSR karo atstovą Kaune majorą Korotkich ir prašė jį paveikti raudonosios kariuomenės vadus provincijoje, kad jie tokių reikalavimų nedarytų, nes iš to galėsia kilti tik nepageidaujami incidentai. Iš SSSR karo atstovo

buvo gautas atsakymas (žodžiu), kad rusų kariuomenės vadai bei viršininkai neturi teisės reikalauti ginklų iš šaulių. Apie tokį atsakymą buvo painformuoti šaulių rinktinių vadai, tačiau panašūs incidentai vis dar pasikartodavo. Iš viso mūsų Kariuomenės Štabe iš Šaulių Sąjungos centre susidarė įspūdis, kad rusų kariuomenės dalių bei dalinių vadai, ypačingai ten, kur jiems tekdavo būti atskirai nuo didesnių savo kariuomenės jėgų, ne tik nepasitikėjo mūsų šauliais, bet net bijodavo, kad tų pačių šaulių jie nebūtų užpulti.

Birželio 27 d. iš mūsų Kariuomenės Štabo telefonu buvo pranešta laikinai einančiam Šaulių Sąjungos vado pareigas plk. ltn. Žukui, kad pas jį į Šaulių Sąjungos štabą atvyksiąs SSSR karo atstovas mjr. Korotkich su vienu savo palydovu, ir kad jam reikšią suteikti jo prašomų žinių. Atvykęs mjr. Korotkich įteikė raštą, kuriuo buvo reikalaujama suteikti žinių, kiek Šaulių Sąjunga turinti ginklų, kiek ji turinti šaulių, kiek esą vokiečių tautybės šaulių, ir, be to, buvo pareikalautas sąrašas visų šaulių būrių vadų visoje Lietuvoje. Buvo pareikalauta tas žinias suteikti iki tos pačios dienos vakaro. Plk. ltn. Žukas atsisakė tokių žinių duoti. Apie tai buvo pranešta krašto apsaugos ministeriui gen. Vitkauskui, ir šis įsakė reikalaujamas žinias rusams suteikti. Darbas buvo didelis. Tą pačią dieną jis jokiū būdu negalėjo būti baigtas ir todėl paskubomis bei netiksliai sudarytos žinios galėjo būti atiduotos rusams tik birželio 29 d. Paruoštomis žinioms gauti į Šaulių Sąjungą atėjęs mjr. Korotkich, ir žinias apie šaulius bei ginklus pamatęs, kaip plk. ltn. Žukas pasakoja savo atsiminimuose, buvęs labai nustebęs ir, akis išpūtęs, paklausęs: "Da razvie eto pravda?" (Ar gi tai tiesa?). Jis beveik nenorėjęs tikėti, kad Šaulių Sąjunga galėtų iš tikrųjų turėti tiek daug ginklų. Jam atrodė, kad tai gal esą tik popieriniai duomenys. Antras jo nustebimas buvęs: "Nejaugi tikrai esą ginklų dar ir sandėliuose?"

Tuo pačiu laiku SSSR atstovybei reikalaujant, krašto apsaugos ministerio įsakymu prasidėjo labai skubus Šaulių Sąjungos nuginklavimas.

Šaulių ginklai turėjo būti surinkti ir atiduoti į šaulių rinktinių štabus, o iš ten į arčiausiai esančių mūsų kariuomenės dalių ginklų sandėlius.

Nuginklavimas vyko labai skubiai, tikrai stachanovietišku tempu. Iš pradžių buvo reikalaujama nuginklavimą įvykdyti per vieną parą. Pasisekė įtikinti SSSR atstovybę, kad per tokį trumpą laiką tai būtų visai neįmanoma atlikti. Tada

atstovybė sutiko tą laiką pailginti iki trijų dienų, tačiau iš tikrųjų jis užtruko vbeveik visą savaitę. SSSR atstovybė per krašto apsaugos ministerį, per Kariuomenės Štabo II-jo skyriaus viršininką ir per SSSR karo atstovą mjr. Korotkich, kuris nuolat lankėsi pas gen. Vitkauską, pas II-ojo skyriaus viršininką ir pas laikinai einantį Šaulių Sąjungos vado pareigas gen. št. plk. ltn. Žuką, nuolat reikalavo žinių, kiek ginklų iš šaulių jau atimta ir atiduota į sandėlius. SSSR atstovybė per krašto apsaugos ministerį iš pradžių buvo pareikalavusi, kad jai būtų teikiamos žinios apie gražintus ginklus tris kartus per dieną. Kadangi techniškai tokio reikalavimo negalėjo įvykdyti nei šaulių rinktinių vadai, nei Kariuomenės Štabas, nei pats Šaulių Sąjungos štabas, todėl šis reikalavimas buvo sumažintas ir buvo pasitenkinta siuntimu žinių tik vieną kartą per parą.

Nuolatiniai Dekanazovo, Pozdniakovo, Semionovo ir mjr. Korotkich skambinimai telefonu krašto apsaugos ministeriui ginklų gražinimo reikalu ir dažni mjr. Korotkich apsilankymai pas gen. Vitkauską, II-ame skyriuje ir Šaulių Sąjungos Štabe ne tik trukdė patį darbą, bet ir labai nervino mūsų pareigūnus.

Nervinosi ir patys bolševikai ir jų diplomatinė atstovybė Kaune. Tai buvo aiškiai matyti iš šių dviejų faktų:

1) Buvo matyti, kad bolševikai jau buvo organizavę savo šnipų tinklą šaulių rinktinėse ir ginklų sandėliuose. Iš ten žinios, matyti, plaukdavo į SSSR atstovybę Kaune. Tuo tarpu šaulių rinktinių vadai telegramomis bei telefonogramomis kasdien pranešdavo į Kauną, į Kariuomenės Štabą ir į Šaulių Sąjungos centrą, kiek ginklų tą dieną šauliai jau buvo gražinę. Šios žinios Kaune oficiališkai būdavo perduodamos SSSR atstovybei. Atstovybė, matyti, kruopščiai sulygdindavo tas oficialines žinias su žiniomis, gautomis per savuosius agentus. Dažniausiai tos žinios nesutapdavo. Iš to, žinoma, kildavo labai daug įtarimų, priekaištų, nepasitenkinimų ir ypačingai daug nervinimosi. Bolševikai įtarinėjo, kad šauliai daug ginklų slepia ir nebeatiduoda. Šiam reikalui aiškinti mjr. Korotkich nuolat lankėsi Šaulių Sąjungos štabe ir Kariuomenės Štabo II-ame skyriuje. Mūsų pareigūnai gaudavo priekaištų ir įtarimų dėl visų iš provincijos siunčiamų žinių apie šaulių gražintų ginklų skaičius, jei tik tie skaičiai neatitikdavo tuos skaičius, kurie SSSR atstovybės buvo gaunami iš jos žmonių — agentų provincijoje, visai neatsižvelgiant į tai,

(nukelta į viršelio 3 psl.)

Šaulių ir skautų vėliavos Cicero lietuvių Šv. Antano parap. bažnyčioje

Vienuolika šaulių prisiekia ištikimybę Šaulių Sąjungai ir Lietuvai ir iš kandidatų tampa tikraisiais šauliais.
Nuotr. V. A. Račkausko

CICERO ŠAULIAI MINĖJO SAVO DEŠIMTMETĮ

VI. Mingėla

VI. Pūtvis: — *Susispieskit krāvon Lietuvos sakalėliail*

1975 balandžio 12 ir 13 dienomis "Klaipėdos" j. šaulių kuopa minėjo savo veiklos ir gyvavimo dešimtmetį. Cicero šv. Antano parapijos salėj dalyvavo apie 490 šaulių ir ne šaulių.

Akademinis minėjimas praėjo iškilmingumo ir didingumo nuotaikoje. Ne tik vietiniai šauliai, bet buvo nemaža suvažiausių šaulių svečių: iš Detroito, iš Klevelando, iš Racine ir kitur. Tur būt trečdalis visų svečių buvo uniformuoti. Spalvingos vėliavos scenoje tarytum žiedais pražydo. Tuoj širdis ne man vienam (tikiu!) ėmė plakti sužadintai, greičiau. Jau pat pradžioj jausite jautėsi patriotinė nuotaika, tartum būtų suėję, suvažiavę iš toli ir arti giminės. Tai šauliai — sesės ir broliai. Džiaugsmas virė krūtinėje.

Apie 7:30 val. "Klaipėdos kuopos pirmininkas Karolis Milkovaitis tarė pasveikinimo žodį. Jis priminė ir paaiškino "ko mes šion salėn susirinkome?"

Šaulių Sąjunga nėra partija: tai visų pasaulėžiūrų, įvairių politinių patriotiškai nusiteikusių lietuvių sąjunga. Išryškino Vlado Pūtvio šauliškos ideologijos svarbiuosius principus, idealus: — Visa Nepriklausomai Lietuvai! Tėvynės meilė pirmon galvon! O kad galėtume sėkmingai kovoti dėl Lietuvos išlaisvinimo, reikia besąlyginiai aukotis. Turime būti drausmingi, vieningi, šviesiai lietuviškai nusiteikę. Graži tarsena ir pagalba garsiakalbių, šaulio Karolio Milkovaičio tarti žodžiai buvo tinkamai suprasti ir įvertinti. Garsios, nepaliaujamos katutės tai patvirtino.

Po to buvo pakviestos sesės (iš Racine, Wis.) seksteto dainininkės. Jos sugiedojo Amerikos himną, o Lietuvos himną giedojo kartu su visa publika. Invokacijos maldai sukalbėti buvo pakviestas kun. Jonas Stankevičius. Invokacija buvo patriotinio turinio.

Sudarytas prezidiumas. Prie garbės stalo pakviesti: LŠST CV pirm. V. Tamošiūnas; ALT-os pirm. dr.

K. Bobelis; LKVS "Ramovės" CV — gen. št. plk. K. Dabulevičius; LKK savanorių CV — plk. Jonas Švedas; šv. Antano parapijos klebonas kun. J. Stankevičius; DLK Birutės c. skyr. — M. Babickienė; "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės pirm. V. Išganaitis; Klevelando "Kar. Juozapavičiaus" šaulių kp. pirm. dr. K. Pautienis; Klevelando "Žalgirio" šaulių kuopos atstovas Vaičiūnas; LŠST CV vykd. vicepirm. ir Detroito j.š. "Švyturio" kuopos pirm. Alfa Šukys; Detroito "Stasio Butkaus" šaulių kuopos pirm. Juozas Lesčinskas; Racine "DLK Kęstučio" kuopos pirm. P. Petrušaitis.

Buvo apdovanoti Šaulių Sąjungos garbės žymeniais šie šauliai: kun. dr. A. Juška — Š.Ž. ordinu; medaliais: š. A. Gailius, š. V. Mikulskis, š. V. Krikščiukas, š. P. Dvilaitienė (ji sirgo, negalėjo asmeniškai apdovanojime dalyvauti). Ordinus prisegė LŠST CV pirm. Vincas Tamošiūnas.

Kun. dr. A. Juška tarė nuoširdų padėkos ir dėkausmo žodį visų apdovanojimų vardu.

Beveik visi garbės prezidiumo nariai buvo pakviesti prie mikrofono ir jie turėjo progos pasveikinti vis augančią šaulių kuopą ir beveik visi iškėlė tikrai stambų vaidmenį kuopos veiklos klestėjime, dabartinio jos pirm., tikrai uolaus ir pasišventusio šaulio, Karolio Milkovaičio.

Kiek ilgesnę politinę kalbą tarė ALT-os pirm. dr. K. Bobelis. Šios šventės dienos sutapo su garsiai praskambėjusiu spaudoj garsu, kad Amerikos Užsienių Reikalų dep. Kissingerio vadovaujamas, ryžtasi Sovietijai amžinam valdymui ir nuosavybei pripažinti Baltijos valstybes: Lietuvą, Latviją ir Estiją. Mūsų auksaburnis oratorius dr. K. Bobelis panaudojo gausų susirinkimą — šauliškąją šventę, iškelti visai lietuvių tautai grėsiantį didelį pavojų. Jis šaukėsi visų lietuvių ryžtingo, masinio protesto; kad visi lietuviškai rašytų laiškus bei siųstų telegramas JAV prezidentui, Kissingeriui ir senatoriams bei kongresmanams.

Reikia prašyti, reikia reikalauti vardan istorinės teisybės, nepripažinti Baltijos valstybių Sovietijai, kadangi

Maskvos siųstoji raudonoji armija barbariškai yra Lietuvą okupavusi. Kadangi Lietuvą, kaip laisvą suvereninę valstybę Amerika pripažino (prez. W.G. Hardingas pripažino de jure 1922 m. liepos 28 d.) ir iki šiai dienai veikia Amerikos teritorijai suverenines Lietuvos diplomatinės atstovybės. ALT-os pirm. dr. K. Bobelio politinė kalba buvo sutikta audringomis katutėmis.

Labai jaudinantį momentą ir vaizdą sudarė šauliškos priesaikos teikimas. Priesaikos tekstą iš Šaulių Sąjungos statuto, aiškia tarsena, kiekvieną žodį pabrėždamas, perskaitė kun. dr. A. Juška. Kiekvienas prisiekęs kandidatas tapo tikruoju šauliu. Prisaikdinti šie šauliai: V. Bakutienė, A. Krikščiukaitė, V. Nėniūtė, R. Giniotis, P. Rudis, I. Pranskevičienė, A. Repšienė, J. Petrašiūnienė, V. Petrašiūnas, A. Zumaras, B. Zumarienė, R. Zumaras (visa šeima), — iš viso dvylika šaulių. Išpūdis buvo gilus ir neužmirštinas: kiekvienas prisiekęs, priklaupęs bučiavo kp. vėliavą ir prižadėjo kovoti dėl laisvos ir suvereninės Lietuvos atkūrimo.

Trumpą, įdomią kp. veiklos apžvalgą davė š. A. Markauskas, pagrįsdamas faktais.

Gyvename baisius ir neramius laikus, nes tikrai nežinome kuriame žemės kampe užsidegs III pasaulinio karo gaisras. Komunistinis blokas ryžtasi priartinti, kaip tikrovę, raudonosios imperijos siaubą. Dar 1975 m. kovo gale gen. Walter Walker atvirame laiške "The Daily Telegraph" dienrašty rašė, kad iki dantų apsiginklavusi Sovietija gali "užkariauti" pasaulį vien tik siaubo hipnoze — žmonijoje sukeltą baimę. "Raudonoji armija stovi paruošta supurtinti obelį, kurios vaisiai jau yra nunokę". Pagal jį, į sovietų sterblę ką tik nukritęs vienas NATO narys — Portugalija. Dabar ateisianti eilė Anglijai (reikia neužmiršti, kad į raudonąją imperiją jau įjungtas visas Pietų Vietnamas, Kambodija. O "US World Report" rašo, kad Amerikos užsienių reikalų d-tto sekretorius Kissingeris viešai pripažino, kad po 10 m. visa Vakarų Europa bus marksistinė.

Amerikos politiką vairuojąs Kis-

singeris pasiūlė Maskvai pripažinti Baltijos valstybes amžinam sovietijos valdymui (Lietuvą, Latviją ir Estiją), jei už tai, mainais, būtų išleista 60,000 žydų.

Cicero šauliai, dr. K. Bobelio lūpomis, paruošė atitinkamą rezoliuciją ir ją vėliau išsiuntė JAV prez. Fordui į Vašingtoną; prašoma, kad prezidentas pasipriešintų Kissingeriui ir Sovietijai, kad nepripažintų Baltijos valstybių Rusijai. Rezoliucija buvo labai gerai ir apgalvotai paruošta; ją perskaitė šaulys Stepas Paulauskas. Salę užpildė svečiai audringais plojimais ją priėmė.

Gauta sveikinimų raštu iš LŠST Ordinių Tarybos pirm. ir garbės nario gen. K. Musteikio, gen. št. plk. Šepečio ir kt. Vėlavas išnešus, sceną užėmė Racine-Kenošos gerai paruoštas moterų sekstetas, kuris savo laiku buvo pakrikštytas "Vilties" vardu; šiam sekstetui vadovauja ir moko senas, gražias ir visai naujas dainas — muzikė R. Ditkienė. Klausėmės jų koncerto tikrai nustebę ir susijaudinę. Dėkingi esame joms dar ir šiandien, nes tas sekstetas gražiai dainavo ir paliko mummyse negęstančių ir nemirštančių įspūdių.

Tą sekstetą sudaro gyvos, jautrios, dainas mylinčios moterys: O. Kazemėkaitienė, E. Kružikienė, A. Kavalionienė, St. Petrušaitienė, Br. Nekrošienė, I. Tamulionienė.

Jų gražiai sudainuotos — su visomis muzikos plonybėmis dainos: Lietuvos šauliams, maršas, Alfonso Mikulskio; Mergyte, jaunoji, liaudies daina; Vasaros vakaras (estų daina, vertimas); Pienė, V. Vaitkevičiaus, žodžiai A. Salyno; Berneli mūsų, Aleksio; Vakarųškos, liaudies polka; Nemunėli, Nemunėli, A. Bražinsko, žodžiai V. Bložės ir Lietuva, šalie gimtoji, maršas. Dėkingumą ir džiaugsmingą pasitenkinimą reikšdami svečiai nesigailėjo nesiliaujančių katučių.

Šią puikiai pavykusią meninę dalį pravedė studentė Vida Neniūtė.

Tačiau ypatinga padėka priklauso "Klaipėdos" kp. pirmininkui Karoliui Milkovaičiui. Jis pravedė viso minėjimo programą tikrai be priekaištų. Juk jis daugiausia vargo padėjo besirūpindamas, beorganizuo-

damas šią dešimtmečio šventę. Karolis Milkovaitis tikrai yra užsitarnavęs už savo nuoširdžiai atliktus darbus, už pasiaukojimą šauliškoms ideologijos populiarinimui, "Klaipėdos" kuopos ugdymui bei puoselėjimui visų padėkos. Neiškenčiu M. Zablockio žodžių neįterpęs, nepakėlęs orumo žymių:

*Mums nebaisūs sunkūs žygiai
Dėl brangiosios Lietuvos,
Nerami dvasia karžygių —
Aušros vartus atkovos.*

Iškilmingosios akademijos baigmei Karolis Milkovaitis dar pridėjo kelis, taip tikusius ir savo vietoje tartus padėkos žodžius, visiems šauliams ir nešauliams, taip gausiai ir nuoširdžiai parėmusiems šią Cicero draugišką šventę. Toliau, prašė vaišintis ir įsijungti dvasia ir kūnu į banketo linksmybes ir malonumus: "Po atlikto sėkmingo darbo, galima ir pasilinksinti" — pridėjo.

Visiems patiko šaulės R. Latožienės tvarkingas, gerai ir pavyzdingai suorganizuotas svečių vaišinimas. Tik pasibaigus akademinėi daliai, vienu kartu, greit ir skubiais lengvais žingsniais bėginėdamos, pasipylė gal dešimt ar daugiau merginų su garuojančiomis, pilnomis mėsiškų kepsnių lėkštelėmis. Stalai per dešimt minučių buvo apstatyti skaniais valgiais. Ir prasidėjo pokylis. Sceną užėmė L. Dargio smarkus ir trankus "Vyties" orkestras.

Pasisotinus, prie kavutės ir tortų bei sviestainių prasidėjo gyvas šauliškas bendravimas, naujų pažinčių mezgimas, senųjų atnaujinimas. Daug kalbos, daug prisiminimų. Daug džiaugsmo ir dainos. Štai, susitinkame su šauliu Jonu Purtuliu. O, Dieve, juk buvome XXII Šančių šaulių būrio nariais dar 1929-1930 m. Dainavome kartu Šaulių Sąjungos, Šančių šaulių būrio, muz. *Mykolo Liuberskio vadovaujamam* chore ir muz. šaulio Martinonio ir Dambrausko choruose. Kartu dalyvavome Palangoj 1930 m., didingos misterijos pastatyme, kur muzikinei daliai davovavo muz. J. Dambrauskas. Prie stalo sėdėjo nauji pažįstami — Stasys Čiužas su ponija, p.p. Milkovaičiai. O Stasio Čiužo

"Martell" mus apsaugojo nuo nuobodulio ir liūdny atsiminimų. Vis daugiau ir daugiau pažįstamų! Vieni su kitais supažindina. Štai, atkiša ranką Povilas Sirgėdas — ir jo ponija prie šalies. Jis iš Australijos. Bet jau įsipilietino Amerikoje. Prisimenamė abu, kai jie buvo šauniose vestuvėse Detroite. Priena prie manęs Jonas Yla, šaulys, — tai kun. prof. St. Ylos brolis. Ir niekaip negalėčiau baigti to šaunaus pokylio pažįstamųjų sąrašo. Vien iš Detroito dalyvavo vienuolika šaulių. Keturi iš "St. Butkaus" kp. ir devyni iš "Švyturio" j.š. kuopos.

Pasibaigė pokylis jau po gaidykstės. Kol grojo orkestras — visi šoko kiek galėdami, tik kai "Vyties" orkestras nutilo, atseit, paskelbė "sabotažą", kas gi beliko baltiaus dalyviams daryti? Ėmė visi skirstytis namo...

O Šančių šaulių M. Liuberskio vedamo choro 2-sis tenoras, mano draugas Jonas, sako: "Brolyti, aš gi Ciceroj gyvenu, mano gi biznesis čia egzistuoja, valdau barą. Negi, sako, "Vladai tu manęs neaplankysi?" (O jis, be to, buvo mano "Medinio Dievo" mecenatas). "Juk nuo tų laikų, tikriausiai, praėjo bent 46 metai..." Tada į Čikagą išvažiavo tik Juozas Lesčinskas ir Vincas Tamošiūnas. Gal kas ir daugiau prie jų prisijungė? Mes nuėjome pėsti, praeidami šv. Antano bažnyčią, taip pat šv. Antano lietuvių banką. Taip pasibaigė mano netikėtas apsinakvydinimas pas seną draugą Joną, su kuriuo nebuvo matęsi jau tikrai apie 46 metus.

Tą naktį, beveik iki ryto, kalbėjome apie Lietuvą, apie praėjusį karą, apie savo praėjusią jaunystę, apie dainavimą choruose — ir nejuočiomis braukėmės ašaras. Mane klausia Jonas: "Ar atsimeni ltn. Povilą Protą? — Juk jūs abu buvote Šančių šaulių chore geriausi tenorai. Jis dabar gyvena Australijoje ir, tur būt, dar gyvas. O jo žmona tame pačiame chore dainavo ir supiršo tave su dabartine tavo žmona Lidija, kuri anuomet buvo Damčikaitė, ir chore garsėjo kaip viena iš geriausių sopranų". Ir taip

(Nukelta į viršelio 3 psl.)

“Stasio Butkaus” kp. jaunosios kanklininkės: iš k. į d. Loreta Sveraitė, Rasa Veselkaitė, Laura Alkevičiūtė, Kristina Veselkaitė, Aida Petersonaitė, Karutė Panavaitė, Ina Asminaitė ir Asta Šepetytė. Nuotrauka Kazimiero Sragausko

NE VIEN TIK GINKLU GINSI TĖVYNĖ

Šaulių kultūrinė popietė

Nors Detroitas įvairiais parengimais kraute apkrautas, bet į dviejų knygų (šaulių išleistų) pristatymą lietuviškoji visuomenė atkreipė dėmesį. Ši kultūrinė popietė įvyko 1975 m. balandžio 27 d., 1:20 val. po pietų.

Šia kultūrine švente susidomėjo 152 apsilankę svečiai. Š. Juozas Lesčinskas pakvietė ir pristatė svečiams pirmosios šauliškos knygos “Vladas Putvinskis-Pūtvis — Gyvenimas ir parinktieji raštai” prelegentę Stefą Kaunelienę.

Stefa Kaunelienė savo uždavinį atliko su kaupu: ji skyrė kiekvienam žodžiui atitinkamą dėmesį. Kalbėjo daugiau apie VI. Putvinskio veiklą, jo jaunystę, jo atskilimą nuo bajorų — žodžiu, buvo paliesti Šaulių sąjungos įkūrėjo ir ideologo biografiniai bruožai. Kiekvienam žodžiui ji davė gražų liuanistinį atspalvį — girdėjome gražią, maloniai ausį kutenančią lietuvišką tarseną, taisyklingą kirčiavimą, tartum tai būtų Lituanistiniame Institute pavyzdinė lietuvių kalbos paskaita. Girdėjome V. Pūtvio gyvenime atsitikusius nuotykius, kovoje su rusais jam grėsiąčius pavojus, jo ryžtingą ir spalvingą patriotinę veiklą, pasiaukojimą lietuvių tautai, jo filosofiją, jo publicistikos ir pasakojimų įdomumą ir prasmingumą.

Gale prelegentė paragino, kurie dar neturi, ten pat, salėje, knygą nusipirkti.

Šią knygą nusipirkti.

Šią knygą Š. S-ga išleido 1973 m.

minint V. Pūtvio 100 metų gimimo sukaktį. Autorius Aleks. Marcinkevičius-Mantautas ir viceredaktorius Vaidieviutis A. Mantautas.

Nuoširdžiais plojimais recenzentę, Stefą Kaunelienę, pasveikino dėkingi salės klausytojai. Ši paskaita sudomino klausytojus ir paliko neužmirštinių įspūdžių.

Aktorius Karolis Balys

iš atminties skaitė VI. Pūtvio parašytą humoreską “Akmenų mobilizacija”. Kalba palikta tokia, kokia rašė VI. Pūtvis — netaisyta. Aktorius Karolis Balys sugebėjo pateikti tą kūrinių gyvai, vaizdžiai. Tyrinys: valsčiaus seniūnas pačioj vasaros darbymetėj įsakė ūkininkui surinkti nuo kelio ir patilčių numeruotus akmenis ir juos nuvežti į valsč. kiemą, perdažyti, sunumeruoti, o po to vėl nuvežti ten, kur jie gulėjo. Seniūnas pareikalavo duoti 3 pakinkytus vežimus. Sielvartas ir rūpestis prislėgė kalbamą ūkininką: nevilintis užgožė jį. Staiga, mažoji dukrelė Julytė patempė tėtuką už rankovės:

— Tatak, o kodėl viršaitis negali tą raštininką, kartu su dažais, pavėžyti vieškeliu ir tuos akmenis vietoj padažyti ir panumeruoti kiekvieną akmenį, o tada nereikėtų tiek daug akmenų vežioti į valsčių, o vėliau grąžinti prie tiltų.

Ūkininkas savo dukrytei atsakė: — Dėl to, sakau, kad tavo pročiukas yra dar vaikiškas, nors egzaminus ir išlaikei antron klasėn; ir tu nežinai, kad valsčiaus ponų protas yra valsčiųbiškas.

“Pėdos mirties zonoje”

Iš Klevelando atvykusi prelegentė Š. Jadvyga Budrienė buvo pakviesta Elenos Juciūtės knygos apžvalgai. Šią knygą išleido N. Y. “Simo Kudirkos” šaulių kuopa; tiražas 1500 egz., 544 psl., kaina 10 dol.

Prelegentė daugiau kalbėjo apie pačią autorę, jos pergyventus vargus, ir kaip jai, pagaliau, pavyko laimingai pasiekti Ameriką. Šaulės J. Budrienės apžvalginė paskaita užtruko apie 35 min. Kalbėjo įdomiai. Tačiau būtų buvę įdomiau išgirsti daugiau žinių apie knygą, apie jos turinį. Išskelti reikėjo kuokiriasi ši knyga nuo kitų Sibiro kankinių atsiminimų.

Šio knygų pristatymo metu parduota šauliškų knygų už 160 dol. Gana įdomi biografinė paskaita, atrodo, klausytojų buvo teigiamai priimta, o tai parodė ilgokai trukusios katutės.

Vokalistų trio

Po knygų pristatymo įvyko gana įvairių žanrų muzikos koncertas. Buvo atvykusi Klevelando “Žalgirio” šaulių kuopos dainininkės. Dainavo Nora Braziulienė, Lilijona Čaplinskienė ir muz. Ona Mikulskienė. Pianinu akomponavo Genovaitė Korsakienė. Gražiai, ir tikrai įspūdingai, buvo sudainuotos trys dainos: Pražydo jazminai, harmonizuota R. Gečo; Nemunėli..., harm. A. Brazausko; Laukiu vis, S. Gailevičiaus. Dainininkės svečių buvo apdovanotos gausiomis katutėmis.

Kanklininkės

Jau keli metai kai Detroito šis kankliniškų orkestrėlis vis garsėja, vis

tobulėja augančiu muzikiniu lygiu. Šiame kanklių muzikos vienetė skambina jaunuolės: Laura Alkevičiūtė, Ina Asminaitė, Karina Panavaitė, Aida Petersonaitė, Vilija Smalinskaitė, Laima Sveraitė, Loreta Sveraitė, Aida Šepetytė, Kristina Veselkaitė, Rasa Veselkaitė. Šis žavusis kanklių muzikos orkestrėlis yra mūsų pasididžiavimas.

Šį kartą paskambinta keli nelengvi muzikos dalykai — jaunos kanklininkės visus dalykus atliko tikrai gražiai, su dideliu įsijautimu ir su kanklių muzikos techninėmis plonybėmis. Melodینگumas žavėjo klausytojus. Kiekvieną kartą, kai atsilankau į šių jaunų kanklininkių koncertus, jaučiu muzikinį tobulėjimą. Džiugu ir malonu, kad šis orkestrėlis daro žymių pažangą.

Kanklininkės vadovauja ir jas moko šaulė Danutė Petronienė. Jai tikrai reikėtų išreikšti Detroito visuomenės vardu nuoširdų ir didelį ačiū.

Po šito subtilaus, labai švelnių garų ir melodijų kanklių muzikos pasirodymo, dar išklauseme klevelandietės solistės Noros Braziulienės pasirodymą. Ji dainavo: Nuplaskok . . ., Tallat-Kelpša, Vosilkėlės, V. Kuprevičiaus. Katučių nepagalėjusiai publikai solistė sudainavo dar dvi dainas bisui. Pianino muzika palydėjo G. Korsakienė.

Moteryų trio sudainavo: Lietuvos šaulių maršą — Alfonso Mikulskio.

Knygų pristatymas ir koncertas užtruko tris valandas. Visi svečiai buvo pavaišinti kavute ir pyragaičiais. Vaisėmis pasirūpino š. Emilija Kutkienė. Pyragus ir sviestainius suaukojo "St. Butkaus" kuopos šaulės.

Programą labai tiksliai ir apgalvotai pravedė Stefa Kaunelienė.

VI. Mingėla

ŠAULIŠKOJ PASTOGĖJ

"Kr. A. Juozapavičiaus" kuopos šauliai pradėjo šaudymo sezoną

Š.m. gegužės 11 d., esant labai šiltam ir saulėtam orui, "Kar. A. Juozapavičiaus" šauliai padarė išvyką į gamtą ir pradėjo šaudymo sezoną. Genevos apylinkėje didelio ūkio šeimininkas šaulys A. Andriušaitis ir ponija maloniai sutiko "Juozapavičiaus" šaulius, atvykusius į kaimo gamtą pailsėti ir pradėti šaudymo sezoną. Šiais metais numatoma pirma atlikti šaudymo praktiką ir vėliau padaryti varžybinius šaudymus su dovanų įteikimu geriausiems šaudytojams.

Pereitais metais pavasarį ir vasarą vyko šaudymo pratimai, o vasaros pabaigoje buvo atliktas varžybinis šaudymas su trofejų įteikimu geriausiems šauliams.

Spaudos ir Informacijos vadovas žurn. Vladas Mingėla "Stasio Butkaus" kp. Kultūrinės Popietės metu platina Vlado Pūtvio Raštus ir Elenos Juciūtės "Pėdos Mirties Zonoj". Nuotrauka: Kazimiero Sragausko

Šiomet numatoma per šaudymo sportą populiarinti ir šaulišką bei kitokią spaudą. Numatoma per pirmus varžybinius šaudymus taikliausiais šauliams skirti prizus — knygas, k.a. Vlado Pūtvio raštus, Elenos Juciūtės "Pėdos Mirties Zonoj", Vl. Mingėlos "Medinis Dievas", Butkaus "Vyrai Gedimino Kalne" ir kitas. Antrame varžybiniame šaudyme taikliausiems šauliams bus duodami trofejai.

Šį kartą buvo šaudoma iš 22 kalibro šautuvų ir pistoletų ir taikliausi šaudytojai buvo: studentas šaulys Al. Navickas ir J. Garla. Šaudyme dalyvavo be šaulių ir svečiai, bet tik vyrai. Sekantį kartą šaudymo pratimuose dalyvavo ir šaulės moterys. Šaudymo pratimuose ir varžybose visuomet dalyvauja ir pats ūkio šeimininkas šaulys A. Andriušaitis. Šaudyklos taikinius tvarko valdybos tiekimo vadovas M. Smelstoriū.

Po šaudymo šauliai su mieliais ūkio šeimininkais po gražiai žydinčiais krūmais ir dekoratyviniais medeliais besivaišindami praleido vasaros popietę. Ši popietė ypač buvo maloni milijoninio didmiesčio gyventojams, kuriems retai tenka pakvėpuoti grynu, žiedų kvapais persisunkusiu, gražiausio metų mėnesio oru. Išvyka puikiai pavyko.

Š.m. birželio 1 dieną "Kar. Juozapavičiaus" kp. šauliai: vyrai ir moterys turėjo antruosius šaudymo pratimus. 1-mą valandą visi susirinko Euclid ir 195

gatvių sankryžoj ir lengvomis mašinomis vyko į Andriušaičių ūky esančią "Juozapavičiaus" kp. šaudyklą. Gegužės 26 dieną — kapų puošimo dieną — uniformuoti "Juozapavičiaus kp. šauliai, ramovėnai ir šv. Jurgio parapijos veteranai su vėliavomis dalyvavo šv. Jurgio bažnyčioj pamaldose. Kasmet šias pamaldas už mirusius ramovėnus ir Amerikos katalikus veteranus organizuoja Klevelando ramovėnai ir šv. Jurgio parapijos katalikų veteranų postas. Šv. mišias atnašavo klebonas kun. B. Ivanauskas, giedojo ramovėnų choras, vadovaujamas J. Kazėno. Po mišių visi dalyviai parapijos salėj buvo pavaišinti pusryčiais. Prieš valgį maldą sukalbėjo klebonas kun. B. Ivanauskas. Po skanių pusryčių, tai dieni pritaikytą kalbą pasakė šv. Jurgio Amerikos katalikų veteranų posto komendantas, ramovėnų pirm. A. Jonaitis, "Juozapavičiaus" kp. pirm. dr. K. Pautienis, klebonas kun. B. Ivanauskas ir į Lietuvių Tautinės Sąjungos seimą iš Bostono atvykęs poetas, rašytojas Rastenis. Tai šakota asmenybė. Jis į anglų kalbą yra išvertęs Baranausko "Anykščių Šilėlį" ir Donelaičio "Metus".

Gegužės 25 d. "Juozapavičiaus" kp. šauliai kartu su Klevelando ramovėnais ir Lietuvių Tautinės Sąjungos nariais aplankė mauzoliejų, kur palaidotas Antanas Smetona — pirmasis ir paskutinis Lietuvos prezidentas. Ten LTS seimo atstovai padėjo vainikus ir tarė

tai dieniai pritaikytą žodį. Taip pat buvo aplankyti Karpių kapai ir ten Eidimtas tarė žodį.

k. p.

LŠST Jaunimo Kuopa Bostone

Gegužės 4 dieną Bostone įvyko steigiamasis Jaunimo kp. susirinkimas. Pirmininkavo Jonas Stundžia, sekretoriavo Algirdas Dumčius. Išrinkta kp. valdyba: pirmininkas — Gintaras Karosas, I-ras vicepirm. — Jonas Stundžia, II-ras vicepirm. — Jonas Tumas, sekretorius — Algirdas Dumčius, išdininkė — Julija Grauslytė, nariai: Ričardas ir Danutė Grausliai, Lidija Kontautaitė, Jurgis Daukantas ir Augustinas Vaičius.

Numatoma kuopoj įsteigti šias sekcijas: tautinių šokių, tautinių muzikos instrumentų orkestro, šachmatininkų ir sportinio šaudymo.

Taip pat numatoma daryti iškylas į įdomesnes vietas.

Džiugu, kad jaunimas ne tik jungiasi į šaulių gretas, bet susibūręs į savo kuopą, galės išvystyti savitą šaulišką veiklą. Gal ateityje ir kitose vietovėse jaunieji šauliai bursis, jei ne į atskiras kuopas, tai bent į aktyvias jaunimo sekcijas.

1975 m. LŠST Vasaros Stovykla

Lietuvos Šaulių Sąjungos Trentyje Kultūrinė stovykla su įvairia programa įvyksta šiais metais pirmą kartą Kanadoje. Sąjungos vicepirmininko Alf. Mikulskio pavesta stovyklos paruošiamuosius darbus atlieka "Vlado Pūtvio" kp. Toronte valdyba, su pirm. St. Jokubaičiu, kuris bus stovyklos vadovas. Šiuo metu ruošiamą stovyklos programą ir sudaromas stovyklos personalo sąstatas.

Stovykla bus gražioje Tėvų Pranciškonų stovyklavietėje Naujoje Vasagoje. Stovyklavietė yra labai gerai įrešta ir gali talpinti iki 150 stovyklautojų. Turi didžiulę salę, patalpas poilsiui, tris cementuotas aikštes sportui ir randasi 25 akrų plote, apaugusiame medžiais ir nuošaliai nuo viso judėjimo bei triukšmo, bet tik kelios minutės nuo gražaus Georgian Bay paplūdimio, kur maudymuisi vieta savo grožiu ir švelniu smėliu prilygsta lietuviškajai Palangai.

Šauliai ir šaulės iš didžiosios Amerikos ir plačiosios Kanados maloniai kviečiami stovykloje dalyvauti ir galima drąsiai tvirtinti, kad atvykusieji tikrai nesigailės ilgus kelionės, o ras gryną ir sveiką orą, ramų poilsį, gerą maistą, geros šeimininkės, šaulės Maistės Petkevičienės ir jos talkininkių gaminamą, įvairią programą: paskaitas, šaulišką laužą, puotą, meninius pasirodymus, šaudymo varžybas ir kitokias

staigmenas. Stovykloje gali dalyvauti ir šaulių bičiuliai, draugai.

Stovykla prasidės liepos 3 dieną, ketvirtadienį ir baigsis liepos 6 d., sekmadienį po pietų.

Važiavimas mašinomis į stovyklavietę labai patogus, nes visą laiką važiuojama keturių — šešių linijų greitkeliais, tik paskutines 25 mylias geru dviejų linijų plentu.

Tad iki pasimatymo smėlėtoje, saulėtoje Naujoje Vasagoje, LŠST Kultūrinė stovykloj!

St. Dargis

Detroito "Švyturio" Jūrų Šaulių stovykla "Pilėnai"

Gegužės 24 d. pradėtas šaulių vasaros sezonas. Stovyklos komendantas š. Stepas Lungys paskelbė artimiausių renginių stovykloje kalendorių ir kviečia visus, o ypač seses ir brolius šaulius, lankantis Detroito, Dainavoj, ar kitose vietose, aplankyti ir stovyklą "Pilėnai". Sava pastogė, savi namai visiems brangūs ir mieli.

Detroito "Stasio Butkaus" kp.

Šios kuopos jaunosios kanklininkės, padariusios didelę pažangą, dažniau pasirodo ir populiaria lietuviškų kanklių muziką.

Gegužės 31 d. pasirodė Detroito priemiesčio Farmingtono suruoštam tautybių festivaly. Devynios jaunos mergaitės ir paauglės: Laura Alkevičiūtė, Ina Asmi-

naitė, Karina Panavaitė, Aida Petersonaitė, Laima Sveraitė, Loreta Sveraitė, Asta Šepetytė, Kristina ir Rasa Veselkaitės, gražiais tautiniais rūbais, su tautiniais rūbais pasipuošusia vadove š. Danute Petroniene, sudarė žavų vaizdą, o retam matytos ir girdėtos kanklės, susirinkusiai publikai labai patiko. Mergaitės paskambino penkias, Alf. Mikulskio kanklėms pritaikytas daineles ir tautinius šokius.

Birželio 15 dieną, Baisiųjų Trėmimų minėjime, jaunosios kanklininkės atstovavo lietuvius meninėj daly.

Pasirošimai tiem visiems pasirodymams atima daug laiko ne tik mergaitėms, bet ir vadovei ir mergaičių mamytėms, kurios turi vežioti mergaites į repeticijas, tačiau jų entuziazmas ir meilė kanklių muzikai nemažėja ir kandičių netrūksta.

"Juozo Daumanto" kp. Los Angeles

Kp. pirmininkas Kazys Karuža Tautos Fondui jau surinko 1250 dol. Jis nori iki gegužės pabaigos surinkti 1500 dol. ir čekį pasiųsti Tautos Fondo pirmininkui prel. J. Balkūnui "J. Daumanto" šaulių kp. vardu.

K. Karuža ir Janušauskas surinko 300 dol. Turkijoje vargstantiems Brazinskams paremti. Balandžio 12 d. kuopa suruošė metinį balių su menine programa, kurią išpildė: solistė Janina Čekanauskienė, pianistė Raimonda Apeikytė ir akt. J. Janušauskas. Balius gražiai pasi-

J. Daumanto kp. baliuje Šaulių Žvaigždės Ordinu ir medaliais apdovanoti: iš k. į d.: A. Galdikas, ALTOs pirm. V. Čekanauskas, kp. p-kas K. Karuža, O. Micpovilienė, Moterų vadovė O. Orlovienė, St. J. Paltus ir Lietuvos gen. kons. dr. J. Bielskis.

sekė, nuotaika buvo puiki, programa labai gera.

Po visų darbų kuopos pirmininkas išskrido porai mėnesių į Europą. Laimingos kelionės pirmininkui Kaziu Karužai, gero poilsio, ir pasisėmus naujos energijos grįžti namo.

ŠAULIAI PRAMOGAUJA

Los Angeles "J. Daumanto" kp. rengtas koncertas-balius įvyko š.m. balandžio 12 d. š.v. Kazimiero parapijos salėje.

Pradėdamas, kuopos pirmininkas K. Karuža pasveikino atsilankiusius ir pakvietė Stasį Paltų vadovauti programai. Janina Čekanauskienė, akomponuojant Raimondai Apeikytei, padainavo: Dainos, Muzika ir gėlės — Metrikenės, Na, tai kas — Kavecko. Jonas Janušauskas paskaitė feljetoną: Visuotinos taikos konferencija — Slavėno. Po to, vėl pasirodė Janina ir Raimonda. Janina Čekanauskienė padainavo: Už stalo sėdau — Račiūno, ir Serando — Arnesto De Curtis. Po šių dainų R. Apeikytė paskambino piano solo: Cumana — Barkley Alan. Ilgai tęsėsi aplođimentai.

Po gražių dainų, feljetono ir piano solo, nespėjo svečiai atsigauti, kai Stasys Paltus iššaukė apdovanotuosius žmoniais: Kazį Karužą — Šaulių Žvaigždės ordenu, Sofiją Vizgirdienę, Ono Micpovilienę, Antaną Galdiką ir ALT-os pirm. Vytautą Čekanauską — Šaulių Žvaigždės medaliu. Žymenis prisegė Los Angeles nenuilstantis gen. konsulas dr. Julius Bielskis. Apdovanotuosius, išskeldamas jų nuopelnus, supažindino su atsilankysiais Stasys Paltus.

Po to, svečiai, dalindamiesi dienos įspūdžiais ir išgyvenimais, vaišinosi kepsniais ir įvairiais skanėstais. Nespėjus kai kam ir užkąsti, muzika kvietė šokiams. Šaulės, Rymantė Barauskaitė ir Regina Jurkūnienė, padedant Pinkui ir Kvečiui, siūlė laimės bilietėlius. Tarp daugelio įvairiausių fantų, buvo dailininko St. Rauberto paveikslas "Miškas", 250 dol. vertės. Rymantė ir Regina džiaugėsi, kad kiekvienas noriai ėmė bilietėlius. Gi joms paprašius, kai kas pirkto net po keliolika: ar todėl, kad tarp fantų buvo dail. Rauberto paveikslas, ar kad bilietėlių siūlytojos savo meiliu žodeliu ir linksmu šypsniu viliojo.

Prie koncerto-balius gero pasisekimo prisidėjo visi šauliai: vieni skatiku, kiti darbu, tretį siela, o daugelis iš mergaičių ir ponių — kepė, maišė, virė, nešė ir su nekantrumu laukė daugiau ir daugiau svečių. Tarp jų paminėtinos: Orloviėnė, Banionienė, Kučinskienė, Pui-kūnienė, Micpovilienė, Jurkūnienė, Barauskaitė, Macėnienė, Stadelninkienė,

"J. Daumanto" kp. balius programos pildytojai: iš d. į k.: pianistė Taimonda Apeikytė, programos vedėjas š. St. J. Paltus, solistė Janina Čekanauskienė, kp. pirm. K. Karuža ir akt. J. Janušauskas.

Liseckienė, Venckienė, Uksienė, Janušauskienė, Simkevičienė, Karužienė ir daug kitų. Tarp vyrų paminėtini: Pin-kus, Kvečas, Gylis, Galdikas, Račius, Uksas ir kiti. Patenkinti svečius daugiausia rūpinosi parengimų vadovė Danutė Kaškelienė. Gėrimus tvarkė ir svečius linksmino Stropus. Tikrai buvo linksma, miela ir smagu. Po gero pasisekimo, šaulių valdyba, skatinama narių, planuoja rudens balių.

j. n.

KAI KAS IŠ "DLK VYTAUTO" ŠAULIŲ RINKTINĖS VEIKLOS

Skaitant šio kontinento lietuviškąją spaudą, visur užtiksi ką nors pasakytą apie šaulius. Šiuo laiku visi lietuviški Čikagos laikraščiai įsidėjo trumpą aprašymą, kur sakoma: "Čikagos šauliai labai darbingai įsijungė į akciją prieš Lietuvos įjungimo pripažinimą. Kas dieną šauliai ateina į Amerikos Lietuvių Tarybos būstinę ir čia padeda priimti telegramas į Washingtoną, padeda skleisti laiškus ir telegramų tekstus ir t.t."

Kas čia buvo pasakyta, reikia taikyti "DLK Vytauto" šaulių rinktinei, kuri gražiai reiškiasi visais frontais. Ta pačia proga, reikia paminėti ir kitus atliktus ar atliekamus darbus, kurių yra gana daug. "Karyje" šaulys Algirdas Budreckas yra rašęs apie šaulių kultūrinę popietę, tai to reikšmingo įvykio nekartosime. Kitas gražus įvykis, tai Vasario 16-sios proga išvyka į Rockfordą.

Rockfordas randasi į šiaurę nuo Čikagos, už šimto mylių. Ten gyvena

gal apie pora šimtų lietuvių, kurie yra geri patriotai ir geri visuomenininkai. Turima ir šaulių, kurie dar kol kas priklauso prie vytautėnų, bet reikia manyti, kad greit susiorganizuos į atskirą kuopą. Jie turi savo parapiją ir labai puošnų klubą, kuris gal ir bus pats didžiausias tos rūšies pastatas visoje lietuviškoje Amerikoje. Dėka mūsų pirmūnės sesės S. Cecevičienės, buvo suorganizuota ši išvyka padėti ten gyvenantiems lietuviams atšvesti iškilmingai tautos šventę. Virš šimto uniformuotų šaulių — brolių ir sesių, dviem autobusais, atvyko į Rockfordą. 12 val., pėsti, rikiuotėje, su vėliava ėjo į lietuvių bažnyčią. Kaip nueinant, taip ir grįžtant atgal į salę, labai daug žmonių stebėjo šią nepaprastą eiseną, pyškėjo fotografų aparatai.

Šaulių menininkai, vadovaujami š. J. Petrausko, vasario 2 d. Jaunimo Centro salėje, vaidino sėkmingą vaidinimą "Pavogta mylimoji". Šis gana įdomus vaidinimas buvo pakartotas Wisconsinio lietuviams. Balandžio 20 d. "Gintaro" salėje buvo pagerbta šaulių moterų okteto mokytoja, muzikė Adelė Gabalienenė. Kaip žinoma, ponios Gabalienenės vadovaujamas šis dainos vienetas puikiai progresuoja. Balandžio 26 d. Vyčių salėje vyko pavasarinis šaulių balius, kuris kaip visuomet, buvo sėkmingas, kultūringas ir smagus.

Gegužės 4 d. stambi šaulių delegacija dalyvavo šaulio kun. A. Stašio pagerbtuvėse jo 70 metų amžiaus proga. Pagerbimas vyko Balio Pakšto salėje. Kun. Adolfas Stašys yra vienas

iš judriausių ir veikliausių Čikagos kunigų. Šaulių sąjungos vardu sveikino jį Vl. Išganaitis ir šaulių vardu jubiliatui buvo įteiktas Šaulių Sąjungos ordinas, kaip pagarbos ir padėkos ženklas.

Be minėtų dainininkių ir vaidintojų, rinktinė turi oro šaulius, sportinio šaudymo ir tautinių šokių ratelius, stipriai studijuojamas įsigijimas savų namų ir visuomet finansiniai paremiai bet koks lietuviškas judėjimas.

Sekantis viešas pasirodymas bus kapų puošimo dienoje. Šv. Kazimiero ir Tautinės kapinės bus aplankyti visi mirę šauliai, ar jų artimieji. Kapai bus papuošti tautinėm vėliavėlėm.

J. Yla

“ŠVYTURIO” JŪRŲ ŠAULIŲ KP. DETROITE

Pirmosios Pagalbos Kursai

“Švyturio” jūrų šaulių kp. š. Angelės Šukienės iniciatyva buvo užmegztas ryšys su CV vicepirmininku dr. K. Pautienium, Klevelande, dėl pirmosios pagalbos kursų Detroite. Š. Angelei Šukienei išvykus į Floridą, organizavimo darbą tęsė Moterų vadovės pavaduotoja š. Cecilija Balsienė. Kursų

vadovu pakvietė dr. Vytautą Majauską. Jis sukvietė paskaitininkus: dr. Otoną Vaitą, dr. Raimoną Čerskų, dr. Pakalnį, dr. Povilą Šepetį ir dr. Martyną Miškinienę. Pirmosios trys paskaitos vyko Southfielde, Lietuvių Kultūros Centre, likusios šv. Antano parapijos kavinėj. Kursus lankė tarp 35-45 žmonių. Kai kurios paskaitos buvo pailiuotose filmais, buvo parodytas dirbtinas kvėpavimas ir kiekvienas kursantas turėjo atlikti tą kvėpavimą.

Balandžio 29 d. šv. Antano parapijos kavinėj įvyko iškilmingas kursų užbaigimas, diplomų įteikimas, baigiamoji paskaita ir trijų filmų parodymas.

Užbaigimo oficialią dalį pradėjo “Švyturio” kp. p-kas Alfa Šukys. Papasakojęs apie kursų pradžią, padėjo kursų iniciatorėms, vadovui, prelegentams ir kursantams. Apgailestavo, kad šių kursų nelankė jaunimas, kuriems šie kursai būtų buvę labai naudingi. Kursų vadovas dr. V. Majauskas padėjo kolegoms lektoriams, lankytojams ir įteikė jiems baigimo pažymėjimus.

CV p-kui Vincui Tamošiūnui, dėl kitų įsipareigojimų negalint dalyvauti, jo vardu baigusius pasveikino “T.T.” redaktorė. Kursus baigė 38 asmenys.

Sekė švyturiečių suorganizuotos vai-

šės ir pabendravimas. Po vaišių dr. Majauskas pademonstravo tris medicinos draugijos pagamintus filmus. Po kiekvieno filmo jis išryškindavo svarbesnius momentus ir atsakinėdavo į paklausimus. Tai buvo santrauka pirmosios pagalbos kursų.

Reikia tikėtis, kad šie kursai bus pakartoti, nes labai svarbu kiekvienam žinoti pagrindinius pirmosios pagalbos būdus.

“PALANGA” — NAUJOJI JŪRŲ ŠAULIŲ KP. ST. PETERSBURGE, FLORIDOJE

LŠST CV vicepirmininkui Alfui Šukui viešint St. Petersburg, Floridoje, po Vasario 16-sios minėjimo, Lietuvių Klubo patalpose įvyko jūrų šaulių kp. steigiamasis susirinkimas. Išrinkta kuopos valdyba: p-kas Viktoras Baranauskas, Valdyba: Juozas Radvila, Eleonora Daknienė, Antanas Lukas ir Edvardas Variakojis. Revizijos komisija: Zigmas Radvila, Genė Puniškienė ir Irena Račinskienė. Apie kp. įsteigimą žinutę į “St. Petersburg Times” nušuntė Madeleine Barauskienė. Tuo būdu to dienraščio skaitytojai sužinojo apie naują kuopą ir apie lietuvių veiklą. Gero vėjo naujai kuopai!

“Švyturio” jūrų šaulių kp. Pirmosios pagalbos kursų užbaigimo dalyviai: pirmoj eilėj iš k. į d. “T. T.” red. S. Kaunelienė, “Švyturio” kp. p-kas Alfa Šukys, kursų organizatorė Cecilija Balsienė, dr. Otonas Vaitas, dr. Martyna Miškinienė, vadovas dr. Vytautas Majauskas, dr. Alfonsas Pakalnis ir klebonas kun. Kazimieras Simaitis, “Švyturio” kp. kapelionas. II eilėj, penkta iš dešinės, kursų iniciatorė Angelė Šukienė. Nuotrauka Kazimiero Sragausko

— "The Singer Co." pastatė pagerintą karo lakūnų apmokymo įrengimą — Simuliatorių, su septyniais ekranais kintamiems vaizdams, kurių vaizdo plotis užima apie 150 laipsnių kiekvieno. Kabinoje telpa du pilotai. Be anksčiau turėtų kintamų vaizdų, įvesti lėktuvo slydimo, dideliu kampu smigimo, suktuko ir eilė kitų galimų skridimo efektų. Keičiantis vaizdams ekranuose, kabinose pilotai turi visus galimus fizinius pajutimus, būtent, išcentrinės jėgos, didėjančio greičio spaudimą, smingant, keičiant kryptis ir kt. Visi valdymo ir kontrolės įrengimai pilotų kabinoje yra suderinti su kintamais vaizdais ekranuose.

— Vakarų Vokietija ir Anglija užsakė pas amerikiečius "Lance" raketų, kurios pakeis iki šiol turėtąs taktines "Honest John" ir "Sargent". "Lance" yra taktinė raketa; tolianaša 75 mylios (120 km.).

— Amerikiečiai gamina taktinį naikintuvą YF-17, kuris bus daug paslankesnis ore negu iki šiol buvę modeliai. Skridimo greitis didesnis už garso.

— Rusai aprūpino pėstininkus nauju autovežimiu UAZ 469, kuris pakeitė iki šiol turėtą GAZ 64. Naujas UAZ 469 gali būti dengtas blogam orui esant ir žiemą, arba, atviras vasarą. Reikalui esant, varomas 4 ratais.

— Prancūzai stato 15,000 tonų laivą — lėktuvnešį, pritaikytą nešioti helikopterius, kurį varys du branduolinės energijos varikliai po 40,000 a.j. kiekvienas.

— 1974 metų pabaigoje australai sumažino ginkluotą jėgas: pėstininkų iki 31,000, laivyno iki 16,000; pusė karo laivų ir "Mirage" lėktuvų naikintojų išimta iš apyvartos. Aviacijoj pasiliko 1,000 vyrų.

Isteigta krašto apsaugos ministerija, kuri apims viso krašto gynybos teritorinius vienetus, jų aprūpinimą ir apmokymą.

— Iranas nupirko iš prancūzų šešis po 230 tonų krantų apsaugos laivus, ginkluotus "Exocet" raketomis ir sunkiais kulkosvaidžiais. Laivų greitis 30 mazgų;

be kuro papildymo veikimo tolis 800 jūrmilyų.

— Japonai užsakė pas amerikiečius radaro įrengimų, kuriuos įrengs japonų RF-4E Phantom naikintuvuose. Minėtas įrengimas veiks kaip foto kamera, išskyrus, kad vaizdus pertransliuos priėmimo stotims visokiose laiko ir atmosferos sąlygose.

— 1973 metų bėgyje, iš įvairiausių kraštų kiniečiai įsivežė apie 12,400 lėktuvų, jų tarpe 5,575 iš japonų (penkis kartus daugiau negu 1972 m.). Iš vakarų valstybių nupirko 10 Boeng 707, 20 Frident, 2 Concorde. Iš prancūzų nupirko R530 priešlėktuvinių raketų, kurias įrengė F-9 naikintuvuose. 1973 metais, vien iš japonų, kiniečiai įsivežė vieną milijoną tonų plieno (1.5 milijono 1974 metais). 1974 metais japonai kiniečius aprūpino TK 61 tankais, prieštankiniais pabūklais, lauko ir sunkiais artilerijos pabūklais, pastatė eilę metalo apdirbimo fabriku su visais įrengimais ir mašinom. Iš prancūzų jie gavo "Mirage" lėktuvų, helikopterių su atsarginėmis dalimis ir atitinkamu apginklavimu. Lengvųjų ginklų gavo iš jugoslavų, rumunų, Vakarų Vokietijos. Vedamos derybos su angliais pastatyti Kinijoje Rolls-Royce variklių gamybos fabrikus.

Šiuo metu kiniečių reguliarią kariuomenę sudaro 3 milijonai aktyvios tarnybos vyrų ir 5 milijonai milicijos. Pėstininkai netarpinė organizacijoj turi mechanizuotus dalinius, susidedančius iš lengvųjų ir vidutinių tankų, prieštankinių ir priešlėktuvinių ginklų, taktinių raketų dalinius. Ypatingai modernizuoti daliniai šiaurinėse įgulose prie rusų sienos.

Iki šiol akcentuota gynybos charakterio ginkluotųjų jėgų organizacija, pertvarkoma į judrios gynybos su tendencija į puolamą pobūdį. Gynyba ryškina daugiau milicijos daliniuose.

Šiuo metu kiniečiai pas save per metus pagamina apie 30 rusų tipo FU-16 bombonešius, 10 naikintuvų F-9. Karo laivyną sudaro 562 laivai (iš jų 4 naikintojai), 30 povandeninių laivų.

Bendras įspūdis — kiniečiai ruošiasi žemyno karui. (Wehrkunde, 1974).

— Amerikiečiai paskyrė daugiau kaip 31 milijoną dolerių oro sekimo ir įspėjimo įrengimų Ispanijoje pakeitimui moderniais kompiuteriais ir radio įrengimais. Tolimų atstumų sekimo radaro stotys, bus įrengtos netoli orinės apsaugos bazių, išdėstytų strateginėse vietose. Iš sekimo centrų galės kontroliuoti ir priešlėktuvinės apsaugos ginklus.

— Vengrų liaudies armija baigiama aprūpinti pėstininkų šarvuotais TUG autovežimiais, ginkluotais 14.5 ir 7.62 mm kulkosvaidžiais, įrengtais sukiojamame bokštelyje. Sekimų naktį ir rūke turi infra raudonųjų spindulių įrengimus. Varomi Diesel varikliais po 100 a.j., išvysto iki 50 mylių per valandą greitį keliais. TUG gali ir plaukti.

— Rusai artimoje ateityje numato statyti antrą Trans-Sibirinį strateginį geležinkelį, tik jau gerokai toliau nuo Kinijos sienos... Nuo Lenos upės, ties Ust-Kunst, eis pro šiaurinę pusę Baikalo ežero link Tindinsky, iš ten turės dvi atšakas — į šiaurę, link Aldano ir į pietryčius, link senosios Trans-Sibiro geležinkelio linijos. Vidurinė šaka tęsis link Amuro upės ties Komsomolsku, iš ten link Ochotsko jūros, ties Nikolajevsku. Ši linija turės ypatingos svarbos Kinijos pasienio ginkluotųjų jėgų rezervų aprūpinimui ir papildymui.

— Norvegų civilinė krašto gynybos organizacija suskirstyta į 18 rajonų, kurie tvarkosi nepriklausomai nuo krašto apsaugos ginkluotųjų jėgų, tačiau, tiesioginiai priklauso krašto ginkluotųjų jėgų vyriausiai vadovybei ir civilinės krašto gynybos inspektoriatui štabui, kuris yra atsakingas už civilinės krašto gynybos paruošimą ir organizaciją. Kiekvienas rajonas susideda iš atskirų poskyrių, kuriuos sudaro grupės, palyginti, kuopos dydžio. Daugumoje jas sudaro krantų apsaugos daliniai — uostų ir įlankų sekimo ir apsaugos. Žvejų laivai dalyvauja pratimuose, o mobilizacijos metu, automatiškai vykdo civilinės krašto gynybos uždavinius. Priešlėktuvinės apsaugos skyriai ginkluoti 40 mm priešlėktuviniais pabūklais uostų ir bazių gynybai.

Civilinės krašto gynybos narių apmokymas vyksta tam tikruose centruose, kur yra vietos pratimams. Civilinės krašto gynybos nariai visą laiką turi namuose uniformą ir ginklą su 70 sovinių. Sunkūs ginklai, žiemos priemonės ir papildomas tiekimas laikoma grupės — kuopos organizacinio rajono sandėliuose.

Kiekvienas norvegas, tarp 17 ir 45 m. amžiaus, būna karinėje tarnyboje apie 19 mėnesių (12 pėstininkuose, 15 laivyno ir aviacijos tarnyboje, likusį laiką, dalimis, pakartojimo pratimuose). Po karinės tarnybos pereina civilinės krašto gynybos tarnybon ir kur kiekvienais metais grįžta šešių dienų pakartojimams.

Norvegų civilinė krašto apsaugos organizacija nesudėtinga, tačiau labai veiksminga dėl pačių norvegų ypatingo atsidavimo tarnybai ir gilaus krašto gynybos reikalo supratimo: — kiekvienas narys turi pilną atsakomybės įsitikinimą savo krašto apsaugai.

— Norvegai, sąryšyje su užpirkimu švedų Carl Gustav tankų, pas amerikiečius užsakė prieštankinių TOW ginklų už 21 milijoną dol. Be to, 50 lengvų M 24 Chaffe tankų perkonstruota į tankų naikintojus.

— MILAN (Missile d'Infanterie Legere Antichar) kabeliu vairuojama prieštankinė raketa, suprojektuota bendromis prancūzų-vokiečių jėgomis, pagaminta prancūzų, bus įvesta ginklaviman vokiečių Bundeswehre. Šiuo metu vokiečiai yra užpirkę apie 500 MILAN raketų, kuri kiekviena sveria 24.86 svaro, yra 29.5 colio ilgio, 5.1 colio skersmenio, tolianaša apie 2 km. Visas raketos laidymo įrengimas pozicijoje tik apie 20 colių aukščio. MILAN prieštankinė raketa buvo išbandyta jungtinių NATO jėgų manevruose, Norvegijoje, praeitą žiemą.

— Olandai aprūpina žemės jėgas lauko sekimo radaru ZB298, kuris jau naudojamas anglų kariuomenės. ZB298 gali būti nešiojamas dviejų kovotojų, arba vežiojamas bet koku autovežimiu, aptarnaujamas vieno kovotojo. Turi video tape juostą, kurioje užfiksuoja bet kokį judėjimą sekimo lauke. Labai sėkmingai pritaikomas artilerijos ugnies sekimui ir koregavimui, ypač judantiems taikiniais kauti. Palyginant vaizdus juostoje, lengvai galima išryškinti ugnies lizdus, apsikasimus, iki atskiro kovotojo imtinai. ZB298 ypač naudingas apmokymui, nes perduodant ekrananufilmuotus vaizdus, galima nuodugnai išnagrinėti atliktus veiksmus, iki atskiro kovotojo. Su pagelbinėmis priemonėmis ZB298 galima naudoti ir naktį ir rūke.

— Amerikiečiai stato Viking erdvėlaivį, kurį numato ateinančių metų pradžioje, panaudojant raketą Titan III E Centaur, išmesti dvylikos mėnesių kelionėn, link Marso planetos. Erdvėlaivis Viking iki Marso turės nukeliauti 460 milijonų mylių, nuleisti ant planetos kapsulę, kurią valdys iš erdvėlaivio, tuo

metu skriejančio orbitoje aplink Marsą. Erdvėlaivis nuolatos palaikys ryšį ir vykdys įsakymus, siunčiamus radio bangomis iš Cape Canaveral, Fla., iš kur bus ir iššautas.

— Kaip jau anksčiau buvo minėta, amerikiečiai didele sparta stato erdvių lėktuvą (Space Shuttle) kuris pirmą kartą numatomas išbandyti 1978 metais. Šiam skridimui ruošama apie 20 astronautų, kuriems vadovauja jau patyrę erdvėse astronautai, kaip A.B. Shephard, dr. O. Gariot ir kiti.

— Rusas plk. V. Savkin, 1972 m. išleistame veikalė "Pagrindiniai principai kariniuose veiksmuose" rašo: "... panaudojant branduolinės energijos užtaisų raketas esmėje svarbu, kaip niekad iki šiol nebuvo, įvykdyti puolimą netikėtai, tikslu sukelti paniką prieš ginkluotųjų jėgų tarpe, sunaikinant pasėkmingą pasipriešinimą".

— Vengrai Bakescsaboj turi specialią atsargos karininkų mokyklą. Baigusiems šią mokyklą teikiama privilegijų, tikslu patraukti daugiau jaunimo atsargos kadru papildymui, nes vengrams trūksta, ne tik rezervinių kadru, bet ir aktyvios tarnybos. Pažymėtina, kad pagal amerikiečių statistinius duomenis, kautynėse didžiausias žuvusių vadų nušimtis yra iš jaunesniųjų karininkų, ypač moderniose kautynėse, kur žemesniųjų dalinių vadai dalyvauja tiesio-

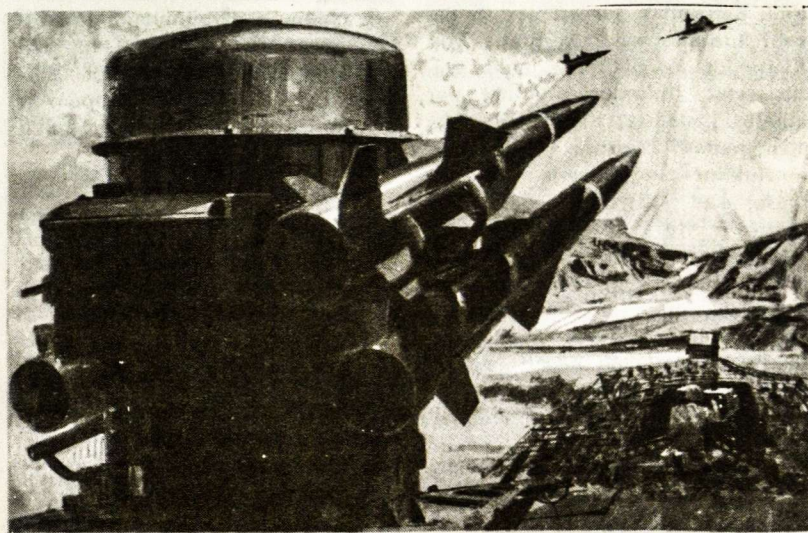
giniai kautynių lauke, čia suprantama žemės jėgos.

— Prancūzai gavo naujų užsakymų pristatyti Mirage naikintuvų. Saudi Arabijai — 38, buvusiam Belgų Kongo (Zaire) — 17 ir Peru — 8. Prancūzai jau yra pardavę virš 1370 Mirage naikintuvų septyniolikai valstybių.

— Amerikiečiai, sekdami rusų naujo ginklavimo sistema ir paskutiniams Artimųjų Rytų ginkluotųjų konfliktų patyrimais, dideliu intensyvumu vykdė žemės, oro ir vandenynų jėgų perginklavimo planą, naujais, pigesniais ir geresniais ginklais — raketom, kurios didesniu tikslumu pasieks taikinius (ypatingai strategines raketos), kurie turės esminės karinės reikšmės (vietoj naikinti prieš miestus, kur nereikia didelio tikslumo). Pirminiu uždaviniu yra pagaminti priešginklį rusų daugiagalvė strateginėm raketom, nes pastaruoju laiku, rusai pietrytinėje dalyje intensyviai bando daugiagalves strategines raketas SS-19, kurių tolianaša 4500 mylių (apie 7300 km.), ir SSX-18 naujos serijos, tolianaša apie 5000 mylių (8000 km.). Manoma, kad 1976 m. rusai turės apie 7000 raketų su vienos megatonos užtaisu kiekvieną ir Rusija bus pajėgiausia valstybė, ginkluota strateginiais ginklais. Priedui, rusų balistinės raketos SS-N-8, laidomos iš povandeninių Delta klasės laivų, 1000 mylių (1600 km.)

(Nukelta į viršelio 3 psl.)

"Rapier" raketsvaisis, pritaikytas kauti augštai ir žemai skrendančius lėktuvus, lengvas, nebrangus, vežiojamas pusės tonos sunkvežimio, aptarnaujamas vieno kovotojo, turi radaro ir elektroninius taikymo įrengimus. Kilnojamas helikopteriu. Vienodai veikia esant blogam orui, naktį ir dienos metu. Britų produktas. Numatoma įvesti ir amerikiečių ginklaviman, divizijos skaidinyje.

“GERIAU PŪTI ČIA...”

Londonė išėjo buv. Vilniaus Universiteto profesoriaus ir Vilniaus vaivados Stanislovo Koscialkovskio knyga, pavadinta “Raptularz”, kurioje Koscialkovskis aprašė savo atsiminimus iš Sevural lėgerio, 47 lagpunkto, 10 skyriaus. Knyga lenkų kalba. Tame pačiame lageryje buvo apie 230 lietuvių. Čia išvardinamos ir lietuvių karių pavardės, kurios mums gali būti įdomios.

1. Bačkus, Juozas, pulkininkas, gen. štabo; 2. Ignatavičius, plk. ltn.; 3. Kubilius, Jurgis, generolas; 4. Mykolajūnas, viršila; 5. Papečkys, Juozas, plk.; 6. Stanaitis, generolas (gen. Juozas Stanaitis, 1922-23 ka-

riuomenės vadas, mirė 1925 m. Lietuvoje. Red.); 7. Sutkus, Jonas, generolas.

Kitas tame pačiame lageryje buvęs lenkas, Bohdan Kawecki, buvo užėjęs į Vliko raštinę ir papasakojęs tokį atsitikimą:

Kaveckis gulėjo vienoje lagerio ligoninės palatoje su plk. Papečkiu. Jiems besikalbant, Kaveckis išsitarė: “Na ir ką, abu čia pūvame... Ar nebūtų buvę geriau praeityje susijungti. Gal kaip nors būtume apsigynę...” Į tai Papečkys jam atsakė: “Jeigu praeityje būtume susijungę, tai šiandien ne tik Vilniuje, bet gal ir Kaune būtų kalbama lenkiškai. Tai jau geriau čia pūti...”

V. Č.

PASTABOS DĖL PONO TAPULIONIO STRAIPSNIO, TILPUSIO KARY NR. 6, 1974 M.

Turiu pasakyti sekantį:

1. Žiaurus yra p. Tapulionio tvirtinimas, būk aš savo atsiminimus rašiau pono K. Ališausko įtaigojamas ar kaž kaip “priverstas”. Rašiau, nes jaučiau pareigą pagelbėti.

2. Jei žodis “leitenančiukas” maioninis (nors ir ne vietoje), ačiū p. Tapulioniui, jei pašaipą — jaučiu skriaudą.

3. Gerai atsimenu, kad žuvus Noreikai buvo įsakyta surinkti išsiplašiusią kuopą. Visą dieną basčiausi ir rinkau. Tos dienos vakare mano vadas K. Labutis davė man paketą (ne kokį ten raščiuką) ir įsakė joti į pietus, surasti Kalmanto rinktinę.

4. Visą naktį jojau. Audra iš žmogaus ir arkliai darė tik sniego stulpą. Paryčiai užtikau Kalmanto rinktinę. Kalmantas, susipažinęs su paketo turiniu, įsakė žygiuoti. Prie Klaipėdos pragiedrėjo, buvo gražus rytas. Sulindus rinktinei per Smeltę į miestą, Kalmantas įsakė man pranešti Budriui, kad Kalmanto rinktinė jau operuoja mieste ir prašo, kad kiti daliniai pultų iš šiaurės ir rytų.

5. Althofe girdėjosi smarkus šaudymas. Suradęs to šaudančio dalinio vadą, pranešiau Kalmanto sugestiją. Tas vadas man pasakė, kad be Budrio įsakymo negali pajudėti. Lėčiau į štabą. Jodamas girdėjau mieste smarkų šaudymą ir sproginimus. K. Labučio štabe neradau, raportavau pačiam Budriui. Suradęs Labutį ir jam raportavau, pra-

nešiau viską, ką žinojau. Grįžę štaban pono Budrio jau neberadom. Kas tai pranešė, kad Klaipėda jau paimta ir Budrys su visu štabu jau Klaipėdoje.

6. Budrio įsakymo man antrą kartą vykti pas Kalmantą niekad nebuvo. Čia pono Tapulionio klaida.

6. Nesuprantamas man visai pono Tapulionio nusiteikimas prieš žuvusį a.a. kpt. Noreiką, kurį visi mylėjo ir laikė narsiu, sumaniu, geru kariu.

7. Visai nesuprantamas pono Tapulionio nusistatymas prieš šaulius. Šauliai buvo puikūs kariai, daugelis jų atsargos kariai, turėję gerą kovų patirtį kovose su bolševikais, bermontininkais, lenkais.

8. Žuvęs gusaras, tai Simonavičius, puikus ir narsus vyras. Paliktas dėl ryšio prie Strelniko kuopos, pats pasiprašė ir ruošiamą nakties žygį ir žuvo.

9. Mano galvojimui, Klaipėdos paėmimas pavyko tik dėl to, kad reikalingu laiku atvyko kpt. Kalmantas su savo dviem kuopom ir kad audra neleido tuo laiku lenkų karo laivui įplauktį į uostą.

Petras Balzaras

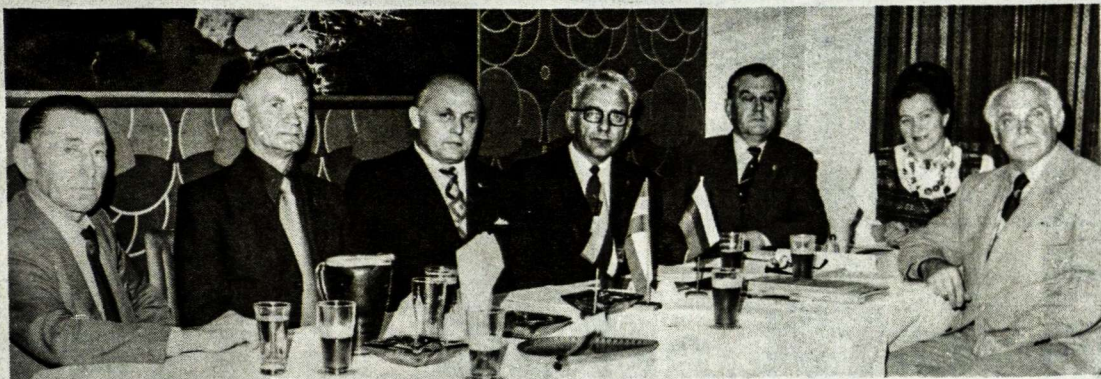
RUSŲ MANEVRAI

1975 metų balandžio mėnesio pabaigoje, kai baigėsi pietų Vietnamo 35 m. užtrukęs karas, rusai baigė visuose pasaulio vandenynuose vykdytus maneversus “OKEAN”. Tokio masto maneversų rusų istorijoje nėra buvę. Dalyvavo virš 230 karo laivų ir apie 100 povandeninių, su žemyno aviacija. Manevrai truko apie tris savaites ir jiems vadova-

vo admirolas Sergey Garškov, parodydamas pasauliui, kad rusai nuo nežymaus pakrančių apsaugos laivyno, per 10 metų išaugo į pasaulio pirmąją laivyną su moderniaisiais laivais ir ginklavimu.

“KARA” klasės 10,000 tonų, raketomis ginkluoti, kreiseriai, vos dviejų metų amžiaus, buvo pastebėti prie Azorų salų. Jie veikė su TU-95 tolimos žvalgybos lėktuvais, skraidančiais iš Kubos ir Canakri, Gvinėjos (vakarų Afrikoje) ir atgal. Viduržemio jūroje rusų laivai iš Sirijos ir šiaurinės Afrikos uostų, sekiojo amerikiečių 7-to laivyno laivus. Kitos rusų laivų grupės buvo Ramiajame vandenyne, su IL-38 tolimos žvalgybos lėktuvais iš rytinės Azijos bazių. Japonų salyno pakraščiuose, prie Filipinų, Indijos vandenyne su TU-95 žvalgybos lėktuvais, iš Kaspijos jūros srities ir Berbera, Afrikoje, bazių. Nebuvo užmiršta ir Šiaurės jūra su Arktikos vandenynu, taip pat ir Juodoji jūra. Didžiausias laivyno telkinys buvo Atlanto vandenyne.

Manevrai buvo daugiau žvalgyimo pobūdžio, padedant povandeniniams laivams ir žemyno aviacijai, įjungiant tarpžemyninių nuotolių lėktuvus TU-95 su branduolinės energijos užtaisų bombomis, kurių didžiama buvo panaudota tarp Kubos ir Gvinėjos. Ryšiui buvo naudojami žemės satelitai, su labai aukšto ir labai žemo dažnumo radio bangomis. Sėkmingai išbandytas radio ryšys su pasinėrusiais povandeniniais laivais. Visos veikiančios jėgos, pusantros minutės bėgyje, galėjo pradėti vykdyti duotą įsakymą iš cent-

Bendro Pabaltiečių Karių - Veteranų in Sydney Organizacijų pirmininkų posėdžio dalyviai. Sėdi iš k. į d.: LKVS "Ramovė" Sydney sk. kult. ir parengimų vadovas — P. Zaremba, valdybos pirmininkas — Ant. Skirka, Latvių Karių - Veteranų "Dauguvos Vanagai" valdybos vicepirm. — J. Mykolajs, valdybos pirmininkas — P. Upenieks, Estų Karių - Veteranų Organizacijos in N.S.W. veikiančios Australų R. S. L. sudėtyje pirmininkas — R. Kalamae, Ad. Skirkienė ir Estų Karių - Veteranų in N. S. W. Organizacijos pirmininkas — F. Ernits.

rinės vadovietės. Vyriausia vadovietė buvo viename iš laivų Berento jūroj, kuriame buvo ir gynybos ministeris Andrej Grečko. Moderniškiausias 35,000 tonų lėktuvnešis Kiev, pastatytas Nikolajevo dokuose, Juodojo jūroj, manevruose nedalyvavo.

Amerikiečių spaudoje šie manevrai aptarti, kaip tariamas JAV užpuolimas branduolinės energijos ginklais; tai esą patvirtinusi ir CIA. Šitokį veiksmą reikėtų laikyti galutiniu įspėjimu amerikiečiams apie branduolinės energijos ginklų karo realią galimybę. Pastebima taip pat, kad Maskvos rajone, intensyviai tebevykdoma sunkių požeminių slėptuvių statyba, kurios būtų naudojamos kaip vadovietės atominio karo atveju.

Minėtos slėptuvės savo moderniškais įrengimais praneša amerikiečių. Kitur pasisakoma, esą manevrai buvę vykdomi, tikslu blokuoti eventualų amerikiečių įsikišimą į Pietų Vietnamo galutinės okupacijos veiksmus. Minima taip pat rusus turėjusius laivyno ginklavime naujas dar nežinomas dujas, kurios buvo parengtos galimam panaudojimui.

B.B.

SUDARYTAS PABALTIEČIŲ KARIŲ - VETERANŲ KOMITETAS

Remiantis anksčiau įvykusiais pabaltiečių atstovų pasitarimais, buvo sutarta sušaukti Sydney gyvenančių estų, lat-

vių ir lietuvių Karių-Veteranų Organizacijų pirmininkų bendrą posėdį susitarti dėl tarpusavio bendradarbiavimo, bei nustatyti ateities veiklos gaires. Visų trijų tautybių atstovų nutarimu, toks posėdis sušaukti buvo pavesta LKVS "Ramovė" Sydney Sskyriaus pirmininkui.

Šis bendras posėdis įvyko š.m. balandžio 24 d., Sydney Lietuvių Klubo patalpose. Prie bendro stalo, papuošto trijų tautų vėliavėlėmis, dalyvavo: Estų Karių-Veteranų in N.S.W. Organizacijos pirmininkas F. Ernits, Estų Karių-Veteranų in N.S.W. veikiančių Australų R.S.L. sudėtyje pirm. R. Kalamae, Latvių K.V. "Dauguvos Vanagai" pirmininkas P. Upenieks ir vicepirm. J. Mykolajs, L.K.V.S. "Ramovė" Sydney Sskyriaus pirm. A. Skirka ir kult. bei parengimų vadovas P. Zaremba.

Iš eilės kalbėjo visų keturių organizacijų pirmininkai, išsamiai pasisakydami visiems rūpimais reikalais. Visi pareiškė norą glaudaus tarpusavio bendravimo, pagrįsto nuoširdžiu draugiškumu, pasitikėjimu, bendromis jėgomis ir darbu, siekiant atstatyti mūsų pavergtų tautų laisvę ir valstybių nepriklausomybę.

Ateityje, sutarta keistis organizaciniais spaudos leidiniais, biuleteniais ir liečiančiomis mūsų tautas žinių informacijomis. Visų buvo pareikštas apgailestavimas, kad praеityje, kuomet mūsų valstybės gyveno nepriklausomą gyvenimą, buvo padarytos klaidos — neturėjimas glaudžios politinės ir karinės santarvės. Gyvenimas mums pakankamai įrodė, iki pat paskutinį dieną, kad pasaulinėje politinėje arenoje, mes visi trys esame traktuojami kaip vienas po-

litinis vienetas, ar mes to norime, ar nenorime. Kadangi bendru visų dalyvių pareiškimu nieko nėra amžino, mes pilnai tikime, kad ateityje, anksčiau ar vėliau, vėl kelsis mūsų tautos ir valstybės nepriklausomam gyvenimui. Tad, kad ateityje vėl neįvyktų šitos mūsų bendram saugumui ir likimui fatališkos klaidos, jau dabar turime garsinti spaudoje, parengimuose, minėjimuose ir susirinkimuose idėją, kad ateityje vėl atsistačius mūsų valstybėms, yra būtina turėti glaudžią šių trijų Baltijos valstybių politinę ir karinę santarvę, vieno generalinio štabo vadovybėje.

Buvo ilgiau diskutuota ir bendra, visoms mūsų išeivijos organizacijoms blogybė, kuomet seni nariai pamažu išmiršta, o jaunimas mažai domisi tautine veikla šiose gyvenimo sąlygose. Taip pat didelė blogybė yra ir esamų narių pasyvumas organizacinėje veikloje. Latvių pirm. P. Upenieks pareiškimu, jo vadovaujamas "Dauguvos Vanagai" Sydney skyrius turi virš 300 narių, bet, deja, tikrai aktyvių yra tik virš šimto narių. Buvo tartasi ir ieškota būdų bei priemonių daugiau sujudinti veikla jaunimą, o esamuosius išjudinti iš pasyvumo. Reikia pasakyti, kad latviai šioje srityje yra daugiau padarę pastangų ir nuveikę, ką ateityje galima pritaikyti ir pas mus.

Visiems pageidaujant glaudaus bendradarbiavimo, buvo nutarta visų organizacijų vardu, sudaryti Komitetą į kurį įeina lygiomis teisėmis tik pirmininkai, bendru pavadinimu — BALTIC EX-SERVICEMEN'S COMMITTEE IN

(Nukelta į viršelio 3 psl.)

New Yorko ramovėnai, birutienės, šauliai ir svečiai, gegužės 31 d., po pamaldų Tėvų Pranciškonų koplyčioje, pasirošę vykti aplankyti savo artimųjų kapus. Pamaldas laikė kun. dr. V. Gidžiūnas, OFM. Jis pasakė tai dienai taikomą pamokslą; grįžus iš kapų skaitė paskaitą "Lituanistika Vatikano archyvuose", visiems susirinkus Kultūros Židinio bibliotekoje. Skyrui davovauja Jonas Rūtenis, nuotraukoje trečias iš dešinės. Nuotr. L. Tamošaičio

KARIAI VETARANAI

St. Catharines, Ont., Canada

KLKVS-gos, Niagaros Pusiasalio skyrius šių metų balandžio 26 d. atšventė savo 20-ties metų veiklos jubiliejų. Ši sukaktis atžymėta iškilmingai. Jau 6 val. vakare svečiai pradėjo rinktis, kurie turėjo kvietimus. Organizacijų pirmininkams ir vėliavos kūmams buvo išsiųti neti garbės kvietimai.

Minėjimas prasidėjo 7 val. Jį atidarė sk. pirm. P. Polgrimas, kuris paprašė svečius atsistojimu pagerbti įnešamas vėliavas. Po Kanados Himno, kurį vedė vicepirm. J. Vyšniauskas, sekė mirusiųjų pagerbimas. Mūsų skyrius 20-ties metų bėgyje neteko šešių narių. Buvo pamintetas ir buvęs Krašto Apsaugos ministras, prof. gen. S. Dirmantas, ilgus metus buvęs C.V. pirmininkas. Garbės prezidiumą sudarė organizacijų atstovai: LB pirm. J. Šarapnickas, parapijos klebonas J. Liauba, O.F.M., Hamiltono Ramovėnų sk. atstovas A. Ruzgys, Kanados lietuvių skaučių vadeivė M. Gverz-

dienė, vėliavos kūma V. Alonderienė, Niagaros Pusiasalio "P. Lukšio" šaulių kp. pirm. A. Šetikas ir SLA 278tos kp. pirm. A. Ališauskienė. Sveikinimo žodį tarė tautinių šokių vadovė S. Zubrickienė ir J. Alonderis. Raštu sveikino gen. konsulas Kanadai, dr. J. Žmuidzinas ir C.V. pirmininkas K. Dabulevičius. Dvidešimties metų veiklos apžvalgą padarė sk. pirm. P. Polgrimas. Iš jo pranešimo paaiškėjo, kad ramovėnai rėmė ir remia daug lietuviškų institucijų ir šalpai išleido daug pinigų. Ta pačia proga buvo pagerbti skyriaus iniciatoriai ir įsteigėjas J. Vyšniauskas. Oficialioji dalis buvo baigta tautos himnu.

Akordeonu grojant S. Zubrickui, vyko šokiai, vaišės ir loterija iki vidurnakčio. Virtuvėje darbovosi P. Skeivalienė, S. Galdikienė, B. Jokubonienė, J. Vyšniauskaitė ir P. Polgrimienė. Svečius aptarė K. Galdikas.

Ačiū muzikantui, virtuvės šeiminkėms, organizacijų atstovams ir visiems dalyviams, dėl jūsų skaitlingo dalyva-

vimo minėjimas praėjo su draugiška ir broliška visų nuotaika.

N. P. Skyriaus Valdyba

Dr. Jurgio Gurklevičiaus sukaktis

Ats. j. ltn. Jurgis Gurklevičius gimė 1910 metais birželio 30 d., Rygoje, Latvijoje. 1913 metais su tėvais grįžo Lietuvon. Jo tėvas Romualdas, Šiaulių apskr., Kuršėnų valsč., nupirko stambų ūkį ir sumaniai jame ūkininkavo. Būdamas šviesus asmuo, jau 1917 metų rudenį dalyvavo Vilniaus Seime kaip Kuršėnų atstovas.

Sukaktuvininkas J. Gurklevičius gimnaziją baigė 1930 m. Šiauliuose, gi 1932-33 m. atliko karinę tarnybą Pirmojo Lietuvos Prezidento Antano Smetonos Karo Mokykloje, stažą atlikdamas 8 p. pulke, Šiauliuose ir buvo Respublikos Prezidento Antano Smetonos pakeltas į atsargos j. ltn. laipsnį.

Baigęs karinę tarnybą, pradėjo Vytauto Didžiojo Universitete studijuoti me-

diciną, bet kurį laiką studijas buvo pertraukęs ir keletą metų tarnavo Finansų Ministerijoje Kaune. 1941 metais su tėvais, broliu ir seserimi repatriavo į Vokietiją. Pasibaigus karui apsigyveno Hanau ir vėl pradėjo tęsti pertrauktas medicinos studijas vokiečių universitete, kurias baigė 1949 metais. Įsigijęs medicinos daktaro laipsnį pradėjo dirbti iš karto DP stovykloje, gi ją likvidavus, perėjo dirbti kaip gydytojas į Labor Service dalinius prie US Armijos ir be pertraukos, virš 25 metų dirba US Army Miesau Depot.

Tėvai mirė ir palaidoti Hanau miestu kapinėse. Brolis, med. dr. Jonas ir sesuo med. dr. Jadvyga (Dubinskienė) šiuo metu gyvena USA — Čikagoje.

Ats. j. ltn., med. dr. Jurgiu Gurlklevičiui, š.m. birželio 30 d. sulaukusiam 65 metų, Miesau apylinkės lietuviai linki ir toliau savo veikla remti Miesau apylinkę ir išėjus užsitarnautam poilsui, nepalikti mūsų gretų. Sukaktuvininkas 1969-1971 metais vadovavo VLB Miesau apylinkei, eidamas pirmininko pareigas ir 1971 m. renkant VLB Tarybą pirmininkavo Rinkiminei Komisijai.

j. v.

A.A. KPT. JONAS D. ČESNA

Vasario 20 d., St. Paul, Minnesota, širdies smūgio ištiktas, mirė buvęs Lietuvos kariuomenės kavalerijos kapitonas Jonas D. Česna. Vykdamas velionio valią, jo pelenai, apiberti sauja Lietuvos žemės, buvo palaidoti jo motinos kape, šv. Kazimiero kapinėse, Čikagoje.

J. Česna buvo gimęs 1897 m. balandžio 9 d. Raseiniuose, ten augo ir pradėjo pirmuosius mokslus. Augo be tėvo, nes tėvas, jam mažam esant, išvyko į J.A.V. giminių aplankyti ir tragiškai žuvo Čikagoje geležinkelių katastrofoje. Jonas savo tėvo nepažino, tik atvykęs

į J.A.V. surado jo kapą ir jį tvarkė. Jaunystėje pakėlė daug vargo ir gyvenimo sunkumų.

Prasidėjus I-am Pasauliniam karui, pasitraukė į Rusiją. Ukrainoje baigė gimnaziją ir specialią Kavalerijos Mokyklą. 1917 m. Ukrainai atstaučius nepriklausomą valstybę, tarnavo jos kariuomenėje ir kovojo už Ukrainos nepriklausomybę. Kovoiant prieš lenkus, pateko į nelaisvę, iš kur badas ir smurtas privertė jį pabėgti. 1922 m. atsidūrė jau nepriklausomoje Lietuvoje, ir čia vėl nutarė antrą kartą baigti karo mokyklą. Baigęs PLP Karo Mokyklos VI laidą, tarnavo ulonų ir gusarų kavalerijos pulkuose, ir pasiekė kapitono laipsnio. Vėliau, baigęs Aukšt. Karo Technikos Kursus, dirbo Karo Technikos štabe. 1940 m. bolševikams okupavus Lietuvą, ir Lietuvos kariuomenę reorganizavus į 29 Šaulių Teritorinį korpa, tarnavo to korpo Zenitiniame divizione, kur ėjo Ryšių viršininko pareigas. 1941 m. vokiečiams okupavus Lietuvą ir likviduojant 29 ŠTK dalinius, 1941 m. liepos 24 d. buvo paleistas į atsargą. Vokiečių okupacijos metu gyveno Viekšnių miestelyje, Mažeikių apskrityje. 1944 m. bolševikams okupavus dalį Lietuvos, kpt. J. Česna buvo vienas iš organizatorių ir štabo viršininkas "Tėvynės Apsaugos Rinktinės", kurios spalio mėn. jau buvo suformuota keturi batalionai (1-as pulkas ir 2-ro pulko vienas batalionas).

Karo audrai siaučiant, kaip ir daugelis lietuvių, 1944 m. pabaigoje atsidūrė Vokietijoje. Iš ten 1949 m. pateko su šeima į J.A.V. Jam pavyko išgelbėti ir išsaugoti istorinės "Tėvynės Apsaugos Rinktinės" archyvą. Gyvendamas J.A.V. palaikė artimus ryšius su laikini

naja Ukrainos vyriausybė tremtyje ir buvo ryšio karininkas prie jos karinio štabo. Laikinosios Ukrainos vyriausybės tremtyje buvo pakeltas į majoro, o vėliau į pulkininko leitenanto laipsnius.

Pastaruoju metu gyvendamas St. Paul, Minnesota, užskleidė savo audringo gyvenimo knygos lapą. Paliko žmoną Kotryną, dukterį Liudą su vyru dr. Gustavu Flores ir jų vaikais Paulium ir Lina.

Tagul būna jam lengva svetima, tačiau svetinga, Amerikos žemė.

L. B.

A.A. PLK. LTN. VINCAS BLAŽYS

Palaidotas 1974.VIII.24 Stockholmo kapinėse (Svedijoje).

Plk. ltn. Vincas Blažys buvo suvalkietis, kilęs iš tos apylinkės, kurios tarnė buvo parinkta, kaip pagrindinė (pavyzdinė) lietuvių kalbai.

1910 ir 1911 mokslo metais jis buvo "Saulės" mokytojų kursų mokinys pirmajame kurse, Kaune.

1911 ir 1912 mokslo metams jis nebegrižo į kursus. Matomai, išvyko į kurią nors kitą mokyklą.

Tuomet jis vadinosi Vincas Blaževičius.

1919 m. atvyko kariuomenėn, rodos, bene mobilizuotas ir vadinosi jau nebe Vincas Blaževičius, bet Vincas Blažys.

1919.VII.31 buvo priimtas į Karo Mokyklos II laidą.

Karo Mokykloje kariūnu buvo 1-je kuopoje, II būryje skyrininku.

1919.XII.16 baigė Karo Mokyklą pirmos rūšies gabumais.

Į kurį pulką jis užsirašė — nežinau.

Jis dalyvavo Seinų — Suvalkų — Augustavo mūšiuose. Ten papuolė lenkų nelaisvėn. Kaip belaisvis buvo patalpintas kokioje tai karo belaisvių stovykloje, ties Karpatais. Iš ten, rodos, kartu su draugu jis pabėgo. Bėgo lenkų koridoriumi palei Čekoslovakijos sieną. Toje kelionėje vietiniai vokiečiai teikė didelę pagalbą jam. Iš lenkų koridoriaus persikrausčius Vokietijon, buvo atsidūręs lietuvių atstovybėje Berlyne ir iš ten grįžo Lietuvon.

Kuriame pulke jis tarnavo, grįžęs iš nelaisvės — nežinau.

Į 7 pėst. pulką atvyko, rodos, 1925 m., jau turėdamas kapitono laipsnį ir buvo baigęs Aukštuosius Karininkų Kursus.

Pulke buvo paskirtas 2-os kulk. kuopos vadu. Tuo laiku II batalionas buvo patalpintas Macikų dvare ties Šilute.

Būdamas Macikų dvare, cenzūravo vietinį vokiečių laikraštį "Rundschau".

Rodas, 1929 m. pabaigoje, ar 1930 m. pradžioje, buvo paskirtas mokomosios kuopos vadu ir perkeltas į Klai-

pėdos įgulą. Rodos, tais pat metais rudenį susirgo "influena" (gripu). Pasveikęs per anksti išėjo į lauko užsiėmimus ir persišaldė, liga pasikartojusi perėjo į greitąją džiova.

Konstatavus ligos simptomus, buvo išūiūstas karo ligoninė. Karo ligoninė pasiūntė jį į kalmus gydymui Pietų Vokietijoje. Ten jis prabuvo apie pusę metų. Grįžus iš Vokietijos, karo ligoninė pasiūntė jį į Alytaus sanatoriją visam vasaros sezonui. Po to buvo perkeltas į diviziono štabą Kaune. Jei neklvystu, Kaune begyvendamas, baigė kokius tai intendantūros kursus. Diviziono štabe betarnaujant liko pakeltas į majoro laipsnį.

1933 m. iš diviziono štabo perkėlė jį į 1 pėst. Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino pulką ūkio viršininko pareigoms.

Plk. ltn. Pošiūni išvykus iš pulko, kaip vyriausias laipsniu, išskiriant pulko gydytoją, pulko vadui nesant aki-vaizdoje, pavaduodavo jį.

Ištarnavus laipsniui nustatytą laiką, buvo pakeltas į sekantį laipsnį. Savo karinę tarnybą Lietuvos kariuomenėje užbaigė plk. ltn. laipsniu, kartu su Lietuvos kariuomenės demobilizavimu 1940 metais.

1940 m. iš Lietuvos kariuomenės raudonajame 29 korpe liko tose pačiose pareigose ir tame pačiame pulke, tik nebeatsimenu pulko numerio, kurį pulkas gavo raudonojoje formacijoje. Karo veiksmų eigoje, napanorėjo vykti Rusijon. Pasiliko Lietuvoje.

Vokiečiams Lietuvą užėmus, perėjo į civilinę tarnybą. Iškart, į Vilniaus miesto butų skyrių, paylinkęs vedėjo pareigose, vėliau buvo perkeltas į butų skyriaus centrą, reikalų vedėjo pareigoms.

1943.III.16 vokiečių Gestapas suėmė ir išvežė jį į Stutthofo koncentracijos lagerį Vokietijoje, kaip lietuvių tautos įkaitą, ryšium su 1943 m. paskelbtąja mobilizacija Lietuvoje. Jį išvežant, jis liko išskirtas iš savo šeimos tarpo, žmonos Meri ir dukros Reginos. Su juo kartu, tais pačiais sumetimais, buvo suminta ir daugiau, kaip tai: prof. Balys Sruoga, prof. Jurgutis, prof. kun. Yla ir kiti.

Karui pasibaigus atvyko Švedijon, kurioje visą laiką pragyveno Stockholme. Dirbo kaip Lietuvių Bendruomenės Švedijoje reikalų vedėjas, vėliau buvo priimtas į Stockholmo Universiteto kolegiją institutą, kaip archyvo darbininkas. Rodos, dirbo jame dar ir pensiją išstarnavus.

Kaip karys jis buvo drausmingas, griežtas, teisingas, geras savo srities specialistas, rimtas, logiškos galvosenos,

gerai apsiskaitęs, gabus, geros atminties ir orientacijos, gerai sugyveno su viršininkais ir su pavaldiniais, tiesą sakydavo tiesiai ir akis, buvo paslaugus su patarimais bei aiškinant klaidas ar nesusipratimus, turėjo pasitikėjimą bendradarbiuose, draugijoje nenuobodus. I me pėst. pulke tarnaudamas, buvo nuolat renkamas pulko karininkų garbės teismo pirmininku.

Kitoki vėjai papūtė raudonajame pėstininkų pulke. Mat, jų tarpe buvo rusas komisaras. Komisaras buvo, oficialiai, politinis vadovas, o neoficialiai daugiau negu viršininkas. Be to, jis buvo ir nuolatinis seklys. Komisaras visus varžė ir visiem statė savo reikalavimus. Ten plk. ltn. V. Blažys pasidarė atsargas, daugiau susikaupęs savyje. Vengė kalbų politiniais bei tautiniais klausimais. Rusų kalbą žinojo žodžiu ir raštu. Tad kai kada būdavo ir vertėjas, nes Lietuvos Karo Mokyklos laidų karininkai retas kuris vartodavo rusų kalbą. Komisarų ar politrukų politinės paskaitos tautiniais klausimais buvo žiaurios. Mūsų didvyrius politiniais ar provokaciniais tikslais, jie mėgdavo išniekinti, blogiausiais žodžiais iškolioti. Girdint tik blevyžgas apie lietuvių tautos praeitį, jos didvyrius ir rusų tautos ir jos didvyrių išaukštini- mą, jaunesnio amžiaus karininkai žiūrėdavo į vyresnio amžiaus karininkus ir laukdavo bent kokios reakcijos. Vyresnio gi amžiaus karininkai, įvertinę esamą padėtį — nutylėdavo. Tokiu būdu, rusas komisaras, atsiradęs lietuvių tarpe, naudodamasis savo tvirta galia, pajėgė lietuvius karininkus nustatyti vieną prieš kitą. Kol vokiečių -rusų karas nebuvo prasidėjęs, visi vienas į kitą žiūrėjo su nepasitikėjimu — šnairavo. Karininkų tarpe žlugo pasitikėjimas vienu kitais. Atsirado aktyvistai iš vienos pusės, atsirado ir iš kitos.

Prasidėjęs karui, nuo bėgančių rusų atsilikusieji pradėjo rinktis į savo kareivines. Rinkosi karininkai, rinkosi ir kareiviai. Birželio 23 d. rytą išgirdę apie Nepriklausomos Lietuvos atkūrimą ir Laikinosios Vyriausybės sudarymą, tikėjosi sudaryti Lietuvos kariuomenės branduolį ir atkurti Lietuvos kariuomenę. Jų tarpe buvo ir plk. ltn. V. Blažys.

Jo bendradarbis

A.A. VIRŠ. VLADAS KONDROTAS

Šių metų balandžio 12 d. mirė viršila Vladas Kondrotas. Velionis buvo gimęs 1904 metais Švenčionių apsk. Nepriklausomoje Lietuvoje tarnavo Kauno įguloje ir buvo visiem gerai žinomas kaip sportininkas bėgikas, miesto bėgi- muose laimėdavo pirmąsias vietas.

Patarnavęs pora metų, pasiluiosavo ir įstojo į viešąją policiją. Buvo pasiūstas į aukštąją policijos mokyklą. Ją baigęs, gavo nuovados viršininko padėjėjo vietą, iš ten persikėlė į saugumą ir tarnavo Klaipėdoje. Klaipėdą apleidus, tą pačią tarnybą tęsė toliau.

Kai rusai gražino Vilniaus kraštą, buvo paskirtas Pabradės saugumo rajono viršininku. 1940 metais, einant tarnybos pareigas, rusai jį areštavo ir patalpino į 6-tą fortą. Ten buvo tardomas, kankinamas, kad išduotų bendradarbius. Jis to nepadarė, už tai buvo pasmerktas sušaudymui.

Karui prasidėjęs, Kauno sukilėliai jį išvadavo ir taip jis liko gyvas. Antrą kartą rusams artėjant, pasitraukė į Vakarų, o 1949 metais atvyko į Ameriką ir gyveno Čikagoje. Su Vladu teko kartu dirbti, buvo ramaus būdo, draugiškas ir didelis patriotas.

K. Leknickas

Sembach-Miesau, Vokietija

Š.m. gegužės 10 d. visais keliais, vedančiais į amerikiečių oro bazę Sembache, prie Kaiserslauterno, suko automašinos paženklintos lietuviška Vytim. Tai plūdo lietuviai pagerbti daug žadantį jauną inžinierių-karininką, jo pakėlimo proga iš aviacijos majoro į pulkininko leitenanto laipsnį. Plk. ltn. Donatas Skučas yra jaunas amžiumi, bet aviacijos tarnyboje turi didelę patirtį, todėl USA karinė vadovybė, įvertindama jo sugebėjimą, ne tik valdyti didžiausius karinius lėktuvus, bet ir kaip karininko, vadovauti užjūrių aviacijos reikaluose, tą jauno majoro sugebėjimą įvertino atitinkamu aukštesniu kariniu laipsniu.

Plk. ltn. Donatas Skučas yra tik 39 metų amžiaus, vedęs lietuvaite — Purylytę ir auginą sūnų ir dukrą irgi lietuviškoje dvasioje.

Miesau apylinkės lietuviai linki plk. ltn. Skučui pasiekti "keturių žvaigždžių" laipsnį, būti kelrodžiu jaunajai lietuvių kartai, kaip septynių metų vaikas, palikęs gimtąjį tėvų kraštą, išsimokslino, padarė karjerą ir nenuskendo svetimybės "gerbūvio jūroje".

Ilgiausių metų!

Juozas Venys

LAIŠKAI KARIUI

6-to pėstininkų P.K.M. pulko rašyti atskiromis temomis istoriją, ar žinias teikti, buvo sukviesta talka, ir iš visų kam- pų atsiliepė 14 buvusių to pulko vyrų. Rašydami atskiromis temomis, ar tiek-

dami savo prisiminimus, bei šaltinius, slenkame prie užbaigos.

Tame būrelyje dalyvavo buvęs to pulko a.a. plk. lt. M. Naujokas (miręs 1974 m. spalio 30 d.) Norėdami pagerbti mirusį ginklo draugą, prašytume artimiausiam „Kerio“ numeryje įdėti jo paskutinį parašytą pulko istorijai darbą „Kautynės su lenkais 1923 m. vasario 15-23 dienomis“.

Su pagarba

Z. Rumša

Cikaga, 1975 m. bal. 4 d.

A.a. plk. lt. M. Naujoko straipsnis yra atspausdintas šiame KARIO Nr.-je. Redl.

MIELAS KARY,

Tu anais Lietuvos praeities laikais žygiavai per tolimuosius Rytų plotus pamešdamas savo tėvynei pergales, tu ten Vakaruose Žalgirio mūšyje sutramdei vakarinį Lietuvos priešą — kryžiuočius. Tu po tamsių šalies vergijos naktų ir vėl atkovojai savo varganai tėviškei laisvę ir nepriklausomybę, kovodamas prieš tris daug galingesnius priešus. Laisvės ir nepriklausomybės dienomis buvai mokomas ir ruošiamas, jei reikės ir mirti už savo šventąją žemę — tėvynę Lietuvą. Tik, deja, kai atėjo laikas, kardo nepakėlei, nes ne tavo valioj ir galioj tai buvo...

Šiandien tu kovoji už savo tėvynės laisvę ir nepriklausomybę jau kitokiu ginklu — savo žodžiu, perkeltu į popierio puslapius, žodžiu, kuris kartais padaro priešui daugiau žalos, nei sproges svedinys, ir kovoji savo reikiamomis mintimis apie padarytą tėvynei skriaudą, kurios priešui yra ne tik kad nemalonus, bet ir laisvąjį pasaulį įspėjanti, kad toji padaryta tėvynei Lietuvai skriauda — okupacija būtų ati-

taisyta, grąžinant laisvę ir nepriklausomybę.

Todėl mielas KARY, budėk ir kovok ir šiose miglotose tėvynės dienose ir padėk sutirpdinti jos vergijos rėžinius.

Jūsų

Jonas Abraitis

(Cikaga)

P.S. Už „Kario“ prenumeratą prisiunčini \$10.00 ir „Kariui“ auką \$5.00.

CICERO iš 228 psl.
prakalbėjome visą naktį, skendėdami savo žydinčiuose, tolimuose praecities atsiminimuose.

Gražus, saulėtas, bet vėsus rytas mus pažadino, reikia skubiai ruoštis į bažnyčią. Ak, kaip sunku atmerkti akis. Nors iki bažnyčios tebuvo keli šimtai žingsnių, bet Jonas nuvežė mane prie pat bažnyčios automobiliu. Bal. 13 d. 10:30 val., apie šimtas uniformuotų šaulių, susitelkusių prie altoriaus maldoje *dėl tėvynės laisvės, darė gily įspūdį. Prie altoriaus šauliai, skautai ir skautės* — budėjo prie vėliavų. Kelios buvo atvežtos iš Detroito, Racine, Klevelando ir kitų miestų, tų kuopų vėliavininkų. Čia minima šv. Antano lietuviškoji parapija, jos bažnyčia. Iškilmingas malšias atnašavo kun. dr. A. Juška. Kunigo tartas pamokslas mus siejo su Lietuvos Šaulių Sąjungos istorine praecimi. Jis iškėlė šaulių nuopelnus besikuriant nepriklausomai Lietuvai. Malonus pamokslininkas ragino besimeldžiančius šaulius ir ne šaulius neužmiršti Lietuvos, neprarasti vilties, vėl iškovoti savo kraš-

tui laisvę, nepriklausomybę ir suvereninės valstybės gyvenimą.

Tokių švenčių metu *pasklinda tiek daug tėvynės meilės, tautiškumo bei patriotizmo spindulių. Cicero šauliai tikrai parodė gražų pavyzdį, kaip reikia priimti iš kitur atvykusius svečius* — brolius ir seseris šaulius. Šeiminingai buvo vaišingi ir paslaugūs, svečiai patenkinti.

Gyvuokit, mieli ciceriečiai šauliai!

PABALTIEČIAI iš 237 psl.

SYDNEY. Komitetas posėdžius turės nemažiau du kartus metuose, o pagal reikalą ir dažniau, kas paliekama Komiteto pirmininko nuožūrai. Šio Komiteto pirmininku išrinktas LKVS „Ramovė“ Sydney sk. pirm. Antanas Skirka.

Mūsų skyriaus valdybos nutarimu, visi dalyvavę šiame posėdyje estų ir latvių pirmininkai, buvo apdovanoti mūsų „Ramovės“ ženkleliais, kaip ženklu simboliškos jiems pagarbos ir draugiškumo. Visas posėdis praėjo tikrai nuosirdžioje ir labai draugiškoje nuotaikoje.

Po oficialaus posėdžio visi dalyvavusieji buvo pakviesti vakarienei ir kavutei, kur vėl, prie vaišių stalo, buvo toliau diskutuojama rūpimais bendrais reikalais.

Ramov. P. Zaremba

Karinės Žinios iš 235 psl.

tolimaša, kurios yra taip pat daugiagalvės; priešingai amerikiečių Poseidon povandeninių laivų raketos — čia amerikiečiai bando pritaikyti taip pat daugiagalvės tokias raketas, kurių kiekvienas atskiras užtais galėtų būti nuvaruotas dideliu tikslumu individualiai į atskirus taikinius.

ŠAULIŲ S. LIKVIDAVIMAS iš 225 psl.

ar tie skaičiai buvo didesni ar mažesni. Jei bolševikai per savus žmones gaudavo didesnius skaičius, negu mes nurodydavome, tai įtardavo, kad pats Kariuomenės Štabas ar Šaulių Sąjungos vadovybė stengiasi ginklus nuslėpti ir todėl nurodo mažiau, negu iš šaulių esą gaunama. Jei pasitaikydavo atvirkščiai, vėl kaltino šaulius, kad jie neklausą įsakymų ir visų ginklų nebegrąžina, o kariuomenės ir Šaulių Sąjungos vadovybės vėl buvo įtarinėjamos, kad duodančios neteisingas žinias — padidintus neva grąžintų ginklų skaičius, ir tuo pačiu jos toleruojančios ar net padedančios šauliams visų ginklų neatiduoti. Žodžiu, ir taip negerai, ir kitaip blogai. Ir vis kalti tie patys lietuviai. Su tokiais klausimais

nuolat besilankydamas lietuvių įstaigose mjr. Korotkich ne tik grasindavo, bet ir pats nervinosi.

2) Pagaliau, SSSR atstovybės kantrybė trūko ir Pozdniakov atsuntė krašto apsaugos ministeriui labai griežtą raštą. Apie šį raštą labai gerai atsimesna buvęs mūsų kariuomenės štabo viršininkas gen. St. Pundzevičius. Pozdniakov rašė, kad jis esąs gavęs tikrų, patikrintų žinių, iš kurių esą matyti, kad iš krašto apsaugos ministerijos SSSR atstovybei atsiųstos žinios apie šaulių ginklų grąžinimą esančios neteisingos. Todėl kreipiamas ypatingas krašto apsaugos ministerio dėmesys į šį reikalą ir pavedama jo paties atsakomybei šį reikalą skubiausiai ir tinkamai sutvarkyti. Raštas buvęs parašytas labai griežtu stiliumi.

(Bus daugiau)

Simo Kudirkos viešnageš pas šaulį Antaną ir Elena Bacevičius Miramar motely, St. Petersburg, Fl., metu: sėdi iš k. į d. Bronė Baltrušaitienė, dr. Aldona Drukteinienė, Marija Šulskienė, Elena Bacevičienė, Simas Kudirka, Vaclovas Verikaitis, Laimutė Merkevičiūtė - Alvarado, Kunigunda Koblinskienė. I-oj eilėj stovi: Marija Gudaitienė, Antanas Bacevičius, Genė Puniškienė, Angelė Smigelėskienė, Elena Čibirienė, dr. Labokienė-Vaitis, Zigmas Merkevičius. II-oj eilėj: Marija Labokaitė-Čekupienė, Pranas Koblinskas, Jeronimas Čibiras, dr. Jonas Baltrušaitis, Petras Žilaukas ir Vytautas Urbonas. Nuotrauka dr. Edmundo Drukteinio